

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΣΤ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ, 14-115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1989

ΑΡΙΘ. 5

ΠΡΟ·Υ·ΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΕΤΗΣΙΟΥ ΑΓΩΓΗΣ

Εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον μας διετυπώσαμεν ἀμφιβολίας καὶ ἀνησυχίας διὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων περὶ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν δευτεροβάθμιον ἐκπαίδευσιν Προγράμματος «σεξουαλικῆς διαφωτίσεως». Αἱ ἀμφιβολίαι καὶ ἀνησυχίαι αὗται προέρχονται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ Πρόγραμμα τοῦτο, ὡς ἐτονίσσαμεν, περιέχει τόσον σοβαρὰς μορφολογικὰς καὶ μεθοδολογικὰς ἐλλείψεις, ὅσον καὶ οὐσιαστικὰς παραλείψεις ἐξ ἐπόψεως ὕλης ἢ περιεχομένου. Πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῶν ἀτελειῶν τούτων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν κινδύνων θὰ ἔπρεπε νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

1) Εἰς τὰς ἐπιτροπὰς, αἱ ὁποῖαι θὰ καθορίσουν λεπτομερῶς τὴν ὕλην τοῦ σχετικοῦ Ἀναλυτικοῦ Προγράμματος, ἐπιβάλλεται νὰ συμμετάσχουν καὶ εἰδικοί ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν καὶ ἰδίως πεπαιδευμένοι καὶ πεπειραμένοι ἐξομολόγοι τῆς νεανικῆς ἡλικίας. Ἐπίσης εἰς τὰ κλιμάκια τῶν ἐκπαιδευτικῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐπιστρατευθοῦν πρὸς διδασκαλίαν τοῦ Προγράμματος, οἱ θεολόγοι πρέπει οὐχὶ νὰ ἀποκλείωνται, ἀλλὰ νὰ κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν.

2) Ἡ ὕλη τοῦ Προγράμματος, κατόπιν σοβαρᾶς μελέτης, πρέπει νὰ κατανεμηθῇ εἰς τὰ ἐπὶ μέρους Ἀναλυτικὰ Προγράμματα πολλῶν ἐκ τῶν μαθημάτων πασῶν τῶν τάξεων τῆς πρωτοβαθμίου καὶ δευτεροβαθμίου βαθμίδας, τὰ ὁποῖα δίδουν ἀφορμὰς διὰ τὴν γενετήσιον ἀγωγὴν. Ἀκόμη καὶ σχετικὰ διη-

γήματα ἢ ποιήματα λ.χ. τῶν Ἀναγνωστικῶν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ἢ τῶν Νέων Ἑλληνικῶν τοῦ Γυμνασίου ἢ τοῦ Λυκείου θὰ ἦτο δυνατόν νὰ διαφωτίσουν τοὺς μαθητὰς ἐπὶ τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων τῶν δύο φύλων οὐχὶ «κατὰ παραγγελίαν», ἀλλὰ κατὰ τρόπον πηγαῖον καὶ φυσικόν. Ἡ διαφώτισις αὕτη εἶναι τόσον περισσότερον ἐλκυστικὴ καὶ ὑποβλητικὴ, ὅσον ἀνώτερα αἰσθητικῶς εἶναι τὰ Ἀναγνώσματα ταῦτα καὶ ὅσον περισσότερον ἐναρμονίζουσι ἐκλεκτὸν περιεχόμενον καὶ καλλιτεχνικὴν μορφήν. Ἡ ἐπιλογή τῶν διηγημάτων ἢ ποιημάτων τούτων ἢ καὶ καταλλήλων ἐκλεκτῶν δοκιμῶν πρέπει νὰ γίνεται οὐχὶ εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ μετὰ μεγάλης φροντίδος καὶ προσοχῆς. Εἶναι περιττὸν νὰ τονίσωμεν ἐν παρεκβάσει, ὅτι ἀνάλογος φροντίς καὶ προσοχὴ ἀπαιτεῖται, ἵνα τὰ Ἀναγνώσματα ταῦτα προσανατολίζουσι ὑγιῶς καὶ ἐπὶ πάντων τῶν σοβαρῶν βιοθεωρητικῶν ζητημάτων.

Ὡς ὑπεδείξαμεν εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον μας, ἡ ἑνταξίς τῆς ὕλης τοῦ νέου Προγράμματος εἰς ὑπάρχοντα μαθήματα διαφόρων τάξεων εἶναι ἀναγκαία, ἵνα ἡ προσφορὰ τῆς ὕλης προχωρῇ — ἀναλόγως πρὸς τὰ στάδια καὶ τὰς βαθμίδας τῆς κατὰ ἡλικίας καὶ τάξεις προοίους ἀναπτύξεως καὶ ὀριμάνσεως τῶν μαθητῶν — εἰς ἐπαλλήλους, ἀλλὰ πάντοτε ὁμοκέντρους κύκλους, ὁλονὲν εὐρυνόμενους καὶ πλουτιζομένους.

Ἡ καθιέρωσις εἰδικοῦ μαθήματος «σεξουαλικῆς διαφωτίσεως» εἰς μίαν τάξιν θὰ ἦτο δεδικοιολογημένη μόνον ἐάν ὑπῆρχε σχετικὸς χῶρος ἐν τῷ Ὀρολογίῳ Προγράμματι

καὶ μόνον ἐὰν τὸ μάθημα τοῦτο θὰ ἦτο ἡ συνισταμένη καὶ ἡ συστηματοποίησης, ὡς καὶ ἡ περαιτέρω διεύρυνσις τῶν ἐπὶ μέρους σχετικῶν γνώσεων, αἱ ὁποῖαι ἤδη ἔχουν προσφερθῆ εἰς προηγούμενα μαθήματα, ἀκριβῶς ἵνα προφυλάξουν ἐγκαίρως τοὺς μαθητὰς ἐξ ὀλεθρίων ὀλισθημάτων καὶ θλιβερῶν συνεπειῶν.

3) Εἶναι κατ' ἀρχὴν ὀρθὸν τὸ αἴτημα τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας, ἵνα ἡ ἐν τοῖς σχολείοις «σεξουαλικὴ ἀγωγή» συνδυασθῆ μετὰ εἰδικῶν σεμιναρίων καὶ ὀμιλιῶν, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐπιδιωχθοῦν ἡ εὐαισθητοποίησης καὶ ἡ συνεργασία τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων. Ὁ πρῶτος καὶ κύριος φορεὺς τῆς χριστιανικῆς γενετησίου ἀγωγῆς εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ οἰκογένεια, ἐν τῇ ὁποίᾳ κατὰ κανόνα τίθενται καὶ τὰ θεμέλια τῆς συνεκπαιδύσεως τῶν δύο φύλων καὶ τῶν καθ' ὅλου διαπροσωπικῶν σχέσεων. Ὡς ἔχει ἐπισημανθῆ ὑπὸ τοῦ γράφοντος, «αἱ πρῶται φάσεις τῆς ἀγωγῆς ταύτης, αἵτινες πρέπει νὰ συνδέωνται περισσότερο μετ' ἐξατομικεύσεως τῆς διδασχῆς καὶ ὀλιγώτερον μετὰ τῶν ἐν τῇ σχολικῇ τάξει ἢ τῷ Κατηχητικῷ Σχολείῳ μαθημάτων, δύνανται ἄριστα νὰ πραγματοποιηθοῦν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ὅταν μάλιστα οἱ γονεῖς διὰ σχετικῆς εἰδικῆς μελέτης ἢ διὰ φοιτήσεως εἰς εἰδικὸν ἐνοριακὸν σεμινάριον ἔχουν διδασχῆ τὴν σχετικὴν μεθοδολογίαν. Οἱ ἐφημέριοι καὶ ἰδίως οἱ ἐξομολόγοι, οἱ διδάσκαλοι, οἱ κατηχηταί, αἱ κατηχήτρια δύνανται ἐπίσης νὰ ἔλθουν ἀρωγοί, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπικουρικῶς καὶ συμπληρωματικῶς, ἐκτός ἐὰν τὰ παιδιὰ στερεῶνται οἰκογενείας ἢ κηδεμόνων καὶ ζοῦν ἐν ὀρφανοτροφείῳ ἢ παιδικῷ σταθμῷ. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ αἱ πρῶται φάσεις τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἀγωγῆς θὰ πραγματοποιηθοῦν ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τῶν ἀντικαθιστάντων τοὺς γονεῖς ἢ τοὺς κηδεμόνας προσώπων, ὑπὸ ἱερέων ἢ διδασκόντων ἢ κοινωνικῶν λειτουργῶν ἢ κατηχητῶν ἢ κατηχητριῶν»⁹.

Διὰ τὰς προκεχωρημένας φάσεις τῆς γενετησίου ἀγωγῆς ἐξ ἴσου κατάλληλος πρὸς τὴν οἰκογενειακὴν κατήχησιν ἢ καὶ συχνάκις

πολὺ καταλληλοτέρα ταύτης εἶναι ἡ ὁμαδικὴ διδασκαλία, ἡ ὁποία γίνεται ἐντὸς τῶν γυμνασίων ἢ λυκείων, τῶν κατηχητικῶν σχολείων καὶ τῶν ἐνοριακῶν κύκλων. Ἡ διδασκαλία αὕτη συμπληρώνεται καὶ δι' ἐξατομικεύσεως τῆς συμβουλευτικῆς διδασχῆς ἐν τῇ ἱερᾷ ἐξομολογήσει ἢ κατὰ τὴν διαλογικὴν συζήτησιν μετὰ τινος εἰδικοῦ κοινωνικοῦ λειτουργοῦ ἢ τῶν λοιπῶν μορφωτῶν.

4) Ἡ γενετήσιος ἀγωγή, ἡ ὁποία δέον νὰ καλλιεργῆται ἐν Ἑλλάδι, τόσον ὑπὸ τῆς Οἰκογενείας καὶ τῆς καθ' ὅλου Ἐκκλησιαστικῆς Κατηχῆσεως, ὅσον καὶ ὑπὸ τοῦ πρωτοβαθμίου καὶ δευτεροβαθμίου ἐκπαιδευτικοῦ ἔργου, πρέπει νὰ ἀντιπαρατάσσεται κατὰ κριτικὸν τρόπον εἰς τὰς περὶ «σεξουαλικῆς ἐπαναστάσεως» καὶ «ἀπελευθερώσεως» ἀντιλήψεις καὶ εἰς τὰς περὶ ἡδονισμοῦ ἀπόψεις τοῦ ἀπληραϊωμένου πλέον μονομεροῦς φροῦδισμού καὶ τοῦ πρακτικοῦ ὕλισμοῦ. Αἱ ἀντιλήψεις καὶ ἀπόψεις αὗται κυκλοφοροῦν σήμερον εὐρύτατα καὶ προβάλλονται δυστυχῶς ὑπὸ τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως. Ἡ κοινωνία ἔχει κατακλυσθῆ ὑπὸ τῶν κυμάτων τοῦ «πανσεξουαλισμοῦ» καὶ κινδυνεύει νὰ ἀποσυντεθῆ ἐκ τῆς χρήσεως πνευματικῆς, ἀκόμῃ καὶ χημικῆς, κανθαριδίνης. Οὕτω τὸ νὰ προβάλλῃ τις τὸ χριστιανικὸν περὶ τοῦ σέξ ἰδεῶδες ὁμοιάζει πρὸς τὸ νὰ ἐπιχειρῆ διὰ κολυμβήσεως νὰ πλεύσῃ ἀντιθέτως εἰς τὸ ρεῦμα οὐχὶ ἐνὸς ποταμοῦ, ἀλλ' ἐνὸς ὀρμητικοῦ καταρράκτου. Ἐξ ἄλλου ἡ πανσεξουαλικὴ δεσποτεία καὶ τυραννία ἔχει συντελέσει εἰς τὸ νὰ ἀντιμετωπίζεται εἰρωνικῶς ἢ οὐκωπικῶς πᾶσα ὑγιὴς ἀντίδρασις εἰς τὴν πλημμυρίδα τοῦ κακοῦ. Αἱ σελίδες ἀλληλογραφίας τῶν Ἐβδομῶν παρουσιάζουν ἐπιστολάς, εἰς τὰς ὁποίας νεάνιδες πρὸ πάντων ἀναφέρουν, ὅτι παρασύρονται ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος ταύτης ἢ φοβοῦνται νὰ εἴπουν ὅτι δὲν παρεσύρθησαν, ἵνα μὴ χαρακτηρισθοῦν ὡς καθυστερημένοι, ἀσυγχρόνιστοι ἢ καὶ...ἀνώμαλοι¹⁰!

Ἐν μιᾷ τοιαύτῃ καταστάσει εἶναι δυνατόν νὰ κατανοήσῃ τις τοὺς παρασυρθέντας καὶ πεσόντας. Ἀλλὰ τὸ νὰ βλέπωμεν μετὰ κατανοήσεως, συμπαθείας καὶ ἀγάπης τοὺς πί-

9. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Μαθήματα Κατηχητικῆς ἢ Χριστιανικῆς Παιδαγωγικῆς, σελ. 224.

10. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Κρίσιμα προβλήματα τῶν νέων, Ἀθήναι, 1988.

πτοντας και τραυματιζομένους νέους και να μη ρίπτωμεν εις αυτούς τον λίθον του ανάθεματος είναι κάτι διάφορον του να υιοθετήσωμεν, ότι ή πτώσις και ό τραυματισμός πρέπει να είναι τὸ ιδανικὸν και ό στόχος τῆς γενετησίου ἀγωγῆς, διότι δῆθεν αὐτὸ ἀπαιτεῖ τὸ ρεῦμα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς και πρέπει να συγχρονίσωμεν τὴν σεξουαλικὴν ἠθικὴν.

Ἐπῆρχεν ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐν Κίνα και ἐν ἄλλαις χώραις τῆς Ἀσίας, οἱ ἀποικιοκράται τῆς Δύσεως διέδιδον ἀφειδῶς τὰ ναρκωτικά, ἵνα κάμπουν τὴν σωματικὴν και πνευματικὴν ἀντίστασιν τῶν πληθυσμῶν τῶν χωρῶν αὐτῶν και ἵνα τοὺς ἔχουν ὑποχειρίους. Τοιουτοτρόπως και σήμερον τὸ παραισθησιογόνον ναρκωτικὸν τῆς «σεξουαλικῆς ἀπελευθερώσεως» ἔχει ἐγκαθιδρύσει τὴν συγγνὴν τυραννίαν του εἰς τὰς σημερινὰς κοινωνίας. Ὅθεν ἡ ὑγιὴς γενετήσιος ἀγωγή πρέπει να συντελῆ, ὥστε οἱ μὲν εὐρισκόμενοι εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ «σεξουαλικοῦ ψυχεδελισμοῦ» να ὑποβοηθῶνται και ἐνισχύωνται πρὸς διακοπὴν τῆς χρήσεως τοῦ ναρκωτικοῦ τούτου και να ἀποτινάσσουν τὰς ἀλύσεις τῆς ψυχωσματικῆς δουλείας, οἱ δὲ ὑγιῶς σκεπτόμενοι νέοι εἰς τὸ «κατεστημένον» τῆς «σεξουαλικῆς ἐπαναστάσεως» τῶν ἡμερῶν μας να ἀντιτάσσουν μίαν ἠρωϊκὴν ἀντεπανástασιν, ἡ ὁποία εἰς ἐν νοσηρὸν «συναίσθημα τιμῆς» θὰ ἀντιτάσῃ ὑγιὲς και πεφωτισμένον «αὐτοσυναίσθημα». Οἱ νέοι πρέπει να καθοδηγηθῶν να μὴ ἐπιτρέπουν εἰς τὸν ὁδοστρωτῆρα τῆς μάζης να ἰσοπεδῶνῃ τὴν προσωπικότητά των, ἀλλὰ να ἔχουν ὡς σύνθημά των τοὺς λόγους τοῦ Σωκράτους εἰς τὸν «Κρίτωνα» τοῦ Πλάτωνος: «Οὐ πάνυ ἡμῖν φροντιστέον τί ἐροῦσιν οἱ πολλοί..., ἀλλ' ὅ,τι ὁ ἐπάτῳ, ὁ εἶς, ἡ ἀλήθεια». Ἡ χριστιανικὴ βιοθεωρία παρουσιάζει ἀκριβῶς τὸν Ἔνα, Ὁστις εἶπεν: «Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς και ἡ ἀλήθεια και ἡ ζωὴ» (Ἰωάν. ιδ', 6).

Οὐδέποτε αἱ παιδαγωγικαὶ ἢ κατηχητικαὶ προσπάθειαι πρέπει να δημιουργοῦν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι διὰ δημαγωγικοὺς λόγους ὑποθάλλουν τὰς ἀδυναμίας τῶν νέων, συνθηκολογοῦν μετὰ τῶν φθοροποιῶν παραγόντων ἢ τηροῦν στάσιν οὐδετερότητος ἐναντι αὐτῶν και ἐπιδιώκουν να δημιουργήσουν κατάστασιν

ἀνεκτῆς γειτονίας μετ' αὐτῶν. Οἱ ἀληθεῖς Ἕλληνες παιδαγωγοὶ οὐδέποτε ἀνέχονται να εἶναι οὐραγοὶ τῆς ἐκτροχιασθείσης κοινωνίας ἢ ἐξαρτήματα και τελευταῖοι τροχοὶ τῆς κοινωνικῆς ἀμάξης, ἀλλὰ θέλουν να προπορεύωνται αὐτῆς, να δεικνύουν τὴν ὀρθὴν κατεύθυνσιν, να εἶναι οἱ πρωτοπόροι, οἱ σκαπανεῖς, οἱ πνευματικοὶ ἡγέται. Ἀκόμη και ἐὰν ἡ ἐπίδρασις των φαίνεται περιορισμένη, ἀκόμη και ἐὰν οἱ λόγοι των φαίνονται ἀπευθυνόμενοι εἰς ὧτα μὴ ἀκούοντων, δὲν προδίδουν τὰς ἀρχὰς των, δὲν ὑποστέλλουν τὴν σημαίαν τοῦ ἀγῶνος, δὲν συμβιβάζονται οὔτε «συσχηματίζονται τῷ αἰῶνι τούτῳ» (Ρωμ. 12,2· πρβλ. Α' Πέτρ. 1,13), ἀλλὰ προσανατολίζονται συνεχῶς τὴν σκέψιν τῶν μαθητῶν των και τῶν γονέων πρὸς τὰς φωτεινὰς σφαίρας τῶν ἐλληνορθοδόξων ἰδανικῶν.

5) Ὁ χαρακτήρ τῆς τελεσφόρου γενετησίου ἀγωγῆς πρέπει, ὡς ἤδη ὑπεδηλώθη, να εἶναι οὐχὶ μόνον κατασταλτικὸς και θεραπευτικὸς ἢ δευτερογενῶς προφυλακτικὸς πρὸς ἀποφυγὴν μόνον δυσαρέστων συνεπειῶν, ἀλλὰ και πρωτογενῶς προληπτικὸς πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἠθικοκοινωνικῶν γενεσιουργῶν αἰτίων, τὰ ὁποῖα ὀδηγοῦν τοὺς νέους εἰς τὴν ἠθικὴν ἔκλυσιν και διαφθοράν.

Χωρὶς να ἀποβάλλωνται ἡ αἰδῶς και ἡ εὐλάβεια ἐνώπιον τῆς πλασθείσης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ και ἀνταποκρινομένης εἰς τὸ δημιουργικὸν θέλημά Του γενετησίου σφαίρας, πρέπει να ἀποφεύγεται ἡ σεμνότητος και νοσηρὰ μυστικοπαθῆς στάσις, ἡ ὁποία παρεμποδίζει τὴν εἰς τοὺς παῖδας και νέους μετάδοσιν τῶν γνώσεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀναγκαῖαι διὰ τὴν ὀρθὴν ἀξιολόγησιν και ἀξιοποίησιν τῆς καθ' ὅλου βιολογικῆς σφαίρας. Μία κατὰ τὸ δυνατὸν ἐπιστημονικὴ και παιδαγωγικῶς προσιτὴ ὀρολογία τῶν γεννητικῶν ὀργάνων (ἀρχῆς γενομένης μάλιστα ἐκ τῶν ἔσω ἀδένων) θὰ ἔπρεπε να εἶναι ἐτοίμη εἰς τὸ λεξιλόγιον τοῦ παιδαγωγοῦ και βραδύτερον τῶν παιδῶν. Τοῦτο θὰ ὑπεβοῆται ταῦτα πρὸς ἀπαλλαγὴν ἐκ τοῦ κυνισμοῦ και τῆς ἀναιδοῦς ἀχρειότητος περὶ τοὺς πεζοδρομιακοὺς τρόπους τῶν σχετικῶν ἐκφράσεων.

6) Ἡ ὑγιὴς γενετήσιος ἀγωγή ἀποφεύ-

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΙΜΗΛΙΟΦΥΛΑΚΙΟΝ ΑΥΤΗΣ(*)

143. (Ρώμη 1547). *Θεοδωρήτιον* Ἐπισκόπου Κύρου, *Διάλογοι τρεῖς κατὰ τινων Αἰρέσεων*. Κατὰ αἰρετικῶν βιβλίον ἐν ᾧ τὰς αὐτοῦ φλυαρίας καὶ μύθους διηγείται καὶ ἐξελέγχει. Θεῶν δογματῶν ἐπιτομή. Ἐκδότης Στέφανος Σαβιεύς. Ἐκ τοῦ τέλους πληροφοροῦμεθα: Ἐτυπώθη ἐν Ρώμῃ παρὰ Στεφάνῳ Σαβιέϊ, Ἀποστολικῶν χαλκογράφων μετὰ προνομίας πρὸς δεκαετίαν, ἔτει αὐμζ' μηνὶ Γαμηλιῶνι. Τυπογρ. σῆμα: Πύργος, ὑπεράνω αὐτοῦ διάδημα.

144. (Βιέννη 1784). Ὁ Παλαμάς Ἐκείνος, ἦτοι βίος ἀξιοθαύμαστος τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ θανατουργοῦ, τοῦ πικρῆν ΠΑΛΑΜΑ. Συγγραφεῖς μὲν ὑπὸ τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κυρίου Φιλοθέου τοῦ Θεσσαλονικέως. Μεταφρασθεὶς δὲ παρὰ τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις ἐλαχίστου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἀναξίως σχολαρχοῦντος καὶ δὴ καὶ τύποις ἐκδοθεὶς ἀναλώμασι καὶ φροντίδι τοῦ εὐγενοῦς καὶ φιλοκάλου ἀνδρὸς καὶ τὰ μάλιστα φιλοπάτριδος Κυρίου Ἰωάννου Γέτα Κωνιανζόλω τοῦ Θεσσαλονικέως, Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Παναγιωτάτου ἡμῶν Δεσπότη Κυρίου Κυρίου Ἰακώβου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ ἀπὸ Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὄρους. Τοῦ δὲ βίου προτίεταται καὶ Ἱερά Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου, συνερανοθεῖσα καὶ συμπληρωθεῖσα καὶ εἰς ἣν ὁράται τελειότητα ἀχθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ, μετὰ τῶν ἐπὶ ταύτῃ ἱριῶν παρακλήσεων, δύο μὲν τοῦ θείου Γρηγορίου, τῆς δὲ

ἱρίτης τοῦ ἐν μάρτυσι μωροβλήτιου καὶ λαμπροῦ Δημητρίου. ἀπὸ ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀούστριας, ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τοῦ Ἰωσήπου Βαουμειστέρου τοῦ Νομοδιδασκάλου. Ἐπιστέλιδος εἰκῶν τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμά.

Διαστάσεων 16X22. Σελ. ιθ' καὶ 1-264. Κολοβομέρον. Βιβλιοδεσία χαρτίδετος.

145. (Βενετία 1765). Ἱερά Κατήχησις, ἦτοι ἐξηγήσις τῆς θείας καὶ ἱερᾶς Λειτουργίας καὶ ἐξέτασις τῶν χειροτονουμένων, μετὰ πολλῶν ἄλλων τῶν πρὸς ὠφέλειαν τῶν πιστῶν τὰ μέγιστα συνεινόντων. Τὰ πάντα ἐκδοθέντα τὸ μὲν πρῶτον προστάξει τοῦ παναιδεσιμωτάτου Κυρίου Χριστιοδούλου, τοῦ μεγίστου Πρωτοπαπᾶ καὶ προέδρου Κερκύρας. Συντεθέντα δὲ παρὰ Κυρίου Νικολάου Βούλγαρι τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ κριτοῦ τῆς πολιτείας Ἱατροῦ καὶ φιλοσόφου. Μετατυπωθέντα δὲ προτροπῇ τῶν ἐν τῇ κλεινῇ ταύτῃ πόλει εὐσεβῶν Ῥωμαίων, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθέντα. Ἐνετίησιν, ἀφξε', παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. CON LICENZA DE SUPERIORI E PRIVILEGIO. Τυπογραφικὸν σῆμα: Εἰκῶν τῆς Ἁγίας Τριάδος μετὰ Ἀγγέλων.

Διαστάσεων 17X23. Σελ. I-XII, 1 - 248. Ἄδειον.

146. (Βενετία 1840). Βιβλίον ὠραιότατον καλούμενον Ἀμαριωλῶν Σωτηρία, συντεθὲν εἰς κοινὴν τῶν Γραικῶν διάλεκτον, παρὰ Ἀγαπίου Μοναχοῦ τοῦ Κρητός, τοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει τοῦ Ἁθῶ ἀσκήσαντος, νεωστὶ μετατυπωθὲν καὶ ἐκ πολλῶν σφαλμάτων μετὰ πάσης ἐπιμελείας ἐκκαθαρθέν. Ἐν Βενετίᾳ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Τυπογραφίας τοῦ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 157 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4 τεύχους.

γεῖ τόσον τὴν ἐν τῇ παλαιᾷ καὶ νέα εἰδωλοατρεία παρουσιαζομένην θεοποίησιν τῆς σεξουαλικῆς σφαίρας, ὅσον καὶ τὴν ὑπὸ μερικῶν αἰρέσεων καταδίκην αὐτῆς ὡς διαβολικοῦ ἔργου. Ἡ γενετήσιος λειτουργία θεωρεῖται ὡς ἔκφανσις τῆς θείας ἐν τῷ κόσμῳ τάξεως, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποδουλούμενον εἰς τὰς κακὰς ἐπιθυμίας πεπτωκότα ἄνθρωπον δύναται νὰ εἶναι αἰτία ἐπικινδύνου πειρασμοῦ.

Ἰπὸ τὰς ὡς ἄνω προϋποθέσεις καὶ ἐντὸς τῶν ἀναφερθέντων πλαισίων ἡ γενετήσιος

ἀγωγή, διὰ νὰ εἶναι τελεσφόρος, πρέπει νὰ ἔχῃ ὠρισμένον περιεχόμενον. Ἄλλὰ ποῖον εἶναι τοῦτο; Τὰ κύρια σημεῖα αὐτοῦ θὰ ὑπομνήσωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον τεῦχος, ἵνα τοιούτοτρόπως ὀλοκληρωθῇ ἡ εἰσαγωγικὴ αὐτῆ ἀναφορά μας εἰς τὸ ζήτημα τῆς λεγομένης «σεξουαλικῆς διαπαιδαγωγήσεως» τῶν μαθητῶν.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Φοίνικος, 1840. Τυπογραφικὸν σῆμα Φοίνιξ.

Σελ. 360. Βιβλιοδεσία χαρτόδετος.

Χειρ. σημ.: «Τὸ παρὸν βιβλίον ἦγε τοῦ Παναγιώτου Πούλιου ἀπὸ χορίου Λουζιανῆν γράφω διὰ ἐνθύμι-
σιν, 1864 Νοεμ. 3.»

147. (Μόσχα 1837). Π ρ ο σ κ υ ν η τ ἄ ρ ι ο ν ἢ περιγραφὴ τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης συντεθεῖσα μὲν τὸ πρῶτον παρὰ τοῦ πανοσιολογιατάτου Ἁγίου Καμαράση τοῦ Παναγιῶτου καὶ Ζωοδόχου Τάφου κυρίου Χρυσάνθου τοῦ ἐκ Προύσης, ἤδη δὲ πάλιν, ἐπιμελῶς θεωρηθεῖσα καὶ πολλαῖς προσθήκαις ἐπανεξευνηθεῖσα ἐκδίδεται εἰς φῶς, ἐπιστάσια μὲν τοῦ πανιερωτάτου Ἱεροθέου Ἀρχιεπισκόπου Θαβωρίου, δαπάνη δὲ φιλοτίμου τοῦ ἐπιμοευλαβεστάτου Κυρίου Γεωργίου Χατζῆ Κώστα ἐπιτρόπου τοῦ Παναγιῶτου Τάφου. Ἐν Μόσχα 1837. BZ YHH BERCHTETGKON.

Διαστάσεων 17X21. Σελ. 138.

Ὅμοῦ δεμένον τὸ βιβλίον: Δ ι α τ ρ ι θ ῆ περὶ τῶν ἀληθῶν αἰτίων τῆς κορυφώσεως τῶν χρεῶν τοῦ κοινοῦ τοῦ Παναγιῶτου Τάφου καὶ περὶ τῶν τρόπων τῆς γενομένης ἀναμορφώσεως ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυρίου Κυρίου Ἀθανασίου Γ. Σχεδιασθεῖσα ὑπὸ τοῦ λογιωτάτου κυρίου Γ. Κ. ἐν ἔτει αὐτῷ κατὰ μῆνα Ἰουνίου, δαπάνη δὲ τοῦ Π. Γ. Ἐκδίδεται δὲ ἤδη πρῶτον εἰς φῶς ἐπὶ τὸ διανεμηθῆναι δωρεὰν εἰς τοὺς εὐλαβεστάτους ὁμογενεῖς. Ἐν τῇ τοῦ Βασιλικῶν Πανεπιστημίου Τυπογραφίᾳ ἐν Μόσχα 1837.

Σελ. 31 πίνακες. Βιβλιοδεσία χαρτόδετος, κατεστραμένη.

148. (Βενετία 1795). Αἰ Θ ε ῖ α ι Δ ε ι τ ο υ ρ γ ἰ α ι τῶν ἐν Ἁγίοις Πατέρων ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, ἦτοι τῶν προηγουμένων. Ἐνετίησιν ἀφ' ἧς, ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τοῦ ποιε Δημητρίου Θεοδοσίου, τῶν δὲ Πάνου Θεοδοσίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Τυπογραφικὸν σῆμα: Ἐστεμμένος δικέφαλος ἀετὸς φέρων σπάθην καὶ σκῆπτρον καὶ ἐκατέρωθεν τὰ ἀρχικά Π. Θ.

Διαστάσεων 15X20. Σελ. 64. Κολοβομένον καὶ ἐφθαρμένον δέσιμον.

149. (Ἀμοιελόδαμον 1685). CORN SCHREVELII LEXICON MANUALE GRACCO - LATINOM ET LATINO - GRAECUM. AMSTELO-

DAMI, ... HENRICI ET VIDUS THEODORI BOOM. Ἐπισέλιδος εἰκῶν τοῦ ἐκδότου.

Σελ. 888 καὶ 1 - 184.

Χειρ. σημ.: «σχολαρχοῦντος μου ἐν τῷ τῆς Μπουνάσιας μοναστήρι κατὰ τὸ 1834 αὐτῷ ἔτος ἐπὶ μηνὸς αὐγ. ζ', ἐφρονεῦθη ὁ δόκιμος τῆς αὐτῆς Δάτζιος παρὰ τῶν κλεπτῶν οἰκιστῶν θανάτῳ».

150. (; 1801). Ἀ δ ο λ ε σ χ ἰ α Φ ι λ ὄ θ ε ο ς, ἦτοι ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς Ἱερῆς Μωσαϊκῆς Πεντατεύχου βίβλου, ἐπιστάσεις ψυχωφελεῖς τε καὶ σωτηριώδεις ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Εὐγε-
νίου τοῦ Βουλαργεως, τόμος δευτέρος, ἐν ᾧ ἐπιστάσεις περιέχονται αἱ ἐκ τῆς Ἀναγνώσεως τῶν δύο τῆς Ἱερῆς Πεντατεύχου Ἀριθμῶν, Δευτερονομίου, πρὸς δὲ καὶ Ἀδολέσχημα Φιλοσοφικὸν κατὰ τοῦ τῶν ὠκελλιτῶν νοσήματος. Ἐκδοθεῖσα φιλοτίμου δαπάνη τῆς Ἀδελφότητος Κυρίων Ζωσιμάδων, ἐπιστάσια τοῦ Ἀρχιμανδριτοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ, αὐτῷ.

Διαστάσεων 13X21. Σελ. I - VIII καὶ 1 ἕως 408. Βιβλιοδεσία χαρτόδετος.

151. (Βενετία 1804). Β ι β λ ἰ ο ν ψ υ χ ω φ ε λ ἔ σ ι α τ ο ν διηρημένον εἰς τρία μέρη. Περιέχον διδασκαλίαν σύντομον πρὸς τὸν πνευματικόν, πῶς νὰ ἐξομολογῆ μὲ καρπὸν, τοὺς Κανόνας τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Νησιευτοῦ, ἀκριβῶς ἐξηγουμένους. Συμβουλὴν γλαφυρὰν πρὸς τὸν μετανοῶντα πῶς νὰ ἐξομολογῆται καθὼς πρέπει καὶ λόγον ψυχωφελέστατον περὶ Μετανοίας. Συνεραρισθὲν μὲν ἐκ διαφόρων Διδασκάλων καὶ εἰς ἀρίστην τάξιν ταχθέν. Παρὰ τοῦ ἐν Μοναχοῖς ἐλαχίστου Νικοδήμου καὶ τύποις ἐκδοθὲν πρότερον. Ἦδη δὲ ἀξήθην καὶ τύποις δευτέροις ἐκδοθὲν διὰ φιλοτίμου δαπάνης τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου Ἀγίου Ἰωαννίνων Κυρίου Ἱεροθέου. Εἰς κοινὴν ἀπάντων τῶν Ὀρθοδόξων ὠφέλειαν. Ἐνετίησιν 1804, παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. CON REGIA APPROVAZIONE.

Διαστάσεων 12X20. Σελ. 398. Βιβλιοδεσία δερματόδετος.

152. (Βιέννη 1805). Θ ο υ κ ι δ ἰ δ ο υ Ὀλόρου περὶ τοῦ Π ε λ ο π ο ν η σ ι α κ ο ῦ π ο λ ἔ μ ο ν, βιβλία ὅτιω μεταφρασθέντα, σχολιασθέντα τε καὶ ἐκδοθέντα τύποις παρὰ Νεοφύτου Δούκα. Εἰς τόμους Δ ἔ κ α (ὁ Β' τόμος ἐλλείπει). Ἐν Βιέννῃ 1805 παρὰ Ἰωάννα ΣΓΡΑΙΜΒΛ.

Διαστάσεων 12X20. Σελ. 330. Βιβλιοδεσία χαρτόδετος.

153. (Λειψία 1766). Σ τ ο ι χ ε ῖ α Φ υ σ ι κ ῆ ς ἐκ νεωτέρων συνεραισθέντα ὑπὸ Νικηφόρου Ἱερομονάχου τοῦ Θεοτόκου, ἐκδοθέντα σπουδῆ καὶ φιλοτίμῳ δαπάνῃ τοῦ ἐλλογιμωτάτου καὶ ἐξοχωτάτου ἐν ἱατροφιλοσόφοις Θωμᾶ Μανδακᾶσου τοῦ ἐκ Καστορίας, διορθωθέντα δὲ ὑπὸ Ἀμβροσίου Ἱερομονάχου τοῦ Παμπέρεως. Τόμος Α'. Ἐν Λειψία τῆς Σαξονίας ἐν τῇ τυπογραφείᾳ τοῦ Βρεϊτκόφ ἔτει αῤῥξστ'.

Διαστάσεων 12X21. Σελ. 326 καὶ τινες πίνακες καὶ σελίδας ἐλέγχον τῶν ἐν τῇ βίβλῳ. Βιβλιοδεσία χαρτόδετος.

Χειρόγραφος σημείωσις: Θεοφίλου ἀρχιμανδριτοῦ καὶ τόδε.

Τόμος Α', ἀντίτυπον ἐκδόσεως ἔτους 1804.

Τόμος Β' ἐν ἔτει αῤῥξζ' καὶ σελ. 244 καὶ 10 φύλλα ἄ.ἄ. Βιβλιοδεσία δερματόδετος.

Τόμος Β', ἕτερον ἀντίτυπον τῆς ἰδίας ἐκδόσεως, χαρτόδετον.

Χειρόγρ. σημείωσις: «καὶ τόδε ξὺν τοῖς ἄλλοις πέφυκεν ἐμοῦ Μιχαὴλ Κωνσταντίνου Ἰωάννου Τζιαμπάξη ἐκ τῆς ἐν Μακεδονίᾳ πόλεως Βελεσοῦς 819 Μαΐου 27.» Ἄλλη: «ὅποιος θέλει νὰ πάρῃ τοῦτο τὸ βιβλίον μὲ ἀδικίαν δηλ. κλοπῇ τῷ τρόπῳ νὰ κατακινήτῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἰδὲ μὲ χρήματα ἤθελεν ἀγοράσῃ ἄς τὸ ἀπολαύσῃ».

154. (Βενετία 1804). Σ τ ο ι χ ε ῖ α τ ῆ ς Δ ο γ ι κ ῆ ς, Μ ε τ α φ υ σ ι κ ῆ ς κ α ἰ Ἡ θ ι κ ῆ ς νεωτέρα τινὶ μεθόδῳ συνταχθέντα εἰς τὴν Ἱταλικὴν Διάλεκτον ὑπὸ Φραγγίσκου Σαῦϊου κληρ. Κανονί. Σομ. βασιλικοῦ διδασκάλου, μεταφρασθέντα μὲν εἰς τὴν ἡμετέραν Διάλεκτον παρὰ Γρηγορίου Ἱεροδιακόνου, Κωνσταντῆ τοῦ Διώτου, εἰς χρῆσιν τῶν αὐτοῦ μαθητῶν, νῦν δὲ τὸ πρῶτον τυπωθέντα χάριν τῶν φιλολόγων συνδρομῇ φιλοτίμῳ Ἑλλήνων, ὧν τὰ ὀνόματα καταγράφονται ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ. Ἐπισημασία Σπυρίδωνος Βλαντιῆ. Ἐνετίησιν 1804 παρὰ Νικολάου Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. CON REGIA APPROVAZIONE, τόμος Γ'.

Διαστάσεων 14X21. Σελ. 336.

Τόμος Γ', ἀντίτυπον τῆς αὐτῆς ἐκδόσεως.

155. (Βενετία 1805). Ἐ γ κ ν κ λ ο π α ἰ δ ε ῖ α Φ ι λ ο λ ο γ ι κ ῆ εἰς τέσσαρας τόμους διηρημένη, συναρμοσθεῖσα μὲν ποτε παρὰ τοῦ Ἑλλογιμωτάτου Ἰωάννου Πατούσα τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν νῦν δὲ ἐπιμελέστερον μετατυπωθεῖσα, ἠῤῥξήθη ἐνετίησιν ἥπερ τὸ πρῶτον, ἄτε δὴ προδετέθη, ἢ κατὰ μεθυσόντων ὀμίλια τοῦ Μεγ. Βασιλείου, πλείονος ἔνεκα τῶν τῆς ἐλληνικῆς

γλώσσης φιλομαθῶν ὀπωσθήποτε ὠφελείας. Μεθ' ὅσης οἶον τε ἦν τῆς ἀκριθείας διορθωθεῖσα, Τόμος Γ'. Ἐνετίησιν αῤῥε' παρὰ Πάνου Θεοδοσίου τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. CON REGIA APPROVAZIONE.

Διαστάσεων 12X18. Σελ. 463. Βιβλιοδεσία δερματόδετος.

Τόμος Γ' ἀντίτυπον δεύτερον, ἐκδόσεως 1813.

Τόμος Γ' ἀντίτυπον τρίτον.

156. (Βενετία 1710). Ἐ γ κ ν κ λ ο π α ἰ δ ε ῖ α Φ ι λ ο λ ο γ ι κ ῆ, εἰς τέσσαρας τόμους διηρημένη, πρὸς χρῆσιν τῶν φιλολόγων καὶ φιλομαθῶν τῆς ἐλληνικῆς Γλώττης συναρμοσθεῖσα, προσφωνηθεῖσα δὲ τῷ ἐκλαμπροτάτῳ καὶ ἐνδοξοτάτῳ Κόμητι, Φιλοσοφίας τε καὶ Ἱατρικῆς διδασκάλῳ ἐξοχωτάτῳ κ.κ. Σπυρίδωνι τῷ Πειρουλίῳ, εἰςπαιρίδι Ἀθηνῶν παρὰ τοῦ ἐν ἱερεῦσιν Αἰδεσιμωτάτου καὶ Λογιωτάτου Ἰωάννου Πατούσα τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν, Φιλοσοφίας καὶ Ἱεραῶς Θεολογίας Διδασκάλου, καὶ τοῦ ἐν Κλειναῖς Ἐνετείαις Φλαγγινιανοῦ ἐλληνομουσείου Γυμνασιάρχου, ὅφ' οὗ συνελέχθη, τόμος Τέταρτος. Ἐνετίησιν αῤῥι' παρὰ Νικολάου τῷ Σάρω. CON LICENZA DE SUPERIORI A PRIVILEGIO.

Διαστάσεων 12X18. Σελ. 412. Βιβλιοδεσία δερματόδετος.

Τόμος Τέταρτος, δεύτερον ἀντίτυπον ἐκδόσεως 1805.

Τόμος Τέταρτος, τρίτον ἀντίτυπον, ἐκδόσεως 1819.

157. (Βενετία 1811). Ἐ γ κ ν κ λ ο π α ἰ δ ε ῖ α Φ ι λ ο λ ο γ ι κ ῆ κ.λπ. Τόμος Δεύτερος, σελ. 450. Χειρ. σημείωσις: «καὶ τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις ἀνθίμου Ἱερομονάχου Ἀρχιμανδριτοῦ, ἐκ κόμης Τρίκκερω».

158. (Βιέννη 1818). Ἡ πατρικὴ ἀγάπη ἢ ἡ ἐδγνώμων δούλη καὶ ἡ πανοῦργος χήρα. Κωμωδία τοῦ Κυρίου Καρόλου Γολδώνη ἐκ τοῦ Ἱταλικοῦ μεταφρασθεῖσα παρὰ ΜΗΤΙΟΥΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀούστριας κατὰ τὸ τυπογραφεῖον τοῦ Σνεῦρερ 1818.

Διαστάσεων 12X19. Σελ. 220. Βιβλιοδεσία χαρτόδετος.

Ἡ πατρικὴ ἀγάπη, δεύτερον ἀντίτυπον τῆς αὐτῆς ἐκδόσεως.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α

ΤΟΥ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
τῆς χρονικῆς περιόδου 1934-1935

ΥΠΟ ΤΗΝ ΚΑΘΟΔΗΓΙΑΝ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΑΜΙΛΚΑ ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ

Συνεδρία 16, 21-3-1935

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικά τῆς προηγουμένης συνεδρίας. Τὸ θέμα τῆς ἀναλύσεως τοῦ περὶ ἐνοριῶν Νόμου, τὸ ἀνατεθὲν εἰς τοὺς Σταυρὸν Ματθαϊάκη καὶ Χ. Μούαν δὲν ἐζητάσθη, λόγῳ τῆς ἐπὶ τινὰς ἡμέρας διακοπῆς τῶν πανεπιστημιακῶν μαθημάτων. Τὸ περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας ἀναβάλλεται.

Εἶτα ἄρχεται ἡ ἐξέτασις τοῦ 9ου θέματος «Περὶ τῆς ἀναλύσεως τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»⁴³. Ἐκ τῶν δύο οἵτινες ἀνέλαβον τὴν διαπραγματεύσιν τούτου, ἀνέγνωσεν ὁ κ. Σάββας Νανάκος τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, ὁ δὲ Ἀρχιμανδρίτης Ἡλίας Οἰκονόμου τὴν κριτικὴν ἐπὶ τῆς μελέτης ταύτης. Ἐπηρεολούθησε κατόπιν ἡ ἀνάγνωσις τῆς κριτικῆς τῆς ἐργασίας τοῦ ἱερέως Σολομώντος Ἐάνθου ὑπὸ τοῦ κ. Οἰκονομοπούλου. Ἐπιμελέστερον ἐπεξεργάσθη τὸ θέμα ὁ κ. Σάββας Νανάκος.

Κατόπιν διεξάγεται συζήτησις ἐπὶ τινῶν ἀποριῶν τοῦ φροντιστηριακοῦ τούτου θέματος καὶ δὴ περὶ τῆς μειώσεως τοῦ ὑφισταμένου ἀριθμοῦ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐλέχθη τέλος ὑπὸ τοῦ κ. Καθηγητοῦ, ὅτι ὁ Νόμος κατὰ τεκμήριον περιφρουρεῖ τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἀρχιερέων, ἡ μείωσις δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἐπισκόπων θὰ συνετέλει εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ποιοῦ τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν καὶ λύεται ἡ συνεδρία.

Συνεδρία 17, 28-3-1935

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικά τῆς προηγουμένης συνεδρίας. Εἶτα ἄρχεται ἡ ἐξέτασις τοῦ 10ου θέματος «Περὶ τῆς ἀναλύσεως τοῦ α' ἄρθρου τοῦ Συντάγματος»⁴⁴. Ἐκ τῶν δύο οἵτινες ἀνέλαβον τὴν διαπραγματεύσιν τούτου, ἀνέγνωσεν ὁ κ. Γ. Οἰκονομόπουλος τὴν ἐρ-

γασίαν αὐτοῦ, ὁ δὲ Λεων. Παπακωνσταντίνου τὴν κριτικὴν τῆς μελέτης ταύτης. Ἐπηρεολούθησε κατόπιν ἡ ἀνάγνωσις τῆς κριτικῆς τῆς ἐργασίας τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἡλιοῦ Οἰκονόμου ὑπὸ τοῦ Βασιλείου Παπακαϊμάκη. Ἀμφότεροι διεπραγματεύθησαν καλῶς τὸ θέμα τούτου. Ὁ κ. Καθηγητῆς λέγει, ὅτι ἔδει νὰ ἐξετασθῇ ποία εἶναι ἡ πραγματικὴ ἔννοια τοῦ α' ἄρθρου τοῦ Συντάγματος καὶ κατὰ πόσον ἡ νομοθεσία εἶναι σύμφωνος πρὸς τὰς βασικὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος.

Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Ματθαϊάκης ἐρωτᾷ περὶ τῆς ἀπαλείψεως τῆς ἐπικλήσεως τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐκ τοῦ Συντάγματος, ἐλέχθη δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Καθηγητοῦ, ὅτι ἡ ἐπικλήσις τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι ζήτημα πίστεως καὶ ἡ ἀφαίρεσις ἐκ τοῦ Συντάγματος οὐδένα σοβαρὸν θόρυβον πρέπει νὰ δημιουργῇ καθ' ὅσον ἀπὸ νομοθετικῆς ἀπόψεως οὐδὲν αὐτὴ προσθέτει.

Ὁ κ. Γεώργιος Δελέγκας ἐρωτᾷ περὶ τοῦ κατὰ πόσον ἐπιτρέπεται ἡ ἐλευθέρη λατρεία τῶν Παλαιοημερολογιτῶν. Ὁ κ. Καθηγητῆς λέγει, ὅτι τὸ ζήτημα τούτου δέον νὰ ἐξετασθῇ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν νόμων. Ἐάν δηλαδὴ εἶναι οὔτοι ὁμόδοξοι ἢ ἑτερόδοξοι. Τὸ Σύνταγμα ἐξασφαλίζει τὴν ἐλευθερίαν τῆς λατρείας τῶν ἑτεροδόξων. Τῶν ὁμοδόξων εἶναι ζήτημα κανονικῆς τάξεως. Ἐφ' ὅσον δὲ εἶναι ὁμόδοξοι, ἡ κειρωρισμένη τούτων λατρεία διαταράσσει τὴν καθεστηκυῖαν τάξιν.

Ὁ κ. Σάββας Νανάκος ἐρωτᾷ περὶ τῆς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Κράτει θέσεως τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ Σύνταγμα ἀναφέρει γενικὰς γραμμάς, πᾶσα δὲ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Νομοθεσία δέον ν' ἀπορρέῃ ἐξ αὐτῶν. Ἀλλὰ περὶ αὐτῶν ἐγράφησαν πολλὰ ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ κ. Καθηγητοῦ «Ἡ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Κράτει Ἐκκλησιαστικὴ Πολιτικὴ».

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἀναστάσιος Κρητικὸς ἐρωτᾷ περὶ τοῦ κατὰ πόσον ἐφαρμόζεται ἡ βασικὴ διάταξις τοῦ Συντάγματος περὶ τοῦ «προσηλυτισμοῦ»⁴⁵. Ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ κ. Καθηγητοῦ, ὅτι ἡ παράβασις τοῦ Συντάγματος ἔχει σχέσιν μὲ τοὺς ἐκάστοτε ἐκδιδόμενους νόμους καὶ οὐχὶ πρὸς τὰς πράξεις. Τὸ δὲ ζήτημα τοῦ προσηλυτισμοῦ τῶν Οὐνιτῶν εἶναι πραγματικὸν καὶ πρέπει νὰ ἐξακριβωθῇ. Ὡς ὁρθῶς δὲ λέγει ὁ κ. Καθηγητῆς ἐν τῷ ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐργασία» ἄρθρῳ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 159 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 4 τεύχους.

43. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου, Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες καὶ οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Νόμοι. Ἐκδοσις Δευτέρα. Ἐν Ἀθήναις, 1949, σελ. 490 ἐξ.

44. Ἐπρόκειτο περὶ τοῦ Συντάγματος τοῦ ἔτους 1911. Βλ. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου, Καθηγητοῦ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν. Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες καὶ οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Νόμοι. Ἐκδοσις Δευτέρα. Ἐν Ἀθήναις, 1949, σελ. 489 ἐξ.

45. Ἐπειδὴ ἐν τῷ 1ῳ ἄρθρῳ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1911 ἀναγράφεται, ὅτι ῥητῶς ἀπαγορεύεται ὁ προσηλυτισμός.

αυτοῦ «Τὸ Κράτος καὶ τὸ Βατικανόν», ἡ ἐκκρεμότης τῆς ἐξετάσεως τοῦ ζητήματος τούτου ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν πολλακτὴ ἐνοχὸν ἀδιαφορίαν καὶ ἀνεξιθρησκείαν τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχῶν διὰ τοιαύτης φύσεως θρησκευτικὰ ζητήματα, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν ἀληθῶς θαυμαστὴν Ἑλληνικὴν Ποινικὴν Δικονομίαν, τὴν ἐπιτρέπουσαν τὴν διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῶν ἀτελειώτων δικονομικῶν τύπων πραγματικὴν διαιώνισιν τοιαύτης μάλιστα φύσεως δικῶν, ὡς τῶν κατὰ τῶν Οὐνιτῶν, ἧτις διὰ τὴν παράλειψιν ποίων δικονομικῶν τύπων δὲν κατέστη εἰσέτι δυνατόν νὰ ἐκδικασθῇ μετὰ τόσα ἔτη.

Μετὰ τὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου μακρὰν συζήτησιν λύεται ἡ συνεδρία.

Συνεδρία 18, 4-4-1935

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδρίας. Εἶτα ἄρχεται ἡ ἐξέτασις τοῦ 11ου θέματος «ἀναλύσεως τοῦ περὶ Ο Δ Ε Π Ν ὀ μ ο υ»⁴⁶. Ἐκ τῶν δύο οἰτινες ἀνέλαβον τὴν διαπραγματεύσιν τοῦ θέματος τούτου, ἀνέγνωσεν ὁ κ. Βασίλειος Παπακαϊμάκης τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, ὁ δὲ κ. Χρῆστος Πετράκης τὴν κριτικὴν τῆς μελέτης ταύτης. Ἐπηρεολοῦθησε κατόπιν ἡ ἀνάγνωσις τῆς κριτικῆς τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Παπακωνσταντίνου Λεωνίδου ὑπὸ τοῦ κ. Κωνσταντίνου Πούλου. Ἀμφότεροι διεπραγματεύθησαν καλῶς τὸ θέμα τοῦτο. Διεξήχθη κατόπιν συζήτησις ἐπὶ τινῶν ἀποριῶν καὶ ἐλύθη ἡ συνεδρία.

Συνεδρία 19, 9-5-1935

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδρίας. Τὰ θέματα περὶ «τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου» καὶ περὶ «τῶν βαθμῶν τῆς συγγενείας» δὲν ἐξετάσθησαν λόγῳ τῆς ἐπὶ τινὰς ἡμέρας διακοπῆς τῶν πανεπιστημιακῶν μαθημάτων.

Εἶτα ἄρχεται ἡ ἐξέτασις τοῦ 14ου θέματος «Περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς ἐνώπιον αὐτῶν γινομένης διαδικασίας»⁴⁷. Ὁ ἱερεὺς Ἀντώνιος Στρογγυλάκης ἀνέγνωσεν τὴν μελέτην αὐτοῦ, ὁ δὲ Ν. Χαροντάκης τὴν κριτικὴν τῆς ἐργασίας ταύτης. Ἡ διαπραγματεύσις τούτων ἐγένετο καλῶς. Διεξήχθη κατόπιν συζήτησις ἐπὶ τινῶν ἀποριῶν ἐπὶ τοῦ φροντιστηριακοῦ τούτου θέματος. Ἡ χρηματικὴ ποινὴ ἐπιβάλλεται διὰ προκληθείσας ὑπὸ τῶν κληρικῶν ζημίας. Ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ κ. Καθηγητοῦ, ὅτι ὁ Νόμος περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων εἶναι σχεδὸν πιστὴ ἀναδημοσίευσίς τοῦ καταρτισθέντος ὑπὸ τῆς Νομοπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1914-1915.

46. 4684/1931. Βλ. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου, Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες καὶ οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Νόμοι. Ἐκδόσις Δευτέρα. Ἐν Ἀθήναις, 1949, σελ. 616 ἐξ.

47. Νόμος 5383/1932 περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων. Βλ. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου, Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες καὶ οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Νόμοι. Ἐκδόσις Δευτέρα. Ἐν Ἀθήναις, 1949, σελ. 570-614.

Ὁ Νόμος οὗτος ἐγένετο ἀποδεκτὸς ὑπὸ τῆς συνελθούσης τότε Νομοπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς μετὰ τινῶν ἐπιφυλάξεων, διότι περιεῖχε πλουσίαν διαδικασίαν. Ἡ διάταξις ἡ ὀρίζουσα, ὅτι συνήγορος ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς δίκαις δέον νὰ εἶναι μόνον κληρικὸς, δὲν εἶναι ὀρθή, καθ' ὅσον δύνανται καὶ λαϊκοὶ θεολόγοι εἰδικῶς ἀσχοληθέντες εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ν' ἀναλάβωσι τὴν ἐνώπιον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων υπεράσπισιν τῶν κατηγορουμένων. Ἐπίσης ἡ διάταξις ἡ ὀρίζουσα τὴν διεξαγωγὴν τῆς δίκης κεκλεισμένων τῶν θυρῶν εἶναι ἐσφαλμένη. Ἡ παρουσία τοῦ ἀκροατηρίου εἶναι ἀπαραίτητος, καθ' ὅσον δι' αὐτοῦ δημιουργεῖται μία ἀτμόσφαιρα ἀνάλογος πρὸς τὴν διεξαγομένην διαδικασίαν, ἐπιδρῶσα ἐπὶ τοῦ κατηγορουμένου, κατηγορῶν, μαρτύρων καὶ δικαστῶν. Ἡ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ διεξαγωγῆς τῆς δίκης ἀποδίδει κατὰ τὸν πλέον δυνατόν τρόπον τὸ δίκαιον, ἀφαιρεῖ δὲ πᾶσαν κατὰ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας προσαπτομένην μομφὴν ἕνεκα τῶν διαπραπτομένων παραπτωμάτων ὑπὸ τινῶν κληρικῶν.

Εἰς τὸν ἰσχύοντα περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων Νόμον, ἐτηρήθησαν δευτερεύουσαι διατάξεις καὶ ἀφηρέθησαν σπουδαιότατοι δικονομικοὶ τύποι⁴⁸. Μεθ' ὃ λύεται ἡ συνεδρία.

Συνεδρία 20, 16-5-1935

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδρίας.

Εἶτα ἄρχεται ἡ ἐξέτασις τοῦ θέματος «Περὶ τῶν Προεδρικῶν Διαταγμάτων τῶν ἐκδιδομένων δι' ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις καὶ περὶ τοῦ τύπου αὐτῶν». Ἐκ τῶν δύο οἰτινες ἀνέλαβον τὴν διαπραγματεύσιν τούτου, ἀνέγνωσεν τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ὁ κ. Χατζηαποστόλου, τὴν δὲ κριτικὴν τῆς μελέτης ταύτης ὁ κ. Ἀθανασίου. Ἐπηρεολοῦθησε κατόπιν ἡ ἀνάγνωσις τῆς κριτικῆς τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Χαροντάκη ὑπὸ τοῦ διακόνου Βασιλείου Ἀτέση. Ἀμφότεροι διεπραγματεύθησαν καλῶς τὸ θέμα τοῦτο. Διεξήχθη κατόπιν συζήτησις ἐπὶ τινῶν ἀποριῶν καὶ λύεται ἡ συνεδρία.

Συνεδρία 21, 18-5-1935

Ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδρίας. Εἶτα ἄρχεται ἡ ἐξέτα-

48. Ταῦτα ἔχοντες ὑπ' ὄψει καὶ ἀφορμῆς δοθείσης κατὰ τὴν Συνοδικὴν περίοδον 1962-1963, ὅτε ἐτυγχάνομεν μέλος τῆς Διαρκούς Ἱερᾶς Συνόδου, τῇ εἰσηγήσει ἡμῶν καὶ ὁμοφώνῳ προτάσει τῆς Διαρκούς Ἱερᾶς Συνόδου ἐξεδόθησαν Γνωμοδοτήσεις τοῦ τε Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους, ὡς καὶ τῶν δύο τότε ὄντων Καθηγητῶν τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου Ἱερωνύμου Κοτσῶνη καὶ Κων. Μουρατίδου ἐπὶ τεθέντος αὐτοῖς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐρωτήματος «ποῖα ἀδικήματα θεωροῦνται ὡς τιμωρούμενα δι' ἐγκληματικῆς ποινῆς ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῶν ἀρθρῶν 159, 160 καὶ 161 τοῦ Νόμου 5383/1932». Αἱ Γνωμοδοτήσεις αὗται δημοσιευθεῖσαι ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» ἀριθμ. φ. ὑ. λ. 20/1963, σελ. 499-504 εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσαι καὶ δέον νὰ λαμβάνονται πάντοτε ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῶν μετεχόντων ἐκάστοτε εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Δικαστήρια Ἀρχιερέων.

ΤΟ ΔΙΟΡΘΟΔΟΕΟ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ (1923-1987) ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ Σ' ΑΥΤΟ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΣ *

Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Πάπα τῆς Ρώμης Ἰωάννου - Παύλου τοῦ Β', στίς 30 Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1979 εἰς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ἡ συμπροσευχή του κατὰ τὴν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν λειτουργίαν ἐπὶ τῇ Θρονικῇ Ἐορτῇ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἦτο μιὰ ἐπίσημη ἀναγνώριση τοῦ Διαχριστιανικοῦ ἔργου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν προσπαθειῶν του γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μιὰ ἐπιβεβαίωσή του γιὰ πλήρη ἀνταπόκριση καὶ συμπαράσταση στίς καταβαλλόμενες προσπάθειες καὶ ἐνίσχυση σ' ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν προώθηση τοῦ θέματος τῆς ἐνότητος τῶν δύο Ἐκκλησιῶν⁵³.

Ὁ Διάλογος τῆς Ἀγάπης μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, πού ξεκίνησε τὸ 1964 μὲ πρωτοβουλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἔγινε Πανορθοδόξως ἀποδεκτὸς διευρύνεται τὸν Μάιο τοῦ 1980 μὲ τὴν ἔναρξη τοῦ ἐπισημοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξὺ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς εἰς τὰ νησιά Πάτμος - Ρόδος⁵⁴. Ὁ Διάλογος αὐτὸς συνεχίζεται ἔκτο-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 157 τοῦ ὑπ' ἀρ. 4 τεύχους.

53. Ἡ ἐπίσκεψις τῆς Α.Α. τοῦ Πάπα Ἰωάννου-Παύλου τοῦ Β' εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, Ἐπίσκεψις 1979, ἀρ. 221.

54. Ἡ ἔναρξις τοῦ ἐπισημοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς εἰς Πάτμον

τε παρὰ τίς δυσκολίες καὶ τὰ ἐμπόδια πού παρουσιάζονται ἐκάστοτε γιὰ τὴ διεξαγωγή του, τίς πολλὰς ἀντιρρήσεις καὶ ἐπιφυλάξεις πού διατυπώνονται γιὰ τὴν ἔκβαση καὶ τὴν ἐπιτυχία του καὶ γιὰ τὴν ἀναγκαιότητα ἢ τὴν ματαίωση τῆς συνεχισεῶς του. Ἀσφαλῶς ὁ Θεολογικὸς Διάλογος εἶναι δύσκολος. Κατεστημένες διαφορὰς αἰῶνων πού ἐδημιούργησαν οἱ ἀνθρώπινες ἀδυναμίες καὶ φιλοδοξίες δὲν μποροῦν νὰ λυθοῦν μὲ θεολογικὰς συζητήσεις μερικῶν χρόνων. Εἶναι ὅμως ἐντολή τοῦ Κυρίου ἢ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας γι' αὐτὸ καὶ πρέπει νὰ συνεχισθῇ ὁ Θεολογικὸς Διάλογος ἰδιαίτερα μὲ τὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία μὲ πνεῦμα εὐαγγελικῆς ἀγάπης, μὲ πίστη, μὲ ἐλπίδα καὶ ὑπομονή.

Ἡ ἱερὰ πορεία ἀγάπης, εἰρήνης, καὶ ἐνότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πρὸς τοὺς Μακαριωτάτους Πατριάρχας καὶ τοὺς Προκαθημένους τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν κατὰ τὸ σωτήριον ἔτος 1987 ἀποτελεῖ τὸ ἀποκορύφωμα τῶν προσπαθειῶν τοῦ Προκαθημένου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου γιὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ πλοῦσιου σὲ δραστηριότητα καὶ ἐπιτεύγματα Διορθοδόξου καὶ Διαχριστιανικοῦ αὐτοῦ ἔργου τὰ τελευταῖα δεκαπέντε χρόνια.

Ἡ συμβολὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης στὴν

καὶ Ρόδον (29 Μαΐου - 4 Ἰουνίου 1980). Ἐπίσκεψις, 1980, ἀρ. 233.

σις τοῦ ἀναβληθέντος δοῦ θέματος «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως αὐτῆς». Ὁ κ. Ἀπὸστολος Μιχαήλωφ ἀνέγνωσε τὴν μελέτην αὐτοῦ, ἐκθέσας ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὴν ὅλην ζωὴν, διοίκησιν καὶ σύγχρονον δρᾶσιν τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας⁴⁹.

Εἶτα ὁ κ. Καθηγητὴς ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ διὰ τὰς τακτικὰς συνεδρίας τοῦ Φροντιστηρίου τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, ὡς καὶ τὰς γενομένας ὑπὸ

49. Τὴν μελέτην ταύτην ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν Ἐπετηρίδα τοῦ Φοιτητικοῦ Θεολογικοῦ Συνδέσμου πανεπιστ. ἔτους 1934-1935 (τεύχ. δεύτερον), ὑπὸ τὸν τίτλον «Σελίδες ἐκ τῆς συγχρόνου Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας», σελ. 29-47.

τῶν τελειοφοίτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐπιμεμελημένης μελέτας ἐπὶ θεμάτων αὐτοῦ, εὐχρηθεὶς αὐτοῖς καλὴν ἐπὶ πτυχίῳ ἐπιτυχίαν. Οὕτως ἔληξαν αἱ συνεδρίαὶ τῶν φροντιστηριακῶν ἀσκήσεων τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς χρονικῆς ταύτης περιόδου 1934-1935⁵⁰. (Τέλος)

ΤΙΤΟΣ ΕΜΜ. ΜΑΤΘΑΙΑΚΗΣ
Μητροπολίτης πρ. Παραμυθίας

50. Ἀτυχῶς δὲν περιῆλθον εἰς χεῖρας ἡμῶν αἱ ὑπὸ τῶν τότε τελειοφοίτων συνταχθεῖσαι καὶ ἀνακοινωθεῖσαι ἐν τῷ Φροντιστηρίῳ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου μελέται, οὐδὲ γνωρίζομεν κατὰ πόσον αὐταὶ διεσώθησαν ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Θεολογικοῦ Σπουδαστηρίου, μάλιστα μετὰ τὴν πάροδον τοσοῦτων ἐτῶν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ ἐκ τῶν ἐκτεθέντων ἐν τοῖς ἀνωτέραις πρακτικῶν τούτου δηλοῦται ὅποσον ὠφέλιμος ὑπῆρξεν ἡ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Ἀμίλια Ἀλιβιζάτου ἐνάσκησις εἰς θέματα κανονικῆς φύσεως τῶν φοιτητῶν καὶ δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον προέβημεν εἰς τὴν δημοσίευσιν αὐτῶν.

εξάσκηση του Διορθοδόξου και Διαχριστιανικού έργου του Οικουμενικού Πατριαρχείου, κατά την περίοδο αυτή, υπήρξε μεγάλη και πολύτιμος. Η Θεολογική Σχολή υπήρξε ανέκαθεν το επιστημονικό εργαστήριο του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ο δὲ καθηγητικός σύλλογός της τὸ επιστημονικὸ ἐπιτελεῖο του, κατὰ τὴν ἔκφραση τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἀθηναγόρου. Εἰς τὸν καθηγητικὸ τῆς Σχολῆς σύλλογο παρεπέμποντο ἀπὸ τῆ Σύνοδο τὰ μεγάλα Διορθόδοξα καὶ Διαχριστιανικά ζητήματα γιὰ μελέτη καὶ διατύπωση τῶν ἀπόψεών του. Ἡ γνώμη του ἐγένετο σχεδὸν πάντοτε ἀποδεκτὴ καὶ ἐγκρινόταν ἀπὸ τῆ Σύνοδο ὡς ἀπόφαση τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ θεολόγοι καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ τῶν εἰς αὐτὴν ὠρίζοντο ἀπὸ τὴν Σύνοδο καὶ μετεῖχον ὡς τακτικὰ μέλη στὶς διάφορες Συνοδικές Ἐπιτροπές, ποὺ εἶχαν ὡς ἔργο τὴν παρακολούθηση ὄλων τῶν Διορθοδόξου καὶ Διαχριστιανικοῦ χαρακτήρος καὶ ἐνδιαφέροντος θεμάτων. Ὁ καθηγητικὸς τῆς Σχολῆς σύλλογος εὐρισκόμενος ὡς σῶμα σὲ στενὴ συνεργασία μὲ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ συνεχῶς παρὰ τὸ πλευρὸ του εἰς τὸ ἱερὸ καὶ ὑψηλὸ αὐτοῦ ἔργο δὲν ἔχασε ποτὲ τὴν αὐτοτέλειά του, ἀκόμη καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου (1948 - 1972) μὲ τοὺς δραματισμοὺς καὶ τὰ μεγάλα σχέδια διὰ τὴν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὑπῆρξε δὲ πολύτιμος συμπαραστάτης στὴν πραγμάτωση τῶν ἐνεργειῶν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας γιὰ τὴ σύγκληση τῶν Πανορθοδόξων Συνεδρίων καὶ Διασκέψεων, ποὺ διασφάλισαν καὶ ἔργῳ τὴν Ὀρθόδοξον ἐνότητα, ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸ ἔτος 1961 καὶ ἐξῆς, στὴ διαχάραξη τῆς γραμμῆς συμμετοχῆς τῆς Ὀρθοδόξιας στὴν Οἰκουμενικὴ Κίνηση, καὶ στὴν προετοιμασία γιὰ τὴν ἔναρξη τῶν θεολογικῶν διαλόγων μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Κατὰ παράδοση αἱ Ἐγκύκλιοι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅπως τοῦ 1920, καὶ ἐκείνη τοῦ 1952, καὶ τὸ Διάγγελμα τοῦ 1973, γιὰ τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Π.Σ.Ε. εἶναι ἔργα Ἐπιτροπῶν ἀπὸ καθηγητὰς τῆς Σχολῆς. Τέλος οἱ καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς μετέχοντες ἐνεργῶς εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴ καὶ θεολογικὴ ζωὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐκπροσωποῦσαν αὐτὸ εἰς ὅλα τὰ Διορθόδοξα καὶ Διαχριστιανικά Συνέδρια.

Παράλληλα πρὸς τὴ συμβολὴ τοῦ καθηγητικοῦ σώματος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς πολύτιμος ἐξ ἴσου καὶ σημαντικὴ ὑπῆρξε ἡ συμβολὴ τῶν ἀποφοίτων της στὴν ἐξάσκηση τοῦ Διορθοδόξου καὶ Διαχριστιανικοῦ έργου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της καὶ τῆς λειτουργίας της τὸ ἔτος 1844 μέχρι τὸ κλείσιμό της ἀπὸ τὶς Τουρκικὲς Ἀρχὲς τὸ 1971, ὑπῆρξε ἡ Σχολὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατρι-

αρχείου καὶ τοῦ Γένους καὶ ἡ Σχολὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, καὶ ὡς ἐκ τούτου οἱ ἀπόφοιτοι αὐτῆς διακονοῦσαν τὴν Ἐκκλησίαν τόσο μέσα στὸ κλίμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὅσο καὶ εἰς τὰς ἄλλας Ὀρθόδοξους Αὐτοκέφαλους Ἐκκλησίας. «Ἐν τῇ Σχολῇ ἐξέθρεψε καὶ ἔθαλψεν ἡ Ἐκκλησία καὶ ἐκ τῆς Σχολῆς παρέλαβε καὶ παραλαμβάνει ὅ,τι τίμιον ἔχει εἰς μὀρφωσιν καὶ παράστασιν, εἰς δρᾶσιν καὶ ἐγκαρτέρησιν, εἰς καθήκον καὶ θυσίαν, «εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ»... οἱ ἀπανταχοῦ εἰς «ἔργον εὐαγγελιστοῦ» ἀπεσταλμένοι ὁμότροφοι ἀδελφοί, διάκοσμος ὅλος βαθμὸς καὶ ἀξιωματῶν ἐκκλησιαστικῶν, ἀπὸ γεραρῶν Πατριαρχῶν καὶ Ἀρχιερέων μέχρι σεμνῶν λευιτῶν τῆς Χάριτος νεοσυλλέκτων, καὶ λειτουργῶν τῆς εὐσεβοῦς Παιδείας καὶ Ἐπιστήμης», ἔγραφεν εἰς ἄρθρον του ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τῆς Σχολῆς (1844 - 1944) ὁ ἀοιδίμος Σχολάρχης καὶ καθηγητὴς αὐτῆς Μητροπολίτης Φιλαδελφείας Αἰμιλιανὸς (1932 - 1942) ⁵⁵.

Κατὰ τὴν ἀπὸ τὸ ἔτος 1923 καὶ ἐντεῦθεν περίοδο τῆς ἱστορίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μὲ τὴν ἴδρυση ὑπ' αὐτοῦ τῆς Μητροπόλεως Θυατείρων τὸ 1922, ποὺ περιελάμβανε ὅλες τὶς Κοινοτήτες τῆς Εὐρώπης, καθὼς καὶ τὴν ἴδρυση τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ αὐτὸ ἔτος, οἱ ἀπόφοιτοι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης ἄρχισαν νὰ ἐπανδρῶνουν ἀμφότερες τὶς ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ δικαιοδοσία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου περιοχὲς αὐτῆς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ νὰ μεταφέρουν εἰς αὐτῆς τὸ πνεῦμα τῆς παραδόσεως αὐτοῦ μὲ τὸ ὅποιο τοὺς γαλούχησε ἡ Σχολὴ.

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ μέσα στὸ χρονικὸ διάστημα τῶν τεσσαράκοντα ὀκτῶ ἐτῶν, ἤτοι ἀπὸ τὸ 1923 μέχρι τὸ 1971, ποὺ μὲ ἀπόφαση τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως ἔπαυσε νὰ λειτουργῇ ἔδωκε στὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος 382 ἀποφοίτους. Ἀπὸ αὐτοὺς οἱ 224 ἔγιναν κληρικοί, οἱ 97 ἐξ αὐτῶν Ἱεράρχες, ποὺ πρόσφεραν καὶ προσφέρουν μέχρι σήμερα μὲ τὴ διακονία τους πολλὰ καὶ ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες στὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος, τόσο μέσα στὸ κλίμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, στὴν Εὐρώπη, στὴν Ἀμερικὴ, στὴν Αὐστραλία καὶ ἀλλαχοῦ, ὅσο καὶ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς, τὶς ἄλλες Ὀρθόδοξες Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες καὶ δὴ τὴν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Σήμερα μετὰ ἀπὸ δεκαῆξι χρόνια ἀπὸ τὸ κλείσιμο τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης στὴν Ἐκκλησίαν τῆς

55. Χρυσὴ Κορωνίς, Ὀρθοδοξία 19, 1944, σελ. 300-301, καὶ Ἐκτακτὸν Τεύχος αὐτῆς ἐπὶ τῇ Ἐκατονταετηρίδι τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, Ὀκτώβριος 1944.

Ἑλλάδος καὶ στὶς ὑπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο Ἐκκλησίες τῆς Κρήτης καὶ τῆς Δωδεκανήσου ὑπάρχουν 162 ἀπόφοιτοι αὐτῆς. Οἱ 54 εἶναι κληρικοί, ἀπ' τοὺς ὁποίους οἱ 13 Ἱεράρχες, καὶ οἱ λοιποὶ λαϊκοὶ πού κατέχουν καθηγητικές ἔδρες καὶ θέσεις στὶς θεολογικὲς καὶ σ' ἄλλες Πανεπιστημιακὲς Σχολές καὶ στὰ Λύκεια καὶ Γυμνάσια σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης παρ' ὅλο πού παραμένει κλειστὴ ἐπὶ τόσα χρόνια ἐν τούτοις ὁμῶς ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ καὶ θὰ ζῆ μέχρι καὶ τῆς τελευταίας τοῦ τελευταίου ἀποφοίτου τῆς. Διότι κάθε ἀποφοίτος τῆς κληρικὸς ἢ λαϊκὸς δὲν παύει νὰ ἐκπροσωπῆ καὶ νὰ μεταλαμπαδεύῃ τὴν παράδοσή τῆς, τὴν θεολογία τῆς. Ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος ἐφ' ὅσον ἔχει τόσον εἰς τὴν ἔδρα του ὅσον καὶ ἀπανταχοῦ τῆς Οἰκουμένης τοὺς ἀποφοίτους τῆς Σχολῆς Ἱεράρχας καὶ κατωτέρους κληρικούς, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους ἀπὸ τοὺς νεωτέρους πού ἐκπαιδεύθηκαν καὶ γαλουγήθηκαν μέσα στὸ πνεῦμα τῆς παραδόσεως τοῦ Φαναρίου θὰ ἐξακολουθῆ ἐπιτυχῶς τὴν διακονίαν του πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὸ Διορθόδοξον καὶ Διαχριστιανικὸν αὐτοῦ ἔργον τὸ ὁποῖον ἀπὸ αἰῶνων ἔχει ἐπωμισθῆ, ὡς Μήτηρ καὶ Πρωτόθρονος Ἐκκλησία.

Πλὴν ὁμῶς μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου καὶ τὴν ἔλλειψη τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, τὸ κλείσιμο τῆς ὁποίας ἀοίδιμος διαπρεπῆς Ἱεράρχης στὸ Φανάρι χαρακτήρισε ὡς σοβαρώτατο πλήγμα κατὰ τῆς ζωῆς καὶ ὑποστάσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ στέρηση ἐνδὸς ἐκ τῶν πνευμάτων του, ἡ ἀποδυναμίωση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, μὲ τὴν ἔλλειψη τῶν κατάλληλα μορφωμένων κληρικῶν του, γιὰ τὴν ἐξάσκηση τοῦ Διορθόδοξου καὶ Διαχριστιανικοῦ αὐτοῦ ἔργου ἀναπόφευκτα θὰ γίνῃ σύντομα σοβαρὰ αἰσθητή. Σήμερα ἡ Πατριαρχικὴ Αἰθρῆ, ἡ ὁποία ἀντλοῦσε καὶ κατήρτιζε τὰ στελέχη τῆς, ὁ δὲ Πατριαρχικὸς Θρόνος ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν ἱεραρχίαν του καὶ τοὺς θεολογικῶς κατηρτισμένους κληρικούς του ἀπὸ τὴν Θεολογικὴν Σχολήν, ἀντιμετωπίζει τὸ σοβαρὸ πρόβλημα ἀντικαταστάσεως τῶν στελεχῶν του. Οἱ Ἐπαρχίες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου στὴν Εὐρώπη, στὴν Ἀμερική, στὴν Αὐστραλία, μὲ τὴν ἔλλειψη τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης κινδυνεύουν νὰ χάσουν τὸν παραδοσιακὸ δεσμὸ μὲ τὴν Μητέρα Ἐκκλησία τὸν ὁποῖο μεταλαμπαδεύαν καὶ καλλιεργοῦσαν οἱ ἀπόφοιτοι τῆς Σχολῆς.

Ἡ συνέχιση τοῦ Διορθόδοξου καὶ Διαχριστιανικοῦ ἔργου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου συνδέεται στενά μὲ τὴν ὑπαρξὴ καὶ λειτουργία τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης. Αὐτὴ, μὲ τοὺς διδάσκοντας καὶ διδασκο-

«ΠΑΝΤΑ ΤΑ ἜΘΝΗ»

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία μὲ τὸ εἰδικὸ ἱεραποστολικὸ περιοδικὸ «Πάντα τὰ Ἔθνη»

★ πληροφορεῖ ὑπεύθυνα γιὰ τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο πού ἀσκεῖ σήμερα ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία,

★ περιγράφει τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖο ἀσκεῖται ἡ ἱεραποστολή.

Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομητὲς μποροῦν νὰ στείλουν τὴν ἐτήσια συνδρομὴ τους (300 δρχ.) στὴ διεύθυνση:

Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος — «Πάντα τὰ Ἔθνη», Ἰω. Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα. Τηλ. 7212.112.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Δύο βιβλία τοῦ

Ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρη, σὲ 6' ἔκδοση:

ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΣ ΑἶΝΟΣ

Θεομητορικές ὁμιλίες μὲ πλούσιο ὕμνολογικὸ καὶ πατερικὸ ὕλικό, πολύτιμο βοήθημα τῶν κληρικῶν καὶ ἐντρυφήμα τῶν πιστῶν γιὰ κάθε Θεομητορικὴ ἑορτή.

ΦΥΣΙΣΜΟΣ ΑΛΓΗΔΩΝ

Ἀξιόλογα κείμενα πνευματικῆς οἰκοδομῆς ἀφιερωμένο στὰ σωτήρια καὶ ζωοποιὰ πάθη τοῦ Κυρίου μας.

Ἀπευθύνεσθε: Βιβλιοπωλεῖο ὁδ. Δραγατσίου 2 — Πλατ. Κλαυθμῶνος.

Γράψατε: Ἰασίου 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλέφ. 7228.008.

μένους σ' αὐτὴν, ὑπῆρξεν καὶ θὰ εἶναι τὸ κεφάλαιόν τῆς. Χρειαζέται ρεαλισμὸς γιὰ τὴν ἀναγνώριση αὐτῆς τῆς πραγματικότητος, καὶ τῆς ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης νὰ ἐπαναλειτουργήσῃ ἡ Σχολὴ μὲ τὴν ἴδια μορφή καὶ τὸ σχῆμα πού λειτούργησε, ἀναδιοργανωμένη, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1951 - 1971, κατὰ τὴν Δ' περίοδο τῆς ἱστορίας τῆς.

(Τέλος)

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ν. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁμότιμος καθηγητὴς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ(*)

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,
Ἐλλογιώτατοι κ.κ. Συνάδελφοι,
Σεβάσμιοι Ἱερείς,

Ἀγαπητοὶ συνεορταστὲς τῆς ἱερᾶς Μνήμης Φωτίου, Πατριάρχου,

Π ρ ό λ ο γ ο ς .

Δὲν παραιτεῖται τῆς τιμῆς πρὸς τὸν ἱερὸν Φώτιον, ἢ παροῦσα ἐκλεκτὴ συνάθροισι, συγκληθεῖσα, κατόπιν προσκλήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ ἀκούσῃ καὶ συσκεφθῇ ἐπὶ ἐπικαιροῦ θέματος, ὡς τὸ «Ὁ ρ θ ο δ ο ξ ί α κ α ι Ο ἰ κ ο λ ο γ ί α». Τοῦτο μὲν, ἐπειδὴ τὸ θέμα δὲν ἐπελέγη ἀπλῶς διὰ νὰ δειχθῇ ὅτι τόσοσιν ἡ Διοικούσα Ἐκκλησία, ὅσον καὶ ἡ Ἀκαδημαϊκὴ Θεολογία συμμετέχουν στοὺς ὀδυνηροὺς προβληματισμοὺς τῆς παγκοσμίου καὶ τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας, ἀλλά, κυρίως, διὰ νὰ κατατεθῇ μαρτυρία πίστεως καὶ πράξεως διαχρονικῆς, βιβλικῆς καὶ πατερικῆς, τὴν ὁποίαν κρίνουν ὡς ἐπικαιρὸν καὶ λυσιτελεῖ πρὸς ὀρθὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ καταλυτικοῦ τοῦ ἀνθρώπου προβλήματος, δηλαδὴ τῆς ἐπικρεμαμένης ὀλοσχεροῦς οἰκολογικῆς καταστροφῆς καὶ τοῦ ὀδυνηροῦ ἀφανισμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος. Προσφάτως, ἀλλωστε, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἔθεσε μὲ τὴν «Πατριαρχικὴν Ἀπόδειξιν τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1988» τὸ θέμα τῆς ἀνθρωπίνης εὐθύνης γιὰ τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα¹.

Τοῦτο δέ, διότι τὸ θέμα αὐτὸ δὲν κείται ἐκτὸς τῆς

θεολογικῆς σκέψεως τοῦ τιμωμένου σήμερον ἱεροῦ Φωτίου· εὐρίσκεται, ὡς θὰ δειχθῇ, στὶς νόμιμες θεολογικῶς ἐπεκτάσεις τῆς θεολογικῆς του προσφορᾶς. Καὶ δὲν ἦταν δυνατόν νὰ συμβαίη τὸ ἀντίθετο, ἀφοῦ τὸ θέμα τῆς οἰκολογίας τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἀδαμάντινη βιβλικὴ θεμελίωσι καὶ, κατὰ συνέπειαν, συνυφαίνεται στὸ θεολογικὸ ἔργο κάθε μεγάλου ἐκκλησιαστικοῦ Πατρός, ποῦ ἐκδιπλώνει τὴν ἀλήθεια τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Καί, ναι μὲν, δὲν ὑπάρχει στὸ ἔργο τοῦ Φωτίου εὐθεία ἀναφορὰ στὸ πρόβλημα τῆς σημερινῆς καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ἀλλὰ ὑπάρχει ἡ ἐρμηνεύσι τῆς συγκροτήσεως τοῦ ἀνθρώπου «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» καὶ ἡ σχέσις τῆς μὲ τὴν ἀνθρώπινη δημιουργικὴ δραστηριότητα².

Τὸ πρόβλημα θεωρεῖται ἀπὸ τὶς ἐπιστῆμες καὶ τὴν θεολογίαν νέον· τὸ περιβάλλον, ὡς θέμα δὲν εἶναι νέον. Οἱ ρίζες του εἶναι βαθύτατες καὶ ἄπτονται τῶν κεφαλαίων τῆς Θεολογίας, τῆς Κοσμολογίας^{2α}, τῆς Ἀνθρωπολογίας, τῆς Χριστολογίας καὶ τῆς Σωτηριολογίας. Πρὶν ὅμως ἀναζητήσουμε τὴν οὐσίαν καὶ τὸ βάθος τοῦ προβλήματος, πρέπει νὰ ἴδωμεν τὴν ὄψιν τοῦ προβλήματος.

Η ΟΡΑΤΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ
(Τί εἶναι καὶ τί δὲν εἶναι τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα;).

Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν συνήθων παρανοήσεων τοῦ θέματος, ἀπαιτεῖται ἡ ἀρνητικὴ διευκρίνησι τοῦ θέματος, δηλαδὴ, τί δὲν εἶναι τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα; Καὶ τοῦτο, ἐπειδὴ παρουσιάζεται συνήθως ἀποσπασματικὰ καὶ προβάλλονται δευτερεύοντα συμπτώματά του, ὡς κύρια ἢ καὶ μοναδικά, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ὑποβάθμισί του.

Τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα δὲν εἶναι ἀσφαλῶς πρόβλημα ἀπαλλαγῆς τῶν δημοσίων χώρων, τῆς ὑπαίθρου ἢ τῶν πάρκων ἀπὸ τὰ ἀπορρίματα· δὲν εἶναι δηλαδὴ θέμα καθαριότητος τοῦ χώρου, δυνάμενὸ νὰ λυθῇ ἀπὸ μίαν ἀποτελεσματικὴν τοπικὴν ἀρχή· εἶναι, ὅμως, θέμα καθαριότητος τῶν ἀντιλήψεων τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὸν φυσικὸ χῶρο· εἶναι πρωτίστως θέμα νοοτροπίας καί,

(*) Ὁμιλία ἐκφωνηθεῖσα κατὰ τὸν ἑορτασμόν τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ἱ. Μονὴ Πεντέλης, 6 Φεβρουαρίου 1989).

1. «Σήμερον ὁ ἄνθρωπος ἀποδεικνύεται πλέον κατὰ τρόπον ἀναμφίβολον ὅτι εὐθύνεται διὰ τὴν πορείαν ὅχι μόνον τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἱστορίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ὕλικῆς κτίσεως, τοῦ περιβάλλοντος αὐτοῦ. Εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν περισσότερο πάσης ἄλλης ἐποχῆς ἡ κτίσις «συστενάζει καὶ συναδίνει» (Ρωμ. 8, 22), διότι ὁ ἡγεμὼν αὐτῆς ἄνθρωπος ἀρνεῖται ἐπιμόνως νὰ τὴν ἐντάξῃ εἰς τὸ σῶμα τοῦ σαρκωθέντος Λόγου, τὴν βιάζει ἀσεβῶς καὶ τὴν καταπατᾷ ἀνηλεῶς. Ἀντὶ νὰ τὴν ἐνώσῃ μὲ τὸν οὐρανόν, τὴν καθυποτάσσει εἰς τὸ ἰδικόν του θέλημα. Ἀντὶ νὰ τὴν ἀναφέρῃ εἰς τὸν Δημιουργόν ὡς ἄρτον τῆς εὐχαριστίας, τὴν μεταβάλλει εἰς μέσον ἱκανοποιήσεως τῶν ὀρέξεων καὶ τῶν ἀτερομόνων ἐπιθυμιῶν αὐτοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ ὕλική κτίσις ἐπαναστατεῖ εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἀπειλεῖ μὲ ἀφανισμόν. Ἡ οἰκολογικὴ κρίσις τῆς σήμερον μαρτυρεῖ περὶ τούτου κατὰ τρόπον δραματικόν» (Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις διὰ τὰ Χριστουγεννά τοῦ 1988, ἐν ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ἔτος ΕΞΤ', 1989, τεύχος Α, 1/15 Ἰανουαρίου 1989, ἀρ. 1 σελ. 5-6).

2. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Φωτίου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Ἀμφιλόχεια ἢ Λόγων Ἱερῶν Συλλογὴ (ἐκδ. Σ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμου), Ἀθήναι 1858, σελ. 63-66, 316-317, ἐφεξῆς ἀναφέρονται ὡς Ἀμφιλόχεια.

2α. Πρβλ. Ν. Νησιώτου, Ἡ φύσις ὡς κτίσις, ἐν: Περιβάλλον καὶ Ὑγεία, (Πρακτικὰ Πρώτου Συνεδρίου, 23-27 Ἰουν. 1974), Ἀθήναι 1974, 449-466.

μετά, θέμα συμπεριφοράς προς τὸν φυσικὸ χῶρο. Συναφῶς πρὸς τοῦτο, δὲν εἶναι θέμα αἰσθητικῆς ἐμφανίσεως τῶν πόλεων καὶ ἀκεραιότητος τοῦ φυσικοῦ τοπίου. Ἡ διατήρησις τῆς ὀπτικῆς ἁρμονίας τῆς φύσεως εἶναι στοιχεῖο τοῦ θέματος καὶ ἡ καταστροφή τῆς ἕνα μόνο σύμπτωμα. Δὲν εἶναι ἐπίσης θέμα θορύβων τῶν πόλεων, δηλαδὴ ἠχομόλυνσι. Καὶ αὐτὴ εἶναι σύμπτωμα καὶ ὄχι αἴτιο. Αἴτιο, πού ἐπιδρᾷ καταλυτικὰ στὸ νευρικό σύστημα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι, ἐπίσης, θέμα ἀγάπης πρὸς τὰ ζῶα, ἰδίως ἐκείνα, τὰ ὁποῖα ἀπειλοῦνται μὲ ἐξαφάνισι. Καὶ τοῦτο εἶναι σύμπτωμα τοῦ προβλήματος καὶ ὄχι τὸ πρόβλημα.

Τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα, θετικῶς ἐξεταζόμενο, δηλαδὴ κατὰ τὴν ἐμπειρικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν διαπίστωσι, εἶναι σύνθετο, ἀποτελούμενο·

α) ἀπὸ τὴν προβλεπομένη, τὴν πρώτη ἑκατονταετία τῆς τρίτης μ.Χ. χιλιετίας, ἐξάντησι τῶν φυσικῶν πόρων³, ὅπως τῶν ὑδάτων, τῶν κοιτασμάτων τοῦ πετρελαίου κ.ἄ. ἀπαραιτήτων γιὰ τὴν ἐπιβίωσι τῶν δισεκατομμυρίων ἀνθρώπων καὶ τὴν συνέχισι τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, τῆς λειτουργίας καὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ·

β) ἀπὸ τὴν διαρκῶς αὐξανόμενην μολυνσι τῶν φυσικῶν πόρων, ὅπως ὁ ἀέρας, τὰ πηγαῖα ὕδατα, οἱ θάλασσες, μὲ συνακόλουθην τὴν καταστροφή τῆς ἐναλίου ζωῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς προστατευτικῆς ἀσπίδος τοῦ ὄζοντος·

γ) ἀπὸ τὴν καταστροφή τῶν δασῶν καὶ γενικῶς τὴν ἀποψίλωσι τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, λόγω τῆς μεγιστοποιήσεως τῶν οἰκισμῶν, τὴν παρακολουθουμένην ἀπὸ τὴν ἀνονημοποίησι καὶ τὴν ἀποξένωσι τῶν ἀνθρώπων⁴

δ) ἀπὸ τὴν χρῆσι ἐπικινδύνων φυσικῶν δυνάμεων, ὅπως ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια, πού ὡς ραδιενέργεια εἶναι ἐμμέσως καὶ ἀμέσως θανατηφόρος γιὰ τὸν ἀνθρώπο. Ἐμμέσως μὲν διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς πανίδος καὶ τῆς χλωρίδος ἀμέσως δέ, διὰ τῆς προσβολῆς τοῦ ἀνθρωπίνου οργανισμοῦ·

ε) ἀπὸ τὴν κατασκευὴν νέων, ἀγνώστων εἰς τὴν Φύσι καὶ μὴ ἀνεκτῶν ἀπὸ τοῦς μηχανισμοῦς ἀνακυκλώ-

σεως τῆς ὕλης συνθέτων ὑλικῶν· ταῦτα συσσωρεύονται καὶ μεταβάλλουν τὴν γῆν σὲ ἕνα τεράστιο χῶρο ἀπορριμάτων (κοινῶς, χαβούζα)· καταστρέφουν καὶ τὴν φυσικὴ ὠραιότητα, τὴν ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ψυχικὴ ἰσορροπία τοῦ ἀνθρώπου καὶ συντελοῦν, μαζὶ μὲ τὴν ἀπόθησι τῶν ἁρμονικῶν ἤχων τῆς Φύσεως, ἀπὸ τοῦς ἰσχυροῦς ἤχους τῶν μηχανῶν, στὴν μεγάλη διατάραξι τοῦ νευρικοῦ συστήματος τοῦ ἀνθρώπου· καταστρέφουν, ἐπίσης, τὶς πηγὲς αἰσθητικῆς ἀπολαύσεως τῆς δημιουργίας καὶ τὰ πρωτότυπα τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας. Ἡ ἀπώλεια τοῦ κάλλους τῆς Φύσεως δὲν εἶναι ἀμελητέα, διότι, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Ἀπολογητὴς Ἀθηναγόρας, «Ὁ ὑγὰρ αὐτοποίητον ἐπὶ γῆς τὸ κάλλος, ἀλλὰ ὑπὸ χειρὸς καὶ γνώμης πεμπόμενον τοῦ Θεοῦ»⁵.

Στὶς ἀνωτέρω ομάδες περιλαμβάνονται ὅλες οἱ ἀπτὲς πτυχὲς τῆς προκληθείσης Παθολογίας τῆς Φύσεως, πού ἀναφέρονται καθημερινῶς στὶς σελίδες τοῦ Τύπου.

Ἡ Φυσιολογία, ἡ φυσικὴ δηλαδὴ κατάστασι τῆς Φύσεως ἔχει διαταραχθῆ, ὅπως δείχνουν τὰ σαφέστατα συμπτώματα. Ἡ θεραπεία τῆς ἀσθενούσης Φύσεως ἀπαιτεῖ ὀρθὴ ἐρμηνεία τῆς βαθυτέρας αἰτίας τῆς νοσηρᾶς καὶ θανατηφόρου καταστάσεως. Καὶ ἐδῶ, πλέον, δύναται νὰ ὀμιλήσῃ μετὰ λόγου ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία, ἐρευνῶσα τὴν πίστι καὶ τὴν ζωὴ τοῦ θεοσδότου θεομοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Προσωπικῶς, θεωρῶ ὅτι τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα εἶναι εἰς τὸ βάθος ἀπολύτως θεολογικὸ καὶ θρησκευτικόν, θέμα δηλαδὴ θρησκευτικῆς πίστεως καὶ πράξεως, ἢ ἄλλως, Ὁρθοδοξίας καὶ Ὁρθοπραξίας.

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΤΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἦταν σαφὴς ὁ ἀγιογραφικὸς λόγος περὶ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, θὰ ὀφείλεν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ἡ Θεολογία αὐτῆς, στηριζομένη εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου ὀρισθεῖσαν ἀρχὴν περὶ τῆς ἀντιμεταπίσεως τῶν οὕτω καλουμένων «σειωπημένων» τῆς Ἀγίας Γραφῆς, νὰ ἀρθρώσῃ λόγον, σύμφωνον μὲ τοῦς ὑπ' ἐκείνου τεθέντας ὁρους⁶.

Ἀλλὰ τὸ θέμα δὲν ἀνήκει εἰς τὰ σεσωπημένα τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ ὁ ἐρμηνευτικὸς αὐτῶν πατερικὸς

3. Πρβλ. προβλέψεις τῆς «Ἀέσχης τῆς Ρώμης» (Club of Rome, 1972). Πρβλ. Ἡλίνα Β. Οἰκονόμου, Θεολογικὴ θεώρησις τῶν προβλημάτων τοῦ περιβάλλοντος (Ἑλληνικὴ Ἀνθρωπιστικὴ Ἐταιρεία. Ἀρχαιότης καὶ σύγχρονα προβλήματα ἀρ. 61), Ἀθῆναι 1973.

4. Πρβλ. Ἐύθυμου Ἰδίου Στόλιου, (ἐπισκόπου Ἀχελώου), Τὸ σύγχρονον ἀστικὸν περιβάλλον ὡς ποιμαντικὸν πρόβλημα, Ἀθῆναι 1980.

5. Πρεσβεία περὶ Χριστιανῶν 34, ΒΕΠΕΣ 4, 308.

6. Βλ. Ἡλ. Οἰκονόμου, Ἡ θεμελιώδης καὶ ἀνυπερβλητὸς τομὴ τοῦ Μ. Βασιλείου εἰς τὴν Ἑρμηνευτικὴν τῆς Ἀγίας Γραφῆς, Ἀθῆναι 1979, (ἀνάτυπον ἐκ τῆς ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ).

λόγος παρέχει ὄχι θεολογικὰς ἀτραπούς, ἀλλὰ θεολογικὰς λεωφόρους προσεγγίσεώς του.

Τὸ θέμα τοῦ φυσικοῦ —καὶ ὄχι μόνον αὐτοῦ— περιβάλλοντος εἶναι πρωτίστως θεολογικὸ καὶ θρησκευτικὸ, ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος, ὡς αἴτιος τῆς καταστροφῆς καὶ τελικὸς ἀποδέκτης τῆς καὶ ἡ Φύσις ὡς δημιούργημα τοῦ Θεοῦ εἶναι κορυφαῖα θέματα τῆς Ὁρθοδοξίας, μὲ βιβλικὴ θεμελίωσι καὶ ἀνυπέρβλητη πατερικὴ ἀνάπτυξι.

Τὸ θέμα τῆς Οἰκολογίας ἔχει τὴν θετικὴν καὶ τὴν ἀρνητικὴν του ὄψιν. Καὶ ἡ μὲν θετικὴ ὄψιν περιλαμβάνει ὅλες τὶς θεόθεν δημιουργηθεῖσες συνθηκῆς βιολογικῆς ἐπιβιώσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅλες τὶς πνευματικὰς συνθηκῆς διατηρήσεως τῆς γνησιότητος καὶ ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὶς προαιώνιες καὶ θεῖες προδιαγραφές του. Ἡ δὲ ἀρνητικὴ ὄψιν του ἐμπερικλείει τὴν διαπίστωσι τῆς συμβολῆς τοῦ ἀνθρώπου στὴν καταστροφή τῶν ὄρων ἐπιβιώσεώς του. Ἡ ὀρθόδοξη δηλαδὴ Κοσμολογία καὶ Ἀνθρωπολογία περιλαμβάνουν τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα διαγνώσεως τῶν αἰτίων τῆς καταστρεπτικῆς ἐκτροπῆς.

Ἡ συγκρότησι καὶ ἡ ἀρτιότητα τοῦ φυσικοῦ κόσμου.

Ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία, διερευνῶσα τὴν Ἁγίαν Γραφήν σύμφωνα μὲ τὴν θεολογικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ «Μεγίστη δὲ ὁδὸς πρὸς τὴν τοῦ καθήκοντος εὐρεσιν ἡ μελέτη τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν»⁷ καὶ τὴν Ἱ. Παράδοσι, τὶς διαχρονικῆς ἀξίας πηγές τῆς ἀληθείας καὶ πίστεως γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κόσμον, διαπιστώνει, πολὺ πρὶν ἢ Ἀνθρωπότης συνειδητοποιήσῃ τὴν ἀξία τοῦ περιβάλλοντος καὶ τὶς εὐθύνες γιὰ τὴν καταστροφή του, ὅτι τὸ θέμα ἔχει διατυπωθῆ θεοπνεύστως καὶ ἔγινε τρόπος σκέψεως καὶ ζωῆς στὴν Ὁρθόδοξη Ἀνατολή. Θετικῶς μὲν, ὡς ἀναγνώρισι τῆς θεοσυστάτου δημιουργίας τοῦ φυσικοῦ κόσμου, ὡς τελείου καὶ ἀναντικαταστάτου γιὰ τὸν ἄνθρωπον ἢ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ὄρου ζωῆς (conditio sine qua non). Ἀρνητικῶς δέ, ὡς φθορὰ τοῦ φυσικοῦ κόσμου, ὀφειλομένη στὸν ἀνθρώπινο λόγο, πού ἐκδηλώνεται ὡς στάσι καὶ πρᾶξι, προσετομιαζομένη ἀπὸ τὴν παρανόησι ἢ τὴν

ἄγνοια τῆς ὑφῆς τοῦ κόσμου, ὡς θείου δημιουργήματος, ἢ καὶ τὰ δύο μαζί.

Ἡ θετικὴ διατύπωσι περὶ τοῦ θεοδημιουργήτου τοῦ κόσμου χαρακτηρὸς ἀπαντᾶται στὰ δύο πρῶτα κεφάλαια τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τὴν Γένεσι. Ἐκεῖ ἀναφέρονται τὰ στοιχεῖα τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος: «Τὰ ὕδατα (θάλασσα, ποταμοὶ Πισῶν, Γκιχὼν, Τίγρις καὶ Εὐφράτης)· Ὁ ὄρυκτα (χρυσός, βδέλλιο, ὄνυχας, σάρδιον, τοπάζιον, σμάραγδος, σάπφειρος, ἀργύριον, ἀγάτης, ἀμέθυστος κ.λπ.)· φυτὰ (δένδρα, ὀπωροφόρα, δένδρα καλλωπιστικά, βλάστησι κ.λπ.)· ζῶα»⁸. Ὅπως δέ, προσφυῶς, παρατηρῆ ὁ Θεόφιλος ὁ Ἀντιοχείας, «Σαφῶς διδάσκει ἡμᾶς ἡ θεία Γραφή τὸν παράδεισον ὑπὸ τοῦτον τὸν οὐρανόν, ὑφ' ὃν καὶ ἀνατολαὶ καὶ γῆ εἰσιν»⁹.

Ὁ φυσικὸς κόσμος εἶναι τὸ ἄρτιον δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, «καλὸν λίαν», κατὰ τὸν βιβλικὸ ἀξιολογικὸν χαρακτηρισμό, τὸν νοοῦντα τὴν ὑπαρξιν τάξεως καὶ ἁρμονίας στὸ παμμέγεθες Σύμπαν. Ἡ τάξι καὶ ἡ ἁρμονία, οἱ δύο αὐτὲς βιβλικῆς κοσμολογικῆς ἀρχῆς ἐπιβεβαιώνουν καὶ ἐπιβάλλουν τὸν χαρακτηρισμό, ΚΟΣΜΟΣ, τὸν ὁποῖο ἔδωσεν ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ σκέψις, λίαν εὐστόχως. «Ὁ τεχνίτης Λόγος —παρατηρεῖ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός⁹— τὸ πᾶν συνέδησε, κόσμος τέ ἐστι, ὥσπερ λέγεται, καὶ κάλλος ἀπρόσιτον, καὶ οὐδὲν μήποτε τούτου τις ἐπινοήσειε λαμπρότερον ἢ μεγαλοπρεπέστερον».

Τὸ κοινωνικὸν περιβάλλον.

Στὴν Γένεσι, ἐπίσης, δηλώνεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι κοινωνικὸν ὄν καὶ ἔχει ἀνάγκην τῶν ὁμοίων του, ὅπως δηλώνεται μὲ τὸ πρωθύστερον σχῆμα τοῦ «τῷ δὲ Ἀδάμ οὐχ εὐρέθη ὁμοίος αὐτῷ» οἱ ἀντίστοιχοι καὶ οἱ ὅμοιοι του συνδημιουργοῦνται. Πρέπει νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα, ὅτι διὰ τὴν Ὁρθόδοξην Ἐκκλησίαν τὸ ἀπαραίτητον γιὰ τὸν ἄνθρωπον περιβάλλον δὲν εἶναι μόνον τὸ φυσικόν, ἀλλὰ καὶ τὸ κοινωνικόν.

Ἡ παροῦσα ὁμιλία θὰ παρατηρηθῇ, ἐλλείψει τοῦ ἀναγκαίου χρόνου, ἀπὸ τὴν διαπραγματεύσει τοῦ κοι-

7. Μ. Βασιλείου, ἐπιστολὴ 2α, Γρηγορίῳ ἑταίρῳ, ΒΕΠΠΣ 55, 14.

7α. Γενέσεως 2,4 ἐξ. Ἰεζεκιήλ 28,13 ἐξ.

8. Πρὸς Αὐτόλυκον Β 24, ΒΕΠΠΣ 5, 37-38.

9. Λόγος ἕκτος, εἰρημικὸς 6,14. ΡΓ 35, 740C.

νωνικού περιβάλλοντος, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἐμπλέκεται μὲ τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα¹⁰.

Τὸ Θεολογικὸν περιβάλλον.

Στὴν Γένεσι, ἀλλὰ καὶ σὲ ὁλόκληρη τὴν Ἁγία Γραφή, εἶναι διάχυτη ἡ ὑπαρξὶ καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς διαρκoῦς κοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου, ὡς τοῦ κατ' ἐξοχὴν δημιουργήματος, μετὰ τοῦ Θεοῦ - δημιουργοῦ. Ὁ Θεὸς καὶ ἡ σχέσι πρὸς αὐτὸν εἶναι ἡ πρώτη καὶ καθοριστικὴ παράμετρος τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς Οἰκολογίας, διότι αὐτὴ συνάπτει καὶ νοηματοδοτεῖ τόσο τὸ φυσικὸ, ὅσο καὶ τὸ κοινωνικὸ περιβάλλον τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ τρία ταῦτα ὑπάρχουν ἀλληλένδετα καὶ ὁ διαχωρισμὸς τους δημιουργεῖ τὴν κρίσι¹¹.

Θὰ ἀποφύγω, ὅμως, τὴν αὐτοτελῆ ἀναφορὰ στὸ καταχρηστικῶς, ἐδῶ, ὀνομαζόμενον θεολογικὸ περιβάλλον, διότι, ὅπως θὰ γίνῃ ἀντιληπτό, ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος, ὡς *conditio sine qua non* διαπλέκεται συνεχῶς μετὰ τῶν λοιπῶν.

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΦΥΣΙΚΟΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ὁ ἁγιογραφικὸς καθορισμὸς τῆς σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ φυσικὸ περιβάλλον παράγεται ἀπολύτως ἀπὸ τοὺς ὄρους, πού διέπουν τὴν ἀρχέγονη κατάστασι τῆς Πρωτοκοινωνίας τῶν ἀνθρώπων καὶ περιέχεται α) σὲ μία δήλωσι· β) σὲ μία πρακτικῆς ὑφῆς ἐντολήν καὶ γ) σὲ μία διπλῆ, ἀλλὰ δεοντολογικῶς σύστοιχη ἐντολή. Τούτων δ) προϋποτίθεται ὡς κρητὶς, πάντοτε καὶ σαφέστατα, ὁ ἀπόλυτος ὄρος τῆς ἐμπράκτου ὁμολογίας τῆς κυριότητος τοῦ Δημιουργοῦ καὶ τῆς ὑπακοῆς στὸ θέλημά του.

Τὸ θεοσύστατον τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Ἡ δὴ λωσι ἀφορᾷ στὸ θεοσύστατο τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ὡς ὄρου φυσικῆς ἐπιβιώσεως καὶ πνευματικῆς διαιωνίσεως τοῦ ἀνθρώπου. «Καὶ ἐφύτευσεν Κύριος ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδέμ κατ' ἀνατολὰς καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασεν» (Γεν. 2,8). Ὅπως ἐρμηνεύουν οἱ πατέρες καὶ μάλιστα ὁ ἱ. Χρυσόστομος «Κέντρον τῆς σκοπιμότητος τοῦ ὑλικοῦ κόσμου εἶναι ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἱστορία αὐτοῦ προσδιορίζει τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν μοῖρα τοῦ κόσμου»¹².

«Ἡ τροφοληπτικὴ ἐξάρτησι τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆ φύσι.

Ἡ πρακτικὴ ἐντολὴ ἐξαρτᾷ τὴν βιολογικὴ ἐπιβίωσι τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ φυσικὸ περιβάλλον («ὕμιν ἔσται εἰς βρώσιν» Γεν. 1, 29 καὶ «ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φάγη», Γεν. 2,16). Ὡς δὲ ἐρμηνεύει ὁ Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος^{12α} «πᾶσαν τὴν οἰκονομίαν τῆς ζωῆς ἔξωθεν ἔδωκεν ἔχειν αὐτόν». Αὐτὸ ἰσχύει κυριολεκτικῶς καὶ ὑλικῶς γιὰ τὸ σῶμα, καὶ ἀναλογικῶς καὶ πνευματικῶς καὶ γιὰ τὴν ψυχὴν, «τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ ψυχὴ».

Ἄξι μόνον ἡ βιολογικὴ ἐπιβίωσι, ἀλλὰ καὶ ἡ πολιτιστικὴ ἔκφρασι, δηλαδὴ ἡ δημιουργία πολιτισμοῦ, ὅπως θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ἀφείλεται στὴν σχέσι τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ περιβάλλον του, ὅπως σαφῶς συνάγεται ἀπὸ τὸν διπλὸ καὶ δεοντολογικῶς σύστοιχο σκοπὸ τῆς προδιαγραφομένης ἐνδοκοσμικῆς δράσεως τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ, «Καὶ ἔλαβεν Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασεν, καὶ ἔθετο αὐτόν ἐν τῷ παραδείσῳ ἐργάζεσθαι αὐτόν καὶ φυλάσσειν» (Γεν. 2,15).

Ἔναι ἀσφαλῶς αὐτονόητον, ὅτι τὸ «ἐργάζεσθαι» περιλαμβάνει ὅλην τὴν πολυπτυχη βιοποριστικὴ καὶ δημιουργικὴ τοῦ ἀνθρώπου δραστηριότητα, πού αὐτὸς ἔχει ὡς ἀνάγκην καὶ ὡς ἰκανότητα διὰ τῆς ἐκδιπλώσεως τῶν χαρισμάτων τῆς «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» συγκροτήσεώς του. Ἀπὸ τὸ «κατ' εἰκόνα» σημειώνει ὁ Μέγας Φώτιος προέρχονται τὰ ἔργα πολιτισμοῦ, ὅπως θὰ ἴδωμεν σὲ ἄλλη συνάφεια.

Ἔναι ἀσφαλῶς αὐτονόητον, ὅτι τὸ «ἐργάζεσθαι» περιλαμβάνει ὅλην τὴν πολυπτυχη βιοποριστικὴ καὶ δημιουργικὴ τοῦ ἀνθρώπου δραστηριότητα, πού αὐτὸς ἔχει ὡς ἀνάγκην καὶ ὡς ἰκανότητα διὰ τῆς ἐκδιπλώσεως τῶν χαρισμάτων τῆς «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» συγκροτήσεώς του. Ἀπὸ τὸ «κατ' εἰκόνα» σημειώνει ὁ Μέγας Φώτιος προέρχονται τὰ ἔργα πολιτισμοῦ, ὅπως θὰ ἴδωμεν σὲ ἄλλη συνάφεια.

Τὸ καθῆκον τῆς συντηρητικῆς τοῦ κόσμου.

Τὸ «φυλάσσειν» δηλώνει τὴν συντηρητικὴν τοῦ περιβάλλοντος δραστηριότητα, ὡς σύστοιχη πρὸς τὴν ἐκμετάλλευσί του ὑποχρέωσι. Καὶ τὰ δύο, «ἐργάζε-

10. Πρβλ. Ἡλία Οἰκονόμου, Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη καὶ ἡ σύγχρονη ἐποχὴ, Ἀθήνα 1988.

11. Ἡλία Οἰκονόμου, ἐνθ' ἄν.

12. Πρβλ. Θ. Ζήση, Ἀνθρώπος καὶ κόσμος ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, 1971, σελ. 69, στηριζόμενον εἰς τὰ PG 52, 491-57, 216E 49, 93 καὶ 53,60).

12α. Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, Ὁμιλίαι Πνευματικαί, ΒΕΠΕΣ 41, 151.

σθαι καὶ φυλάσσειν» παρέχουν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ ἀξίωμα τοῦ οἰκονόμου καὶ διαχειριστοῦ τῆς Φύσεως καὶ ὄχι τοῦ κυρίου καὶ αὐθέντου αὐτῆς. Ἐπὶ πλέον, προσδιορίζουν τὴν οὐσίαν τῆς εὐλογίας περὶ κυριαρχίας, δηλαδή τοῦ «... καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς (τ.ἔ. τῆς γῆς) καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἔρπετῶν τῶν ἔρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς» (Γεν. 1,28). Ἀσφαλῶς, ὅτι καλεῖται νὰ φυλάσσει ὁ ἄνθρωπος, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ καταστρέφῃ.

Ἡ παιδαγωγικὴ ἀξία τοῦ φυσικοῦ κόσμου.

Ἡ ἐξάλλαγή τῶν σχέσεων τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν κόσμον καὶ δι' αὐτῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἀποτελεῖ ἄρνησι τῆς διδακτικῆς λειτουργίας τῆς Φύσεως καὶ ἀνικανότητα ἀποκοδικοποιήσεως τῶν μηνυμάτων τῆς περὶ τοῦ Δημιουργοῦ.

Ὁ κόσμος δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς τὸ θεοούστατον ἐνδιαίτημα τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ «διηγεῖται», δηλαδή ἀποκαλύπτει, ταυτοχρόνως, διὰ τῆς συγκροτήσεώς του καὶ τῆς μορφολογικῆς καὶ λειτουργικῆς τελειότητός του, τὴν ὑπαρξί καὶ τὸ πανυπερέτελειον μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ, διότι «Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα» (Ψαλμ. 18,2 ἐξ.). Συστοιχοῦσα πρὸς τὴν Φυσικὴ Ἀποκάλυψι, ἡ πατερικὴ θεολογικὴ σκέψις ὑπογραμμίζει «... ὅτι οὐρανός, καὶ γῆ καὶ θάλασσα καὶ ὁ σύμπας οὗτος κόσμος, τὸ μέγα τοῦ Θεοῦ στοιχεῖον καὶ περιβόητον, ᾧ καὶ δηλοῦται Θεὸς σιωπῆ κηρυττόμενος, ἕως μὲν εὐσταθεῖ καὶ εἰρηνεύει πρὸς ἑαυτόν, ἐν τοῖς ἰδίους ὄροις μένων τῆς φύσεως, καὶ οὐδὲν τοῦ ἐτέρου κατεξάνισταται, οὐδὲ τῶν τῆς εὐνοίας ἐκβαίνει δεσμῶν, ἧς ὁ τεχνίτης Λόγος τὸ πᾶν συνέδησε, κόσμος τε ἐστὶ, ὡσπερ λέγεται, καὶ κάλλος ἀπρόσιτον, καὶ οὐδὲν μῆποτε τούτου τις ἐπινοήσεται λαμπρότερον ἢ μὲν ἡ ἀποπρὸς ἐπέστερον. Ὁμοῦ δὲ

τοῦ εἰρηνεύειν πέπαυται, καὶ τοῦ εἶναι κόσμος»¹³.

Ὅταν ὁ κόσμος, ἡ Φύσις παραμένει στὰ θεόθεν τεθέντα ὄρια λειτουργίας καὶ δὲν ἐξανίσταται, δηλαδή ἐπαναστατῆ, τότε γίνεται ἀντιληπτός ὁ Θεός, «σιωπῆ κηρυττόμενος».

Κατὰ τὸν Μάξιμον τὸν Ὁμολογητὴν, ἡ θεόθεν δημιουργηθεῖσα κτίσις διδάσκει σοφίαν πνευματικὴν καὶ διαπαιδαγωγεῖ τὸν ἄνθρωπο. «Τὴν ὀρωμένην ἄπασαν φύσιν ὁ Θεὸς ὑποστήσας, οὐκ ἀφῆκεν αὐτὴν κατὰ μόνην κινεῖσθαι τὴν αἴσθησιν, ἀλλ' ἐγκατέσπειρεν ἐκάστω τῶν αὐτῆν συμπληρούντων εἰδῶν καὶ σοφίας λόγους πνευματικούς καὶ ἀγωγῆς ἀστείας τρόπους, ὥστε μὴ μόνον διὰ τῶν σιγῶντων κτισμάτων μεγαλοφώνως κηρυττεσθαι τὸν ποιητὴν τῶν κτισμάτων τοῖς τῶν γεγονότων μηνυόμενον λόγοις, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνθρωπον, τοῖς κατὰ φύσιν τῶν ὀρωμένων θεσμοῖς τε καὶ τρόποις παιδαγωγούμενον, εὐμαρῶς τὴν πρὸς αὐτὸν ἄγουσαν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης εὐρεῖν»¹⁴.

Ὁ κόσμος περιέχει «σοφίας λόγους πνευματικούς καὶ ἀγωγῆς ἀστείας (δηλαδή, πολιτισμένης) τρόπους». Περιέχει δηλαδή ὡς παιδαγωγικὸ ὕλικὸ τοὺς «κατὰ φύσιν θεσμούς καὶ τρόπους», πὺ ὁδηγοῦν στὴν Θεογνωσία.

(Συνεχίζεται)

ΗΛΙΑΣ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

13. Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, ἐνθ' ἀν. ὑποσ. 9.

14. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, ἐρώτησις NA, ἐν Corpus Christianorum, series Graeca 7, Leuven, 1980, σ. 395.

Μιχαὴλ Γαλανοῦ

«ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ»

Κυκλοφοροῦν ἤδη καὶ οἱ 12 τόμοι ἀπὸ τὸ μνημειώδες ἔργο τοῦ μεγάλου συγγραφέως. Ἀληθινὸ θησαύρισμα γιὰ κάθε βιβλιοθήκη. Ἐκδόση τρίτη, Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΙ Η ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΥ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑ*

Ο Μαρτίνος λοιπόν συνέταξε τὸ Συναξάριον, ἐν συνεχείᾳ δὲ καὶ τὴν ἀσματικὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Χριστιανουπόλεως Ἀθανασίου, μόνως πηγὰς ἔχων τὴν παράδοσιν καὶ τοὺς ἐκ τῆς θαθείας πίστεως τοῦ λαοῦ τῆς ἐπαρχίας θρύλους. Ὡς ἐκ τούτου τὰ πληροφοριακὰ περὶ τοῦ ἁγίου στοιχεῖα τὰ ὁποῖα παραθέτει, ὡς ἱστορικῶς ἀμάρτυρα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποτελέσουν τὴν ἀναγκαίαν ἀξιόπιστον πηγὴν διὰ τὴν ἀκριβῆ περιγραφὴν τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ἀθανασίου¹⁴. Ὅσοι μετὰ τὸν Μαρτίνον ἐπεχείρησαν νὰ ἀσχοληθοῦν μετὰ τὸν Χριστιανουπόλεως ἅγιον Ἀθανάσιον, ἠκολούθησαν πιστῶς αὐτόν, ὡς ἐκ τούτου δὲ αἱ πληροφορίες τῶν εἶναι ἐσφαλμέναι ἢ καὶ ἀντιφατικαὶ πολυλάκις¹⁵.

Ἀπὸ ὅσας εἰδήσεις συνέλεξεν ἐπιμελῶς ὁ Τ. Ἀθ. Γριτσόπουλος ἀναδύεται κατὰ κάποιον τρόπον ὡς θρησκευτικὴ μορφή τεκμηριωμένη τό γε νῦν ὁ Χριστιανουπόλεως Ἀθανάσιος¹⁶. Συγκεκριμένως ὁ σ. εἰκάζει ἐκ τῶν εἰς τὴν διάθεσίν του μαρτυριῶν ὅτι ὁ Ἀθανάσιος Κορφηνός ἐγεννήθη περὶ τὸ 1640 ἔχι εἰς Κέρκυραν (Κορφοῦς), ἀλλ' εἰς Καρύταιναν, ἐκ γονέων ἐγκατασταθέντων ἐκεῖ εἰς ἄγνωστον χρόνον. Τὴν μετακίνησιν τῆς οἰκογενείας Κορφηνοῦ ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν ὡς θεθαίαν ἐξ αὐτοῦ τοῦ οἰκογενειακοῦ ἐπωνύμου κορφηνός (= Κερκυραῖος), διότι, ὡς φαίνεται, ὁ λαὸς ἀπεκάλεσε τὸν ἀγγώστου ἐπωνύμου ξένον, κατὰ φυσικὸν λόγον καὶ κατὰ τὴν κρατούσαν συνήθειαν, ἐκ τοῦ γεωγραφικοῦ ὀνόματος καταγωγῆς του. Ἐξ ἄλλου πρὸς Καρύταιναν εὐχερῆς ὁδὸς ἦτο ἀπὸ τὴν Κέρκυραν διὰ τῆς Κυπαρισσίας ἀπὸ θαλάσσης καὶ περαιτέρω διὰ τῆς

πεπατημένης, ὡς τοῦτο ἐπιμαρτυροῦν καὶ ἄλλοι φέροντες τὸ ὄνομα Κορφηνός κατὰ τὴν ἰδίαν λογικὴν¹⁷. Ὡσαύτως τὰ στοιχεῖα τοῦ βίου τοῦ ἁγίου, καίτοι ἑλλιπῆ, μαρτυροῦν ὅτι ὁ Ἀθανάσιος κινεῖται ἐκτὸς τῆς νῆσου Κερκύρας. Ἀναφέρεται μάλιστα εἰς ἀρχαῖον κώδικα τῆς μονῆς Φιλοσόφου μαζί μετὰ τὰ ὀνόματα τῶν λοιπῶν πατριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων, «πάντων καταγομένων ἐκ Δημητσάνης καὶ τῶν παρακειμένων αὐτῇ χωριῶν...», ὅπως μνημονεύονται ἐν τῇ ἁγίᾳ προθέσει ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς μονῆς ταύτης», μετὰ τὸν χαρακτηρισμὸν «Ἀθανάσιος ἀρχιερεὺς Χριστιανουπόλεως ὁ Κορφηνός, ἀπὸ Καρύταιναν»¹⁸.

Ὁὐδὲν εἶναι γνωστὸν διὰ τὴν παιδείαν, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ὁ Ἀθανάσιος. Πιθανῶς ὁ ἀρχιερεὺς οὗτος εἶχε φοιτήσῃ εἰς τὸ γνωστὸν Φλαγγινιανὸν φροντιστήριον ἐν Βενετίᾳ, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπροτιμῶντο ἰδιαίτερος ὡς σπουδασταὶ οἱ πατριῶται τοῦ Θωμᾶ Φλαγγίνη, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ Ἀθανασίου δὲν ἀπαντᾶται εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἀποφοίτων τοῦ ἑλληνομουσείου. Τοῦτο συμπεραίνει ὁ Γριτσόπουλος ἐκ τοῦ στενοῦ συνδέσμου τοῦ ἱεράρχου μετὰ τὸν μετὰ ταῦτα διδάσκαλον τοῦ Φλαγγινιανοῦ Ἑλληνομουσείου Ἰωάννην Πατούσαν¹⁹. Ἐνδεχομένως ὁμοίως νὰ ἐφοίτησε καὶ εἰς ἄλλην ἀκμάζουσαν τότε Σχολήν, ἀλλ' εἰδήσεις δὲν ὑπάρχουν, ἐνφ' οὗτο δικαιολογεῖ ἡ μόρφωσις του.

Ἡ παλαιότερα μνεία τοῦ Ἀθανασίου ὡς μητροπολίτου Χριστιανουπόλεως, κατὰ Γριτσόπουλον, εἶναι κατ' Ἀπρίλιον 1681, ὅτε ὑπογράφει ἀφοριστικὸν γράμμα τοῦ πατριάρχου Ἰακώβου διὰ τὴν περιουσίαν τοῦ Βατοπεδινοῦ ἱερομονάχου Λουκά²⁰. Κατὰ Μάιον τοῦ 1689 συνεργάζεται ὁ Χριστιανουπόλεως Ἀθανάσιος μετὰ τῶν Ἑνετῶν, καθ' ἃ μαρτυρεῖ ἐγγραφοῦν, περιέχον διαφό-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 167 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4 τεύχους.

14. Τ. Ἀθ. Γριτσόπουλου, Μονὴ Φιλοσόφου, ἐν Ἀθήναις 1960, σ. 410.

15. Τάκη Χ. Κανδηλώρου, Ἡ Γορτυνία, τ. Α', ἐν Πάτραις 1898. Ε. Γ. Π(άντε)λ(άκη), Ἀθανάσιος ὁ Χριστιανουπόλεως, Ὁρησκεντ. καὶ Χριστιανικὴ ἐγκυκλοπαιδεία τ. Α' (1936), σ. 386. Πολυκάρπου Συναδινόου, Ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἀρχιεπ. Χριστιανουπόλεως, «Ἐκκλησία», τ. Β' (1927), σσ. 195-197. Σωφρον. Εὐστρατιάδου, Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθοδ. Ἐκκλησίας, ἔκδοσις Ἀποστολ. Διακονίας, σ. 16. Ἰωάν. Βορβίλα, Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος Χριστιανουπόλεως, «Διδαχή», τεύχ. 376 (1981), σσ. 68 κ.ἑξ.

16. Εἰς τὴν σειρὰν τῶν προερχομένων — ἢ σχετιζομένων — ἀπὸ τὴν μονὴν Φιλοσόφου πατριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων ὁ Χριστιαν. Ἀθανάσιος βιογραφεῖται καὶ ἀξιολογεῖται εἰς τὴν μελέτην τοῦ Τ. Ἀθ. Γριτσόπουλου, Μονὴ Φιλοσόφου, σσ. 410-417.

17. Τ. Ἀθ. Γριτσόπουλου, Μονὴ Φιλοσόφου, σ. 410, ὑποσημ. 1 καὶ δὴ σσ. 20-21 ἱερεὺς καὶ οἰκονόμος Καρύταινας Ἀγγελῆς Κορφηνός τὸ 1734 καὶ σ. 412 παλαιότερος Θανάσης Κορφηνός ἐκ Καρυταίνης τὸ 1685.

18. Εὐθ. Καστόρχη, Περὶ τῆς πρὸ αἰῶνων ὑπάρξεως Ἑλληνικῆς Σχολῆς ἐν τῇ κατὰ τὴν Δημητσάναν ἱερᾷ μονῇ τῇ ἐπικαλουμένῃ τοῦ Φιλοσόφου, «Ἐδαγγελ. Κήρυξ», ἔτ. Θ' (1865), ἀριθ. 3, σσ. 123 κ.ἑξ. Ἱερων. Βογιατσῆ, Περὶ τῆς παρὰ τῇ Δημητσάνῃ μονῆς Φιλοσόφου..., αὐτόθι, ἔτ. Η' (1864), ἀριθ. 11, σσ. 403 κ.ἑξ. Τάκη Κανδηλώρου, Ἡ Γορτυνία, τ. Α', σσ. 153-154.

19. Τ. Ἀθ. Γριτσόπουλου, Μονὴ Φιλοσόφου... σσ. 414-415.

20. Τ. Α. Γριτσόπουλου, ἔ. ἀν. σ. 414.

ρους παραχωρήσεις πρὸς ἐπισκόπους Πελοποννήσου²¹. Κατ' ἐντολὴν τῶν Ἑνετῶν ἐνήργησε τὸ ἔτος 1689 ἀπογραφὴν τῶν ἐπαρχιῶν Ἀρκαδίας καὶ Φαναρίου²². Μεταξὺ δὲ τῶν ἐτῶν 1686 - 1689 συμμετέχει εἰς τὴν διαταχθεῖσαν ἐκλογὴν τοῦ Νικοδήμου Βαθάτενη, ὡς μητροπολίτου Λακεδαιμονίας, ἡ ὁποία κατέληξεν εἰς κατάκρισιν αὐτοῦ, «ὡς ἀλλόκοτα φρογούντος»²³. Ὡς μητροπολίτης Χριστιανουπόλεως ὁ Ἀθανάσιος, ὡς πιστεύει ὁ Γριτσόπουλος, ἀγωνίζεται «γὰ ἠθικοποίησιν τὴν κοινωνίαν μιᾶς ἐποχῆς τεταραγμένης, ὅχι μόνον διὰ τὴν ὑπὸ δουλείαν ζωὴν τοῦ λαοῦ, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἀπαθλίωσιν αὐτοῦ ἐκ τῆς θαναύσως ἀσκουμένης προπαγάνδας τῶν ὁμοδόξων Ἑνετῶν ὑπὲρ τοῦ δόγματος τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτοῦ πᾶν μέσον μετερχομένων»²⁴. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν οἱ Ἑνετοὶ δὲν εἶχον μεταβάλλει μόνον τὰ ἐν Πελοποννήσῳ τεμένη εἰς φραγκικοὺς ναοὺς, «παραχωρήσαντες αὐτοὺς εἰς τὰ εἰς τὴν χερσόνησον εἰσερεύσαντα μοναχικὰ τάγματα, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοὺς ναοὺς τῶν Ἑλλήνων ἱδρυσαν ἀλτάρια, ἐν οἷς δια ἐλειτούργουν»²⁵ οἱ Λατῖνοι, «πᾶν μέσον μεταχειρισθέντες πρὸς προσηλυτισμὸν τῶν Ὀρθοδόξων καὶ σχολεῖα ἀκόμη προπαγανδιστικὰ τοῦ καθολικισμοῦ ἱδρυσάντες μὲ δυτικούς μοναχοὺς διδασκάλους»²⁶. Ἐκτὸς τούτου «ὁ πληθυσμὸς τῆς Πελοποννήσου εἶχε ἐλαττωθῆ κατ' ἀπίστευτον ἀναλογίαν... Πέρα τοῦ ἐνός τετάρτου τῶν χωρίων καὶ τῶν ἀγρῶν εἶχον ἐξολοθρευθῆ, τὸ δὲ πλεῖστον μέρος τῆς χώρας ἔμενον ἀκαλλιέργητον»²⁷, καὶ ἡ ἐκπαίδευσις τῶν νέων ἐνεφάνιζεν ἀθλίαν εἰκόνα.

Εἰς αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν κατάστασιν εὐρῶν τὴν ἐπαρχίαν τοῦ ὁ Ἀθανάσιος, ὡς πνευματικὸς ἡγέτης αὐτῆς, εἶχε νὰ παλαίση πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πρὸς τὰ ποικιλόνομα ὄργανα τῆς παπικῆς ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα ἐπεδίωκον νὰ μεταφυτεύσουν εἰς Πελοπόννησον τὰς κακοδοξίας τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησίας.

Τοὺς πνευματικοὺς προβληματισμοὺς του καὶ τὰ ἐρωτήματά του ἐπὶ τινῶν πνευματικῶν καὶ κανονικῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ζωηρῶς τὸν ἀπασχόλου, ὁ Χριστιανουπόλεως Ἀθανάσιος ἐκθέτει εἰς ἐπιστολὴν του

21. Αὐτόθι, σ. 412.

22. Αὐτόθι, ὅπου καὶ βιβλιογραφία.

23. Αὐτόθι, σ. 412.

24. Αὐτόθι, σ. 413.

25. Περικλ. Γ. Ζερλέντου, Ἡ ἐν Πελοποννήσῳ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐπὶ Ἑνετῶν, ἔτεσι 1685-1715, ἐν Ἀθήναις 1921, σ. 17.

26. Τ. Ἀθ. Γριτσοπούλου, Μητρόπολις καὶ Μητροπολίτης Λακεδαιμονίας κατὰ τὴν Ἑνετοκρατίαν, «Θεολογία», τ. Κ' (1949), σ. 351.

27. Θάνου Δ. Κριμπα, Ἡ Ἑνετοκρατούμενη Πελοπόννησος..., «Πελοποννησιακά», τ. Α' Ἀθήναι 1965, σ. 315.

πρὸς τὸ οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, κατὰ τὸ ἔτος 1701, «ζητῶν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὴν περὶ τοῦ τῶν ἀπόκρισιν καὶ λύσιν». Εἰς τὰ ἐρωτήματα δίδεται ἐκτενὴς ἀπάντησις («Ἴσον τοῦ γράμματος ὅπου ἐζήτησεν ὁ Χριστιανουπόλεως περὶ τινῶν ἐρωτήσεων»), ὑπὸ τοῦ ἀπὸ Προύσης Πατριάρχου Καλλινίκου Β' τοῦ Ἀκαρνᾶνος, δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 2 Αὐγούστου 1701²⁸. Ἐξ αὐτῶν καταφαίνεται ἡ πνευματικὴ καὶ θρησκευτικὴ κατάστασις τοῦ ποιμνίου τοῦ Ἀθανασίου, ἀλλ' ἰδιαιτέρως τὸ ἀνύστακτον ἐνδιαφέρον τοῦ ἐπισκόπου διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν προβλημάτων τοῦ λαοῦ τῆς ἐπαρχίας του. Πρὸ πάντων, ἀπὸ τὴν ἐπαφήν αὐτὴν τοῦ Ἀθανασίου μὲ τὸ Πατριαρχεῖον πιστοῦται ὅτι ὑπὸ καθεστῶς Ἑνετοκρατίας καὶ ἐπιδηθείσης διακοπῆς σχέσεων τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Πελοποννήσου μὲ τὴν Μ. Ἐκκλησίαν²⁹, ὁ Χριστιανουπόλεως ἐτόλμησε νὰ ἀπευθυνθῆ πρὸς τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν διὰ κανονικὰ ζητήματα εἰς πείσμα τῶν ἀπαγορεύσεων εἰς πνευματικὴν ἐπαφήν. Μιὰ νέα ἐνέργεια τοῦ Ἀθανασίου προστίθεται εἰς τὴν ἰδίαν κατεύθυνσιν καὶ εἶναι ἔτι μᾶλλον ἐνδεικτικὴ τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ, ὅτι, ὁμοῦ μὲ τὸν ἐπίσκοπον Ρέοντος Ἰάκωβον, ἀπέστειλαν κατ' Ἰούλιον 1697 ἱκανὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως «χάριν ὑποταγῆς καὶ εὐπειθείας...», ἀμφοτέρω δὲ οἱ ἱεράρχαι «φανέντες εὐπειθεῖς καὶ εὐγνώμονες καὶ εὐχάριστοι πρὸς τὴν μητέρα καὶ εὐεργέτιδα Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν καὶ μνησθέντες αὐτῆς εἰς ἡν εὐρίσκειται νῦν στενοχωρίαν καὶ ἀνάγκην...»³⁰, εἰς ἐποχὴν μάλιστα κατὰ τὴν ὁποῖαν οἱ κατὰ τόπους Διοικηταὶ τῶν Ἑνετῶν εἶχον, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἀπαγορεύσει αὐστηρῶς καὶ τὴν συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ὅπως δὲποτε συνάγεται ἐκ τῶν ἐνδείξεων ὅτι περιεβάλλετο ὁ Ἀθανάσιος ἀπὸ προσωπικὴν αἴγλην, ὡς ἐναρέτως καὶ θεοφιλῶς διαπομαινῶν τὴν ἐπαρχίαν του. Προτρέχουσα ἡ φήμη τῶν πνευματικῶν ἀρετῶν αὐτοῦ εἶχε ἐξέλθει τῶν ὁρίων τῆς ἐπαρχίας του καὶ αὐτῆς

28. Μ. Γεδεών, Κανονικαὶ διατάξεις, τ. Α', ἐν Κων/πόλει 1888, σσ. 83 κ.ε.

29. Τ. Ἀθ. Γριτσοπούλου, Ἡ Ἐκκλησία Πελοποννήσου μετὰ τὴν Ἑνετοκρατίαν, Πρακτικὰ τοῦ Α' διεθνοῦς Συνεδρίου Πελοπον. Σπουδῶν, τ. Α' Ἀθήναι 1987, σσ. 206.

30. Κ. Δ. Μέρτζιου, Μικρὸς Ἑλληνομνήμων, «Ἡπειρωτικὴ Ἔστια» τ. Κ' (1971) σσ. 22-23, ὅπου δημοσιεύεται Πατριαρχικὸν ἔγγραφο μὴνός Ἰουλίου 1697 ἐκ τῶν κρατικῶν ἀρχείων Βενετίας.

ἀκόμη τῆς Πελοποννήσου. Εἶναι ἐκτάκτως χαρακτηρηστικά ὅσα πρὸς αὐτὸν γράφει ἐξ Ἑνετίας ὁ λόγιος σχολάρχης τοῦ Φλαγγινιανοῦ Ἑλληνομουσείου Ἰωάννης Πατούσας εἰς ἐπιστολὴν του κατὰ τὸ ἔτος 1706, εἰς τὴν ὁποίαν, μεταξύ τῶν ἄλλων, ἀναφέρει: «Ἦ κ ε γ ἄ ρ κ α ἰ π ρ ὸ ς ἡ μ ἄ ς ἡ φ ἡ μ ἡ τ ἄ θ α υ μ α σ τ ἄ σ ο υ κ α ἰ π ε ρ ἰ φ α ν ῆ ἔ ξ α γ γ ἔ λ ο υ σ α π ρ ο τ ε ρ ῆ μ α τ α, τ ῶ ν γ ο η μ ἄ τ ω ν θ ῆ λ α δ ῆ τ ὸ θ ε ῖ ο ν, τ ο ὕ λ ὄ γ ο υ τ ὸ ἄ π ο σ τ ο λ ἰ κ ὸ ν, τ ὸ ε ὕ σ ε θ ἔ ς τ ῶ ν ἔ ρ γ ω ν, τ ο ὕ τ ρ ὸ π ο υ τ ὸ ε ὕ μ ε γ ἔ ς, τ ο ὕ θ ἰ ο υ τ ὸ ἄ μ ε μ π τ ο ν, τ ὸ π ρ ὸ ς π ἄ ν τ α ς φ ἰ λ ὸ σ τ ο ρ γ ο ν κ α ἰ τ ὸ λ ο ἰ π ὸ ν τ ῶ ν π ε ρ ἰ σ ἔ χ α ρ ἰ τ ω ν ἄ γ λ ἄ ῖ σ μ α μ ἄ λ ἰ σ τ α δ ἔ π ἄ ν τ ω ν τ ὸ θ α υ μ α σ ἰ ὼ ς ὅ σ ο ν ἄ π ο σ τ ἰ λ θ ο ν σ ο υ μ ε τ ρ ἰ ὄ φ ρ ο ν...»³¹.

Ὁμολογουμένως εἶναι εὐγλωττοι καὶ μοναδικοί οἱ χαρακτηρισμοὶ τοῦ Πατούσα διὰ τὸν Ἀθανάσιον. Ἰχνογραφεῖται μὲ ὀλίγας γραμμὰς ὅλη ἡ προσωπικότης καὶ ἡ ἀγιότης ἀνδρὸς λογίου, σεμνοῦ, ἐναρέτου, φίλου καὶ κολακείας ἀνωτέρου. Τὴν ἀρχιερατείαν τοῦ Ἀθανασίου ὁ Γριτσόπουλος τοποθετεῖ μέχρι τοῦ 1710 πιθανῶς, ὅποτε ἀπαντᾷ νέος ἀρχιερεὺς Χριστιανουπόλεως Γρηγόριος³².

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω, συνετὸς καὶ ὀρθοφρονῶν ἱεράρχης ὁ Ἀθανάσιος, παρὰ τὰς οἰασδῆποτε σχέσεις του μὲ τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ Ἑνετούς, διεκρίθη διὰ τὴν θαυμάτην προσήλωσίν του εἰς τὴν πάτριον θρησκείαν καὶ παρέμεινεν ἔδρατος καὶ ἀμετακίνητος εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, μὲ τὴν κορυφὴν τῆς ὁποίας διετήρησε καὶ τὰς ἐνδεδειγμένας σχέσεις.

Τὴν πλεον ἰσχυρὰν ἐπιθεθαίωσιν, ἀποκαλυπτικὴν τῆς ὅλης προσωπικότητος καὶ τῆς ἀγίας ζωῆς τοῦ Ἀθανασίου, ὅπως τὴν περισυνέλεξε μετὰ τόσα ἔτη ὁ Μαρτίνος ἀπὸ τὴν διατηρουμένην παράδοσιν, ἀποτελεῖ τὸ γεγονός ὅτι ὁ λαὸς τῆς ἐπαρχίας του, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως καὶ κάλλιον παντὸς ἄλλου τὸν μόχθον, τὰς ἀρετὰς καὶ τὸν καθόλου ἀποστολικὸν βίον τοῦ Ἀθανασίου, μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, αὐθορμήτως, τὸν ἀνεγνώρισε καὶ τὸν ἀνεκήρυξεν ἅγιον τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀναγνώρισίς³³ αὕτη ὑπὸ τῆς κοινῆς ἐκκλησια-

στικῆς συνειδήσεως τῆς ἐπαρχίας του καὶ ἡ κατάταξις αὐτοῦ εἰς τὸν χορὸν τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀχρονολόγητος, καθ' ὅσον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως οὐδέποτε ἐξεδόθη σχετικὴ ἐκκλησιαστικὴ πράξις. Παρὰ ταῦτα ἡ ἐπέτειος θανάτου (DIES NATALITIS) τοῦ ἁγίου τιμᾶται καθ' ὑπερβολὴν κατ' ἔτος, τὴν 17ην Μαΐου, εἰς τὴν πάλαι ποτὲ ἐπαρχίαν του, εἰς Καρύταιναν καὶ εἰς ὅλον τὸν Ἀρκαδικὸν χώρον, ὅπου καὶ φερώνυμοι περικαλλεῖς ναοὶ ἀνηγέρθησαν καὶ ἀνεγείρονται πρὸς τιμὴν του.

Ἄλλως τε εἶναι γνωστὸν ὅτι ἀνέκαθεν διὰ τὴν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν δὲν ἦτο ἀναγκαῖα εἰδικὴ ἐκκλησιαστικὴ πράξις προκειμένου νὰ ἀναγνωρισθῶν ὡς ἅγιοι οἱ μάρτυρες, οἱ ὁμολογηταὶ τῆς πίστεως ἢ καὶ ὅσοι μεμαρτυρημένως ἔζησαν ἅγιον βίον, διὰ τοῦτο καὶ δὲν παρεδόθησαν, ὑπὸ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, τοιοῦτου εἶδους πράξεις. Τὸ ἀσφαλῆστερον κριτήριον διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῶν ἁγίων ἦτο καὶ παραμένει, θεμελιώδους σημασίας μέχρι σήμερον, ἡ κοινὴ συνείδησις τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς ἀγιότητος αὐτῶν. Ἐπὶ πλεον εἰς τὴν τοιαύτην ἀναγνώρισιν ὠδηγεῖτο ἡ γενικὴ ἐκκλησιαστικὴ συνείδησις ποιμένων καὶ ποιμαινομένων «οὐ μόνον ἐκ τοῦ μαρτυρίου, τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως ἢ τῆς ἀγιότητος τοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μετὰ θάνατον ὑπὸ τῶν λειψάνων τῶν ἁγίων τελουμένων θαυμάτων»³⁴.

Ἐξ ἄλλου, γνωστὸν εἶναι ὅτι ἡ πλουσία περὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ἐπισκόπου Χριστιανουπόλεως, παράδοσις ἔχει διασώσει πλείστας ὅσας θαυματουργικὰς ἐργελαίαι αὐτοῦ, τελεσθείσας οὐ μόνον μετὰ θάνατον, ἀλλὰ καὶ ὅτε διεπιόμαινε τὴν ἐπαρχίαν του. Τὰ θαύματα αὐτὰ ἀποτελοῦν ἀσφαλῶς τὴν ἐπικυρωτικὴν καὶ καθιερωτικὴν πράξιν ἀναγνώρισεως τοῦ Ἀθανασίου,

«ἀνακήρυξις», «καθόσον ἡ μὲν «ἀνακήρυξις» ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς ἐπισήμου καὶ αὐθεντικῆς ἐκ μέρους τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, οὕτως εἰπεῖν, «ἀγιοποιήσεως» τῶν νέων ἁγίων, ἡ δὲ «ἀναγνώρισίς» ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας (κλήρου καὶ λαοῦ) αὐθορμήτου ἀναγνώρισεως τῆς ὑφισταμένης ἀγιότητος τοῦ τιμωμένου χριστιανοῦ, τοῦθ' ὅπερ εἶναι πάντα σύμφωνον πρὸς τε τὴν πράξιν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας». (Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Ἡ ἀναγνώρισίς τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, «Θεολογία», τ. ΙΘ' (1941-1948), σ. 18, σημ. 1). Ὁμοίως ὁ αὐτὸς (ἔ.ἀ., σ. 45) λέγει ὅτι ὁ ὅρος «ἀγιοποιήσις», κατὰ μετάφρασιν τοῦ λατινικοῦ Santificatio ἢ Cononisatio, «εἶναι ἀποκρουστέος, διότι ἡ Ἐκκλησία δὲν ποιεῖ οὐδὲ κατασκευάζει ἁγίους, ἀλλ' ἀπλῶς ἀναγνωρίζει τὴν ὑπάρχουσαν καὶ ἀφ' ἐκείνης ὑφισταμένην κατὰστασιν τῆς ἀγιότητος...».

34. Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, ἔ.ἀ., σ. 331. Βλ. καὶ Χρυσόστο. Παπαδοπούλου, Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, περ. «Ἐκκλησία», τ. ΙΒ', σ. 331 κ.ἐξ.. Μητροπολ. Θεσ/νίκης Παντελεήμονος (Παπαγεωργίου), Ἀνακήρυξις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, «Γρηγόριος ὁ Παλαμάς», τ. ΜΓ' (1960), σ. 359 κ.ἐξ.

31. Τάσου Ἀθ. Γριτσοπούλου, Μονὴ Φιλοσόφου, σσ. 416 κ.ἐξ.

32. Τ. Ἀθ. Γριτσοπούλου, Χριστιανουπόλεως Ἀθανάσιος, ΘΗΕ τ. Α' (1962) σ. 556. Πρβλ. καὶ Στεφάνου Εὐστρ. Ματακούλια, ἔ.ἀ., σ. 28.

33. Ὁρθῶς ὁ ἀείμνηστος πανεπιστημιακὸς διδάσκαλος Ἀμ. Ἀλιβιζάτος προκρίνει τὸν ὄρον τοῦτον ἀντὶ τοῦ ὄρου

ὕπὸ τοῦ πληρώματος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἁγίου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Η ΑΣΜΑΤΙΚΗ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ἈΘΑΝΑΣΙΟΥ

Ἄλλ' ὁ Ἰωάννης Μαρτίνος δὲν συνέγραψε μόνον Συναξάριον εἰς τὸν Χριστιανουπόλεως ἅγιον Ἀθανάσιον, συνέθεσε καὶ ἀσματικὴν αὐτοῦ Ἀκολουθίαν ἐκ τῶν σελίδων τῆς ὁποίας ζωντανεῖ ἀκεραία πλέον ἢ προσωπικότης, τὰ θαύματα καὶ τὸ ὄλον ποιμαντορικὸν ἔργον τοῦ ἱεράρχου, ἔστω κατ' ἔμπνευσιν τῆς σωζομένης παραδόσεως. Ἄν καὶ τὸ ὑμνογραφικὸν αὐτὸ ἔργον τοῦ Μαρτίνου ἐστηρίχθη μόνον ἐπὶ τῆς ζωῆς εἰς τὸν Ἀρκαδικὸν χῶρον παραδόσεως καὶ ἐπὶ τῶν ἀνὰ τὴν γορτυνιακὴν ἐπαρχίαν περὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου θρύλων, ἄνευ γραπτῶν περὶ τοῦ βίου του καὶ τοῦ ἔργου του ἀσφαλῶν εἰδήσεων, ὅμως τοῦτο οὐδόλως μειώνει τὴν ἀξίαν τοῦ ὄλου ἔργου³⁵. Ὁ Μαρτίνος συνέθεσε μίαν καλὴν Ἀκολουθίαν, πρέπει δὲ αὕτη νὰ κριθῆ κατ' ἑαυτὴν ὡς ποιητικὸν δημιούργημα, ἐμπνευσμένον ἀπὸ τὰ ὑπ' ὄψιν τοῦ ὑμνογράφου στοιχεῖα, μὲ τὴν ἐπικουρίαν γονίμου φαντασίας, εὐσεβείας καὶ φρονηματιστικῆς διαθέσεως, πέρα τῆς προσφερομένης εἰς τὸν ἅγιον ὑψίστης τιμῆς. Ὡς συνθέτης τῆς Ἀκολουθίας ὁ Μαρτίνος, οἰσθηλατούμενος ὑπὸ πηγαίας ποιητικῆς διαθέσεως, παρήγαγεν ἀξιοπρόσεκτον ποιητικὸν ἐκκλησιαστικὸν ἔργον, δοκίμιον, διὰ τοῦ ὁποίου βέβαιον πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὅτι οὗτος προσέθεσε νέον ζωογόνο αἷμα εἰς τὴν χριστιανικὴν λατρείαν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑμνογραφίαν. Καὶ ἐνθ' δι' αὐτῆς τῆς Ἀκολουθίας ἐκαλύφθη βασικὴ λατρευτικὴ ἀνάγκη τῆς Ἐκκλησίας, συγχρόνως αὕτη αὕτη ἢ Ἀκολουθία ἐπέβαλε τὸν ἅγιον καὶ τὸν καθιέρωσε πρῶτον ἐντὸς τῆς περιοχῆς ὅπου ἔζησεν, ἔδρασε καὶ ἐπεδλήθη ὡς Ἅγιος καὶ τιμᾶται ἔκτοτε εὐρύτερα, εἰλικρινῶς καὶ κατ' ὑπερβολὴν, μέχρι σήμερον. Ἰσχύει, κατόπιν τῶν διαπιστώσεων τούτων, ὅτι ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ μεριμνᾷ «διὰ τὴν ἀνανέωσιν καὶ τὸν συνεχῆ ἐμπλουτισμὸν τοῦ ἑορτολογίου διὰ νέων ἑορτῶν»³⁶. Ὡς μέγας, αἰώνιος καὶ ἀκατάλυτος θεσμὸς ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ δοκιμαζομένη δεινῶς κατὰ τοὺς δυσχειμέρους καιροὺς τῆς κατακτήσεως τῆς χώρας ἀπὸ λαοὺς ἀλλοθρήσκους ἢ ἐτε-

ροδόξους, ἀνανεώνεται συνεχῶς καὶ ἐδραιώνεται ἀδιακόπως μὲ τὸ ζωογόνο αἷμα τῶν νεομαρτύρων καὶ μὲ τὴν ἁγίαν ζωὴν τῶν ὁμολογητῶν καὶ τῶν ὁσίων. Κατὰ τὸν ὅσιον Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτην «οἱ νεοφανεῖς οὗτοι μάρτυρες (καὶ ἅγιοι) ἐνδυναμώουσι καὶ ἀναθάλλουσι καὶ ἀνακαινίζουσι τὴν ἀδυνατισμένην, τὴν μαρμαμένην καὶ τὴν γηραλέαν πίστιν τῶν τωρινῶν Χριστιανῶν»³⁷. Εἰς τελικὴν ἀνάλυσιν δὲν ἐσίγησεν ἡ λύρα ἀξίων ὑμνογράφων, τῶν ὁποίων ὁ ὀξυγράφος κάλαμος ἔθεσεν εἰς χρῆσιν λειτουργικὴν καὶ ἐξυπηρέτησιν τῆς λειτουργικῆς πρακτικῆς τῆς Ἐκκλησίας ἀξιόλογα ὑμνογραφικὰ κείμενα μὲ φιλολογικὴν ἀξίαν καὶ διὰ τὸν λαὸν εὐπεπτα.

Ἡ ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου τότε Ἰωάννου Μαρτίνου συνταχθεῖσα κατὰ τὸ ἔτος 1870 «Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ νέου, ἐπισκόπου Χριστιανουπόλεως τοῦ θαυματουργοῦ, φαλλομένη τῇ 17ῃ Μαΐου», ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τὸν ὡς ἄνω τίτλον, ἐπιμελεῖα καὶ ἐπιστάσις Ἀθανασίου Ἀ. Συναδινού, ἐν Ἐρμούπολει τὸ 1877, δαπάνη τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν εἰς σχ. 4ον καὶ σσ. 27. Ὅπως ὅμως σημειώνει ὁ Μαρτίνος εἰς τὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἄσματα εἰς τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον ἐπίσκοπον Χριστιανουπόλεως καὶ πραγματεία περὶ ἁγίων...», ὁ ἔκδοσις τῆς ἰδίας Ἀκολουθίας, ἢ πρώτη ἐκείνη ἔκδοσις τοῦ 1877 ἔγινε ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ, ἦτο «πλήρης σφαλμάτων καὶ προσθηκῶν αὐθαυρέτων»³⁸. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ ὑμνογράφος, καλλωπίσας καὶ ἀνακαθάρας αὐτὴν τὴν ἀνετύπωσεν τὸ 1886 καὶ τὴν ἐξέδωκεν ὁ ἴδιος «ἐξ εὐλαθείας πρὸς τὸν Ἅγιον».

Πράγματι, συγκρίνοντες τὴν πρώτην ἔκδοσιν (1877) πρὸς τὴν δευτέραν (1886), παρατηροῦμεν οὐσιώδεις διαφορὰς, διὰ τὰς ὁποίας εὐλόγως διεμαρτυρήθη ὁ Μαρτίνος. Αἱ διαφοραὶ αὗται ἀναφέρονται κυρίως εἰς τὰ τέσσαρα «προσόμοια» καὶ τὸ Δοξαστικὸν τοῦ Ἐσπερίνου, εἰς τὸ Δοξαστικὸν τῆς «Λιτῆς», ὅπως καὶ εἰς τὸ ἀπολυτικίον τοῦ ἁγίου «Τῆς Κεραυρίας τὸν γόγον...». Ὁσαύτως, ἐκτὸς τῶν σοδαρῶν ὀρθογραφικῶν ἀβλεπτημάτων, διαφοραὶ οὐσιώδεις παρατηροῦνται εἰς τὰ «Καθίσματα» τοῦ Ὁρθρου καὶ εἰς ἱκανὸν ἀριθμὸν τῶν τροπαρίων τῶν ἐγγέα Ὁδῶν τοῦ Κανόνος.

Πέρα ὅμως τῶν ἀνωτέρω διαφορῶν, εἰς τὴν 6' ἔκδο-

35. Ὁ Μαρτίνος ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν κληρικῶν ἐκείνων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, οἵτινες εἶχον διαυγῆ τὴν ἀντίληψιν περὶ τῆς ἐνοίας τῆς συμβολῆς αὐτῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑπὸ τὸ πρῶτον εἰργάζετο πρὸς δόξαν αὐτῆς, Βασίλειου Γ. Ἀτέση, Ἐπίτ. ἐπισκοπικῆ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τ. Β', σ. 232.

36. Εὐάγγ. Θεοδώρου, Ἡ ἀνανέωση τοῦ ἑορτολογίου, «Ἐφημέριος» (1977), σ. 381.

37. Νικόδημου Ἀγιορείτου, Νέον Μαρτυρόλογον..., Ἀθήναι 1961, σ. 11.

38. Ἰωάν. Μαρτίνου, Ἄσματα εἰς τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον..., σ. 26.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Εἰς τοὺς 89,4 μεγακύκλους τῶν FM.

Μετὰ μεγίστης χαρᾶς τὸ Χριστιεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπληροφόρηθη, διὰ τῶν προσπαθειῶν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ τῆς Ἱ. Συνόδου ἐτέθη εἰς λειτουργίαν ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος ἐκπέμπει καθημερινῶς ἐπὶ ὥρισμένης ὥρας εἰς τοὺς 89,4 μεγακύκλους τῶν FM.

Ἡ κατ' ἀρχὰς λίαν ἐπιτυχῆς πειραματικὴ λειτουργία τοῦ Σταθμοῦ τούτου, ὡς καὶ ἡ κηθεῖσα ἐμπειρία ἐκ τῶν ἐκπομπῶν τοῦ Τοπικοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πειραιῶς, ἔδειξεν δι' εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἀνοίγονται τεράστια προοπτικὰ διὰ τὸν ἐμπλουτισμὸν τῶν ἀνακαινιστικῶν μηνυμάτων τῆς πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν καὶ διὰ τὸν ἐκσυγχρονισμὸν τῆς μορφῆς των· κατὰ τρέ-

πον ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰς σημερινὰς κοινωνικὰς συνθήκας καὶ προσλαμβανούσας παραστάσεις καὶ εἰς τὰ ἱκανοποιούντα πρὸ πάντων τὴν νέαν γενεὰν αἰσθητικὰ καὶ πολιτιστικὰ κριτήρια.

Διὰ τῆς ραδιοφωνικῆς διακονίας τῆς ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἐπιστρατεύουσα πάντα τὰ ἐκλεκτὰ εἰδικὰ τάλαντα τοῦ δυναμικοῦ τῶν μελῶν τῆς, θὰ δυνατηθῆ ὀργανωτικώτερον καὶ ἐναργέστερον νὰ δεῖξη, δι' ἡ αἰωνία καὶ ἀναλλοίωτος διδασκαλία τῆς περὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς Σωτῆρος καὶ Ἀνθρωποῦ προσαρμόζεται εἰς τὴν ἐπικαιρότητα τῆς σιγμῆς καὶ διαπορίζει —συμφώνως πρὸς τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν— πάντας τοὺς ἐπὶ μέρος τομεῖς τοῦ κοινωνικοῦ βίου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐλπίζομεν, δι' ταχέως, διὰ χρήσεως νέων πομπῶν καὶ τῆς κατ' ὄλον νέας τεχνολογίας καὶ δι' ἄρσεως τῶν τυχόν νομοθετικῶν ἐμποδίων, θὰ καταστή δυνατὸν, ἵνα ἡ ἐμβέλεια τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ

σιν τῆς ἀκολουθίας, παραλείπονται καὶ ὠρισμένοι ὕμνοι, ὅπως τὰ Ἀπολυτίκια εἰς ἱερομάρτυρα Γρηγόριον τὸν Ε', Ἀγίαν Παρασκευήν, Ἀγίους Πάντας —τούτου ἀναφέρεται ποιητῆς ὁ ἅγιος Νικόδημος Ἀγιορείτης— καὶ τὰ Κοντάκια εἰς Ἀγίους Πάντας καὶ εἰς τὸν Ἐθαγγελισμὸν. Τοὺς ὕμνους τούτους φαίνεται ὅτι ὑπαινίσσεται ὁ Μαρτίνος δι' προσέθεσιν ἀθαιρέτως ὁ Ἀ. Συναδινός, εἰδικώτερον μάλιστα τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Μικροῦ Ἑσπερινοῦ, τὴν ὁποίαν παντελῶς παραλείπει ὁ Μαρτίνος· κατὰ τὴν δ' ἐκδοσιν. Ὁ ἐπιμελητῆς τῆς α' ἐκδόσεως τῆς Ἀκολουθίας (1877) Ἀ. Συναδινός, συνέθεσε παράκλητικὸν κανόνα εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον καὶ τοῦτον ἐξέδωσε βραδύτερον ὁ ἐγγονὸς αὐτοῦ Νάσος Συναδινός, ἐπομένως διέθετεν ὕμνογραφικὸν τάλαντον κάποιας ἀξίας, μὲ πρόθεσιν νὰ καταστήσῃ πληρεστέραν τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Μαρτίνου, χωρὶς νὰ λάβῃ διὰ τῶν προσθηκῶν ὑπ' ὄψιν του τὰς ἀντιρρήσεις τοῦ συγγραφέως. Ἄλλως αἱ ποιητικαὶ συνθέσεις τοῦ Συναδινοῦ δὲν ἀντέχουν εἰς σοβαρὰν κριτικὴν, διότι μιμεῖται, ἀναχωνεύει καὶ ἀνακατασκευάζει φραστικῶς τὰ ὕμνογραφήματα τοῦ Μαρτίνου³⁹.

Κρίνοντας τώρα τὴν ἐν χρήσει ἀσματικὴν Ἀκολου-

θίαν τοῦ Μαρτίνου, παρατηροῦμεν, ἐν πρώτοις, ὅτι ἡ ἀκολουθία αὕτη εἶναι πλήρης, περιλαμβάνουσα Μ. Ἑσπερινόν, Λιτὴν, πλήρεις σειρὰς Καθισμάτων εἰς τὸν Ὄρθρον, συμφαλλομένων μετὰ τῶν ἀντιστοίχων τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα καὶ Κανόνα εἰς ἦχον Α', μὲ ἀκροστιχίδα «Μ Ε Λ Π Ω Χ Ρ Ι Σ Τ Ο Υ Θ Ε Ι Ο Ν Ι Ε Ρ Ο Φ Α Ν Τ Η Ν», ἐγὼ διὰ τῶν Θεοδοκίων παράγεται ἡ λέξις «Μ Α Ρ Τ Ι Ν Ο Σ». Ἐκάστη Ὄδῃ ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων τροπαρίων καὶ τοῦ Θεοδοκίου, πλὴν τῆς 3ης καὶ 6ης Ὄδης, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἀπαρτίζεται ἐκ τριῶν τροπαρίων καὶ τοῦ Θεοδοκίου.

Μετὰ τὴν Στ' Ὄδῃ παρατίθεται τὸ Κοντάκιον καὶ ὁ Οἶκος, ἐν συνεχείᾳ δὲ τὸ Μηγολόγιον καὶ τρεῖς συναξαριστικὰ δυζαντινοὶ στίχοι, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ δύο πρῶτοι 12σύλλαβοι, ἐγὼ δὲ τρίτος 17σύλλαβος:

«Π έ φ ε υ γ ε ν έ χ θ ρ ο ὡ τ ο ὡ β ρ ο τ ο κ τ ό ν ο υ δ έ λ η
 Ὁ Εὐλογητὸς καὶ μέγας Χριστοῦ λάτρης
 Ἄλτο ἄημα φασσφόρον γυνγε
 Ἀθανασίοιο».

(Συνεχίζεται)

ΙΩ. Φ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, πτ. Θ.Φ.
 Δ)γῆς τοῦ Ἀρσακείου Λυκείου Πατρῶν

39. Τάσου Ἀθ. Γριτσοπούλου, βιβλιοκρισία εἰς Νάσου Συναδινοῦ, Αἱ ὕμνογραφαί εἰς τὸν ἅγ. Ἀθανάσιον Χριστιανουπόλεως, «Πελοποννησιακά», τ. Δ' (1981), σσ. 368-369.

τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος φθάνη καὶ πέραν τῶν ἀκροτάτων ὁρίων τῆς χώρας.

Ἐπὶ τῇ 400ετηρίδι.

Οἱ ὑπὸ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ὀργανωθέντες λαμπροὶ ἐορτασμοὶ τῆς συμπληρώσεως 400 ἐτῶν ἀπὸ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τῆς Ἁγίας Φιλοθέης τῆς Ἀθηναίας ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ φέρωμεν εἰς τὴν μνήμην μας τὴν ἡρωϊκὴν ζωὴν καὶ τὸ ρηξικέλευτον ἔργον τῆς ἐκλεκτῆς αὐτῆς Ὀσιομάρτυρος, ἡ ὁποία ὡς φωτεινὸς ἀστὴρ ἠκτινοβόλησεν κατὰ τὴν πλέον σκοτεινὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἀιτικήν.

Ἡ γνωστὴ πρωτοποριακὴ δρᾶσις τῆς ἀφ' ἐνὸς ἀπέτρεψε ἐξισλαμιστοὺς Ἑλληρίδων, ἀφ' ἐτέρου ἐνίσχυσε τοὺς ὑποδούλους Ἑλληνας, τρίτον συνέχισε τὴν λαμπρὰν παράδοσιν τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τέταρτον ὑπῆρξε ὑπόδειγμα ὑγιῶς «φεμινισμού», ὅστις ἐμερίμνα διὰ τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴν καὶ ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν τῶν γυναικῶν, διὰ τὴν προβολὴν τῶν δικαιωμάτων των καὶ διὰ τὴν παραγωγικὴν ἀπασχόλησιν αὐτῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Ἀσφαλῶς οἱ προβάλλοντες τὰ δικαιώματα τῶν γυναικῶν καὶ τὰς πρωτοπόρους ἐν Ἑλλάδι «φεμινιστρίδας» δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ παραθεωροῦν τὸ φωτεινὸν παράδειγμα τῆς Ἁγίας Φιλοθέης.

Προβολὴ τῶν Διδασκάλων τοῦ Γένους.

Κατὰ τὸν πρό τιων ἐβδομάδων ἐορτασμὸν τῆς Ἑβδομάδος τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβος διὰ θαρσημάντου ἐγκυκλίου του προέβαλε τοὺς μεγάλους Διδασκάλους τοῦ Γένους, οἱ ὁποῖοι κατὰ τοὺς ὀδυνηροὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας διὰ τῶν συγγραμμάτων, τῶν διδαχῶν των καὶ τῆς ἰδρύσεως σχολείων ἐνεψύχωσαν τὸ ὑπόδουλον Γένος καὶ τὸ ὠδήγησαν εἰς τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τιμῆς.

Ἐκ τῆς μελέτης τῶν διδαχῶν καὶ τῆς ζωῆς τῶν μεγάλων αὐτῶν Διδασκάλων τοῦ Γένους, λ.χ. τοῦ Ἐθναποστόλου, Διδασκάλου καὶ Μάρτυρος Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, τοῦ Ἀθανασίου Παρίου κ.ἄ., «μποροῦμε νὰ ἔχουμε διπλὴ ὠφέλεια: Νὰ δυναμώσουμε τὴν πίστιν μας στὴν μεγάλη ἀξία τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς Παιδείας καὶ στὴ δημιουργία καὶ ὀλοκλήρωσιν Ἑλληνοχριστιανικοῦ ἠθους».

Οὕτως ἡ Ἐγκύκλιος τοῦ πεφωτισμένου Πνευματικοῦ Ἡγέτου τοῦ Ὁρθόδοξου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ τιμηθοῦν εἰς πάντα τὰ

Ἑλληνικὰ Σχολεῖα τῆς Ἀμερικῆς οἱ Διδάσκαλοι αὐτοὶ τοῦ Γένους, πρὸς τοὺς ὁποίους ἰδιαίτερος πρέπει νὰ στρέψωμεν τὴν σκέψιν ἡμῶν οὐ μόνον κατὰ τὸν ἐορτασμὸν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν Ἐθνικὴν Ἑορτὴν τῆς 25ης Μαρτίου, διότι οὗτοι ἀπεσόβησαν τοὺς ἐξισλαμιστοὺς, ἀνεξωπύρηνσαν τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν τῶν ὑποδούλων καὶ οὕτω προητοίμασαν τοὺς ἀγῶνας τῆς Ἐθνεγερσίας.

Ἡ ἀξία τῆς νηστείας.

Ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Κρήτης ἀναπληρωτὴς καθηγητὴς κ. Ἀντώνιος Καράτος, ὅστις ἔχει εἰδικευθῆ εἰς ζητήματα διατροφῆς, ἐν προσφάτῳ συνεντεύξει του ἐξῆρε τὸν θεομὸν τῆς νηστείας. Οὕτως, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐτόνισε τὰ ἐξῆς: «Ὅλα τὰ συμπεράσματα ἐπιπόνων καὶ μακροχρονίων ἐπιστημονικῶν μελετῶν, πὸν ἔχουν δημοσιευθῆ σὲ ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ διεθνοῦς κύρους, ἀναφέρουν διαιτητικὰς ὀδηγίες πὸν συμπίπτουν μὲ αὐτὰ, πὸν ὀρίζει καὶ διδάσκει ἡ Ὁρθόδοξη Χριστιανικὴ Θρησκεία ἐδῶ καὶ αἰῶνες. Ἡ περιοδικὴ ἀπόλυτη φυτοφαγία... ἔχει ἰδιαίτερα μεγάλη ἀξία γιὰ τὴν ἐλάττωσιν τῆς χοληστερίνης καὶ τὴν πρόληψιν τοῦ ἐμφράγματος καὶ ὀρισμένων μορφῶν καρκίνου. Τὴν ἴδια ὠφέλεια ἔχει —σύμφωνα μὲ τὶς τελευταῖες ἔρευνες— καὶ ἡ κατανάλωσις ἐλαιολάδου καὶ λαδερῶν, πὸν συνιστᾷ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Πολὺ ἐνδιαφέρον εἶναι ἐπίσης τὸ γεγονός, ὅτι σὲ ὀρισμένες νηστεῖες τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας ἐπιτρέπεται μόνον τὸ ψάρι καὶ ὄχι ἄλλα ζωικὰ προϊόντα. Τὰ τελευταῖα ἐπιστημονικὰ δεδομένα δείχνουν ὅτι τὸ ψάρι περιέχει ἀπαραίτητα λιπαρὰ ὀξέα, πὸν δὲν μπορεῖ νὰ συνθέσει ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμός. Τὰ ὀξέα αὐτὰ ἐλαττώνουν τὸν κίνδυνον γιὰ ἐμφράγμα, μέσῳ τῆς ἐλάττωσιν τῆς συγκολλητικότητος τῶν αἱμοπεταλίων, τῶν παραγόντων πῆξης τοῦ αἵματος καὶ τῆς χοληστερίνης. Ἐπομένως, μία ἀπλὴ συνταγή, γιὰ νὰ βελτιώσῃ κανεὶς τὴν ὑγείαν του καὶ νὰ ἐλαττώσῃ τὸν κίνδυνον γιὰ τὶς σύγχρονες ἀσθένειες, εἶναι νὰ ἀκολουθῆσιν τὶς νηστεῖες τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας» (Τὸ Βῆμα, 12.3.1989, σελ. 50).

Τὰ ἀνωτέρω, ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα λέγονται ἐν τῇ ἀξιολογωτάτῃ συνεντεύξει τοῦ κ. Ἀντ. Καράτου, πείθουν ὅτι ἡ νηστεία δὲν σημαίνει περιφρόνησιν τοῦ σώματος, ἀλλ' ἀντιθέτως ὠφελεῖ αὐτό, διότι συντελεῖ εἰς τὴν ἀποτοξίνωσιν τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τὴν κάθαρσιν τῆς σωματικῆς μηχανῆς ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν ζωικῶν οὐσιῶν δημιουργουμένης ἐν τῷ ὀργανισμῷ σκωρίας καὶ τέφρας καί, κατὰ τὰς διατυπώσεις τῶν λειτουργικῶν κειμένων, ἀγγίζει καὶ ρῶννσι τὸ

σώμα» και παραίτησι τοῦτο «δλοκλήρως εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ». Ἐπὶ πλέον, ἡ σωματικὴ νηστεία, ἀσκοῦσα εἰς τὴν πειθαρχίαν, ὑποβοηθεῖ τὴν πνευματικὴν νηστείαν, ἥτις, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, εἶναι «ἡ τοῦ κακοῦ ἀλλοτριώσις, ἐγκράτεια γλώσσης, θυμοῦ ἀποχή, ἐπιθυμιῶν χωρισμός, καταλαλιᾶς, ψεύδους, ἐπιπορίας».

ἽΩραῖον παράδειγμα.

Τὸ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γαλλίας καὶ Ἐξάρχου πάσης Ἰθρησίας κ. Ἱερεμίου ἐκδοθὲν «Ἐγκόλιον Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1989», ἀποτελούμενον ἐξ 144 σελίδων, διακρίνεται διὰ τὸ πλούσιον περιεχόμενον αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν προβολὴν τῶν δραστηριοτήτων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Γαλλίας, ἡ ὁποία συνδέει τοὺς ἐν Γαλλίᾳ Ἑλληνας μετὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ κατὰ λαμπρὸν τρόπον προβάλλει εἰς τὴν Δύσιν τοὺς θησαυροὺς τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξιας καὶ κατεργεῖ τὸ γνήσιον ὀρθόδοξον πνεῦμα.

Ἐκεῖνο, ὅπερ ἐν τῷ Ἡμερολόγιῳ τούτῳ δημιουργεῖ ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν, εἶναι ἡ ἀπεικόνισις καὶ προβολὴ τῆς πατρικῆς καὶ ἀντιστοιχῶς νύκτης σχέσεως καὶ συνεργασίας μεταξὺ τοῦ διακεκομμένου Σεβ. πρώην Γαλλίας κ. Μελετίου καὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ διαδόχου του Σεβ. κ. Ἱερεμίου. Δι' αὐτὸ ὁ δεῦτερος ἐν εἰδικῷ προλόγῳ σημειοῖ τὰ ἐξῆς: Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐκδοσις ἀφιεροῦται... εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην πρώην Γαλλίας κύριον κύριον Μελέτιον, πολλῆς τιμῆς ἔνεκεν, βαθείας ἀγάπης, σεβασμοῦ καὶ ἀφοσιώσεως, ἐκ μέρους τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ποιμνίου τῆς Ἐπαρχίας, εἰς ἣν κατηγάλασε τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Τὴν ἐπὶ τεσσαρακονταετιᾶν προσφορὰν ἀκριβῶς ταύτην πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς ἡμῶν ἀναγνωρίζοντες, ἐκφράζομεν εὐγνώμονα αἰσθήματα, εὐχόμενοι ὅπως Κύριος χαρίζεται αὐτῷ ὑγίαν, ἵνα ἐν αὐτῷ τῷ Κυρίῳ κληρῶν δι' ὅσα διὰ τῆς Χάριτος Αὐτοῦ ἐπέτυχε μεγάλα καὶ θαυμαστά».

Πρόκειται ἀληθῶς περὶ ὠραίου παραδείγματος, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ ἀγαπητὸς εἰς τὸ Χριστιανισμὸν ποιμνίον του Ποιμενάρχης μᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως συμβοῖ καὶ συνεργάζεται μετὰ τοῦ προκατόχου του ἐν ἀγάπῃ καὶ «ἐξαιτεῖται τὴν πατρικὴν αὐτοῦ εὐλογία».

«Ἐβδομάς Ὁρθοδόξου Οἰκοδομῆς καὶ Μαρτυρίας» ἀφιερωμένη εἰς τοὺς νέους.

Καρπὸς τῆς ποιμαντορικῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία κατ' ἀπόρουθον καὶ συστηματικὸν τρόπον πραγματο-

ποιεῖται ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Μεγάρων καὶ Σαλαμίνας διὰ τῆς πρωτοβουλίας καὶ τῆς πεφωτισμένης μερίμνης τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Βαρθολομαίου, εἶναι, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων πρωτοπορητικῶν ἐνεργειῶν, καὶ ἡ ἐν τῇ νήσῳ Σαλαμίνας πρόσφατος ὁργάνωσις καὶ αἱ λαμπραὶ ἐκδηλώσεις τῆς εἰς τοὺς νέους ἀφιερωμένης «Ἐβδομάδος Ὁρθοδόξου Οἰκοδομῆς καὶ Μαρτυρίας» (28 Ἰανουαρίου ἕως 5 Φεβρουαρίου).

Κατὰ τὴν Ἐβδομάδα ταύτην οὐ μόνον ἐγένοντο συζητήσεις στοργικῆς τραπέζης καὶ ὁμιλίαι ἀναφερόμεναι εἰς τὰ θέματα «Οἱ νέοι στὴν Οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας», «Χριστὸς καὶ Νεότης», «Προβλήματα τῶν νέων καὶ ἡ ἀντιμετώπισή τους», «Ἡ ἀπάντησις τῆς Ἐκκλησίας», ἀλλὰ καὶ ὁργανώθησαν ἑορταὶ (λ.χ. πρὸς τιμὴν τῶν «Παιδομαρτύρων» τῆς Ἐκκλησίας) καὶ ποικίλαι λατρευτικαὶ συνάξεις.

Χαρακτηριστικὸν δείγμα τῆς ἀπηχίσεως, τὴν ὁποίαν εὐρίσκει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν νέων ἡ ὑπὲρ αὐτῶν πεφωτισμένη ποιμαντικὴ φροντίς, εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι εἰς μίαν τῶν λατρευτικῶν τούτων συνάξεων 15 νέοι ἐχειροθετήθησαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Βαρθολομαίου ἀναγνώσται καὶ ἐξεδήλωσαν τὴν πρόθεσίν των ὄχι μόνον, ἵνα ψάλλουν ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποβοηθοῦν τὸ καθ' ὅλον λατρευτικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ γεγονός αὐτὸ ὡς καὶ παρόμοια γεγονότα, παρατηρούμενα εἰς πολλὰς τῶν Ἱ. Μητροπόλεων, εἶναι ἀληθῶς ἐλπιδοφόρα διὰ τὸ μέλλον τοῦ τόπου.

Ἀξιόλογος ἀπόφασις τῆς Ἐπιτροπῆς ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τοῦ Ο.Η.Ε.

Κατόπιν ἀξιεπαίνου δυναμικῆς παρεμβάσεως τῆς Πατριστευτικῆς Ὁμοσπονδίας Ἀμερικῆς, Καναδᾶ καὶ Αὐστραλίας ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῶν Βορειοηπειρωτῶν, ὁ Ο.Η.Ε. τὴν 8ην Μαρτίου ἐ.ξ. διὰ συντριπτικῆς πλειονοψηφίας υἰοθέτησε τὴν ὑπ' ἀριθ. 87/1988 ἀπόφασιν, ἥτις ἔχει τὸν τίτλον «Ἡ κατάστασις τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ἐν Ἀλβανίᾳ».

Διὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἡ Ἐπιτροπὴ ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τοῦ Ο.Η.Ε., ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐκφράζει τὴν λύπην τῆς, διότι ἀπέβησαν μάταιαι αἱ προσπάθειαι αὐτῆς πρὸς προστασίαν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ μειονοτήτων καὶ ἰδίως τῆς πολυμελοῦς ἑλληνικῆς ἐθνικῆς μειονότητος. Ἐπίσης ἡ Ἐπιτροπὴ διαμαρτύρεται, διότι διὰ δεῦτερον κατὰ σειρὰν ἔτος ἡ Ἀλβανικὴ κυβέρνησις ἀπξίωσε νὰ ἀπαντήσῃ διὰ τὰς σχετικὰς συγκεκρι-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας ἐξεδόθη τὴν 8ην Φεβρουαρίου τρέχοντος ἔτους τὸ ἐξῆς Ἀνακοινωθέν:

«Ὁ Πρόεδρος τοῦ Προεδρείου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐνώσεως τῶν κομμουνιστῶν τῆς Γιουγκοσλαβίας Δρ Στίπε Σουθάφ ἐδήλωσε εἰς τὴν συνεδρίαν τοῦ Πολιτικοῦ σώματος, τοῦ ὁποῦ προεδρεύει, τὴν 20ὴν Δεκεμβρίου 1988, ὅτι εἰς τὸ γεγονός τῆς μὴ ἀναγνώρισεως κανονικοῦ καθεστώτος εἰς τὸ «αὐτοκέφαλον» τῆς «Μακεδονικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας» ἐκ μέρους τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας, διαβλέπει «κλασσικὸν σερβικὸν ἐθνικισμόν». Τὴν ἐν λόγω δήλωσιν ἐπανέλαβεν οὗτος καὶ εἰς τὴν πρόσφατον 20ὴν συνεδρίαν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐνώσεως τῶν κομμουνιστῶν τῆς Γιουγκοσλαβίας.

Ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας μετὰ θαθείας λύτης καὶ μεγάλης ἀνησυχίας διαπιστώνει ὅτι ὁ πρῶτος ἄνθρωπος τοῦ Κόμμουνιστοῦ εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ἐπέτρεψεν εἰς ἑαυτὸν σκοπιὰν ἀνάμειξιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν καὶ τάξιν τῆς Ἐκκλησίας μας, «λησιμονῶν» ὅτι ὁ χωρισμὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ Κράτους καὶ ἡ μὴ ἀνάμειξις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀργάνων εἰς τὰς κοινωνικο - πολιτικὰς ὑποθέσεις ἔχει καὶ τὴν ἐτέραν πλευρὰν του — τοῦ χωρισμοῦ τοῦ Κράτους ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν μὴ ἀνάμειξιν τῶν κοινωνικο - πολιτικῶν ὀργάνων εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις. Ἐκτὸς τούτου, ἐπέτρεψεν εἰς ἑαυτὸν καὶ συκοφαντίαν εἰς θάρος τῆς Ἐκκλησίας μας προσάπτων εἰς αὐτὴν τὴν κατηγορίαν ὅτι ὑπηρετεῖ τὸν ἐθνικισμόν.

Ἐξ ὀνόματος τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος διαμαρτύρεται ἐντονῶτα κατὰ τῆς ἀντισυνταγματικῆς, ἐκνόμου, ἠθικῶς καὶ πολιτικῶς ἀπαραδέκτου ταύτης ἐνεργείας τοῦ Δρ Στίπε Σουθάφ.

Τὴν ὡς ἄνω διαμαρτυρίαν τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου ἐδημοσίευσεν καὶ ὁ ἡμερήσιος καὶ περιοδικὸς Τύπος τοῦ Βελιγραδίου, τὴν μετέδωκε δὲ καὶ τὸ ἐπίσημον πρακτορεῖον «Τάνγιουγκ».

—Εἰς τὴν ἐν Βελιγραδίῳ αἰθουσαν ἐκθέσεων τῆς

μένας κατηγορίας, τὰς ὁποίας διευτύπωνεν ὁ ἐν τῇ Ἐπιτροπῇ εἰδικὸς εἰσηγητής.

Εἶναι περιττὸν νὰ σημειώσωμεν, ὅτι αἱ καταγγελίαι αὗται ἐπιβάλλουν, ὅπως ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀντικαταστήσῃ τὴν μέχρι τοῦδε ἀντιλεγομένην ἔναντι τῆς Ἀλβανίας στάσιν τῆς δι' ἀποφασιστικῆς διπλωματικῆς δραστηριότητος πρὸς περιφρούρησιν τῶν τόσων θανάτους καταπαιουμένων ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τῶν Ἑλλήνων τῆς Βορείου Ἠπειροῦ.

Σερβικῆς Ἀκαδημίας ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν ἐνεκαινιάσθη τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον ὑπὸ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Βόγισλαβ Κόρατς ἐκθεσις ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ θησαυροὶ τῆς Μονῆς Στουεντενίτσης». Διὰ πρώτην φοράν μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον ἐπετράπη εἰς τὸ Βελιγραδίον Ἱερά Μονὴ νὰ ἐκθέσῃ τοὺς θησαυροὺς τῆς. Ἐκτίθενται ἀντίγραφα τοιχογραφιῶν (13 - 16 αἰῶν), ἐπιτύμβια μνημεῖα, ἐκκλησιαστικὰ κεντήματα καὶ ἀντικείμενα χρυσοχοῖας, εἰκόνες, χειρόγραφα καὶ διάφορα ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ εἶδη καὶ λειτουργικὰ σκευή.

Εἰς τὰ ἐγκαίνια μετὰ τῶν ἄλλων παρέστησαν ὁ Ἡγούμενος τῆς ἱστορικῆς Ἱερᾶς Μονῆς μετὰ τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς.

—Τὴν 18ην Ἰανουαρίου τρέχοντος ἔτους εἰς τὴν ἐν Βελιγραδίῳ Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην τῆς Σερβίας ἔγινε ἐπίσημος παρουσίασις φωτοτυπικῆς ἐκδόσεως τοῦ «Χιλανδαρινοῦ Κώδικος H 517». Ἡ συλλογὴ αὐτῆ τῶν ἐπιστημονικῶν πονημάτων τῆς μεσαιωνικῆς Ἱατρικῆς τῶν Σέρβων ἀπὸ τοῦ 12ου μέχρι τοῦ 15ου αἰῶνος ἐγράφη εἰς δημόδιον γλῶσσαν καὶ τὸ μοναδικὸν ἀντίτυπον καὶ τὸ πρωτότυπον εὑρίσκονται εἰς τὴν ἐν Ἀγιῶ Ὁρει Ἱεράν Μονὴν Χιλανδαρίου. Ἀποτελεῖ δὲ ὁ κώδιξ οὗτος ἐξαιρετικὸν μνημεῖον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ σημαντικὸν μάρτυρα τοῦ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου τῆς Ἱατρικῆς κατὰ τὸν μεσαίωνα εἰς τὴν Σερβίαν.

Περὶ τῆς σημασίας τοῦ Χιλανδαρινοῦ τούτου κώδικος ὠμίλησαν ὁ Πρόεδρος τῆς Σερβικῆς Ἀκαδημίας Ντουσαν Κάναζιρ καὶ ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Ρέλια Κάτιτς, ὁ ὁποῖος καὶ ἐπεμελήθη τῆς ἐκδόσεως καὶ ἔγραψε καὶ τὰς εἰσαγωγικὰς σημειώσεις.

—Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Βελιγραδίου ἐώρτασε καὶ ἐφέτος, τὴν 27ην Ἰανουαρίου, τὴν ἑορτὴν τοῦ Σέρβου Ἀγίου Σάββα, προστάτου τῶν Γραμμάτων καὶ πάτρωνος τῆς Σχολῆς. Διὰ πρώτην φοράν, μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον αἱ ἀρμοδίαι πολιτικαὶ ἀρχαὶ ἀπεφάσισαν νὰ παραχωρήσουν εἰς τὴν Σχολὴν διὰ τὸν ἑορτασμόν αὐτὸν μεγάλην αἶθουσαν, ἐξ 800 θέσεων, τοῦ Βελιγραδίου.

Εἰς τὴν πανηγυρικὴν τελετὴν παρέστησαν ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς μετὰ τῶν μελῶν τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Βούκογιε Μπουλάτοβιτς, μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς Δημοκρατίας τῆς Σερβίας, ὁ Ράτκο Μπουτούλια, Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως τῆς Σερβίας, ὁ Πρόεδρος τῆς Σερβικῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν καὶ Τεχνῶν Ντουσαν Κάναζιρ, πολλοὶ Ἀκαδημαϊκοί, ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βελιγραδίου μετὰ πολλῶν Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ἐκπρόσωποι τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐκπρόσωποι τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τοῦ Ζάγκρεμπ καὶ τῆς Λιουμπλιάνας, ὁ ἐν Βελιγραδίῳ Ἀρχιεπίσκοπος τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, πολλοὶ πρέσβεις καὶ πλήθος κόσμου.

Πρῶτος ὠμίλησεν ὁ Κοσμητῶρ τῆς Θεολογικῆς

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Μωυσέως Μοναχοῦ, «Τὸ μῆνυμα τοῦ Ἁγίου Ὁρου», Ἐκδόσεις «Τῆνος», Ἀθήνα 1988.

«Μετὴν ἔκδοσιν αὐτὴ ἐγκαινιάζεται μιὰ σειρά ἐκδόσεων μετὰ ἀγιορειτικὰ θέματα μετὸν γενικὸν τίτλον Ἀθωνικὰ ἄνθη». Αὐτὰ ἔγραφε στὸν πρόλογον τοῦ πρώτου βιβλίου του «ἡ κοινωνία τῆς ἐρήμου καὶ ἡ ἐρημία τῶν πόλεων» τῆς νέας σειρᾶς «Ἀθωνικὰ ἄνθη» ὁ ὀσιολογιώτατος μοναχὸς π. Μωυσῆς. Μετὰ πολλὴν ἱκανοποίησιν λάβαμε τὸ δεύτερον βιβλίον αὐτῆς τῆς σειρᾶς, ποῦ ἐπιγράφεται «Τὸ μῆνυμα τοῦ Ἁγίου Ὁρου». Καὶ στὸ δεύτερον αὐτὸ βιβλίον του, ὅπως καὶ στὸ πρῶτον, μᾶς παρουσιάζει πέντε ἐπεξεργασμένα κείμενα ὁμιλιῶν του, ποῦ ἔχουν γίνῃ σὲ διάφορες πόλεις στὴ διάρκεια τῶν ἐτῶν 1987-88. Στόχος καὶ τῶν κειμένων του αὐτῶν εἶναι προφανής. Ἐντάσσονται καὶ αὐτὰ μέσα στὰ πλαίσια τῆς σειρᾶς «Ἀθωνικὰ ἄνθη». Ἐνδεικτικὸς εἶναι καὶ ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου. Ὁ συγγραφέας καὶ μετὰ τὴν προσωπικὴν ἐμπειρίαν ποῦ διαθέτει, προσπαθεῖ νὰ καταστήσῃ «κοινωνοῦς» καὶ ἄλλους στὴν ἀγιορειτικὴ πολιτεία καὶ νὰ τοὺς ἐξοικειώσῃ μετὰ τὸ πραγματικὸ νόημα αὐτῆς τῆς «μοναδικῆς πολιτείας». Στους καιροὺς μας, ποῦ παρατηρεῖται καὶ μιὰ στροφὴ ἀναγνωρίσεως καὶ ἀποδοχῆς τοῦ Ἁγίου Ὁρου καὶ γιὰ τὸν λόγον αὐτὸ ἔχουμε μεγάλην προσέλευσιν προσκυνητῶν, ὑποκρύπτεται καὶ ἕνας μεγάλος κίνδυνος. Γιὰ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἐπισκέπτες, ἐπειδὴ λείπουν οἱ προϋποθέσεις τῆς ὀρθῆς γνωριμίας τῶν «μυστικῶν» τοῦ Ὁρου, ἡ ἀγιορειτικὴ πολιτεία τοὺς δημιουργεῖ πολλὰ ἐρωτηματικὰ

καὶ κάποτε τοὺς σκανδαλίζει. Ὅμως, ὅπως ἀναφέρει στὸν πρόλογον τοῦ βιβλίου του ὁ π. Μωυσῆς, «τὸ Ἅγιον ὄρος δὲν εἶναι ἀπρόσιτον σὲ ὅσους ἔχουν ὄψαν... ὁ προσκυνητὴς τοῦ Ἄθου γιὰ ν' ἀκούσῃ τὸ μῆνυμά του δὲν ἔχει παρὰ νὰ εὐαισθητοποιήσῃ τὴν ἀκοή του» (σελ. 9). Καὶ ὅταν αὐτὸ ἐπιτευχθεῖ τότε θὰ μπορεῖ πίσω ἀπὸ τὰ φαινόμενα νὰ συλλαμβάνῃ τὰ θαυτέτερα μὴνυμάτα του καὶ νὰ κατανοῖ πῶς «τὸ Ἅγιον Ὁρος παροτρύνει στὴ συνειδητοποίηση τῆς πανταχοῦ καὶ ἐν παντὶ συνεχοῦς παρουσίας τοῦ ζῶντος Θεοῦ καὶ τῆς ταχείας βοηθείας τῶν ἁγίων καὶ τῆς Θεοτόκου» καὶ πῶς ἀκόμα «διακριτικὰ θυμίζει πῶς οἱ πάντες ἔχουν κληθεῖ γιὰ τὴν ἀγιότητα, ὅσοι κ' ἂν ἀστόχησαν ἢ καθυστέρησαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Τὸ θεομητροβάδιστον ὄρος εἶναι ἕνα στοιχεῖον μαθητείας καὶ διακονίας, ἕνας ἀγῶνας δρόμου διαρκῆς» (σελ. 9). Ἀντίθετον ὅσο οἱ ἐπισκέπτες ἀδυνατοῦν νὰ ἀκούσῃ αὐτὰ τὰ μὴνυμάτα, τότε ὑποκρύπτεται ὁ κίνδυνος ἢ ἐπίσκεψιν νὰ γίνῃ μιὰ «τουριστικὴ περιήγηση», ποῦ θαυμάζει τὸ τοπίον, «ἐντυπωσιάζεται» ἀπὸ τὸ παράξενον καὶ περίεργον τοῦ ἄλλου τρόπου ζωῆς τοῦ μοναχοῦ, ὅμως στέκεται σὲ μιὰ ἐξωτερικὴ καὶ ἐπιφανειακὴ γνωριμία. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ σ. στὸ τέλος τοῦ βιβλίου ἀντὶ ἐπιλόγου μεταξὺ ἄλλων σημειώνει πῶς «ἡ τουριστικοποίηση τοῦ Ἁγίου Ὁρου εἶναι ἕνα μεγάλο πρόβλημα. Εἶναι θανάσιμος κίνδυνος καὶ ὑπολογιστὸς ἐχθρός... ἡ φωτιὰ τοῦ τουρισμοῦ ποῦ κατακαίει ὀλόκληρον νησίαν, χωριά καὶ πόλεις μετὰ λαμπρὴν ἰδιαιτέραν ἱστορίαν, μετὰ μακραίωνες παραδόσεις, ἀπειλεῖ σήμερον καὶ τὸ Ἅγιον Ὁρος» (σελ. 114). Ἐνδεικτικὰ εἶναι τὰ

Σχολῆς Δρ Πρίμιτσιανῶ Σίμιτς, ὁ ὁποῖος μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐτόνισε: «Ἡ Ὁρθόδοξος Σερβικὴ Ἐκκλησία μετὰ ὀλοκλήρου τοῦ ἱερατείου, τῶν μοναχῶν καὶ τῶν πιστῶν καὶ ὅλα τὰ ἱδρύματά της, ὅπως εἶναι καὶ ἡ Θεολογικὴ Σχολή, πρᾶττει σήμερον, τὴν 27ην Ἰανουαρίου τρέχοντος ἔτους, ὅ,τι ἐπραττε συνεχῶς κατὰ τὰ 750 ἔτη, ἐορτάζει τὴν ἀνάμνησιν τῆς κοιμήσεως τοῦ μεγαλυτέρου ἀνδρός - Ἁγίου τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ, τοῦ Ἁγίου Σάββα, πρώτου διδασκάλου καὶ φωτιστοῦ, θεμελιωτοῦ τῆς σερβικῆς πνευματικότητος καὶ ἐκκλησιαστικότητος, τῆς λογοτεχνίας καὶ τῶν τεχνῶν».

Τὸν δὲ πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησεν ὁ Ἀκαδημαϊκὸς καὶ Καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου Ράντοβαν Σάμαρτζιτς, εἰπὼν μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

«... Ὁ ἱστορικὸς ρόλος τοῦ Ἁγίου Σάββα, ὡς πνευματικοῦ πρωτοπόρου τοῦ σερβικοῦ λαοῦ δὲν ὠρίσθη ἐκ τῶν ὑστέρων. Τοῦτο κατέστη οὗτος ἤδη ζῶν,

καὶ ὅλαι αἱ μετέπειτα προσπάθειαι νὰ τονισθοῦν ἐπαρκῶς αἱ ὑπηρεσίαι του καὶ τὸ ἔργον του καὶ νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ λατρεία του δὲν ἦσαν ἰσοτίμοι πρὸς τὸ πραγματικὸν μεγαλεῖον τῆς προσωπικότητός του. Ὁ Ἅγιος Σάββας ὑπῆρξεν εἰς τῶν ἐξαιρετικῶν ἐκείνων δημιουργῶν τῆς ἱστορίας τοῦ ὁποῖου τὸ ἔργον κατέστη μετρητὸν μόνον διὰ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἀξίας τῶν προσπαθειῶν τῶν ὁπαδῶν του».

Τὸ δεύτερον μέρος τῆς τελετῆς περιελάμβανε ἐκκλησιαστικοὺς καὶ ἐθνικοὺς ὕμνους Σέρβων καὶ Ρώσων συνθετῶν, τοὺς ὁποῖους ἀπέδωσαν δύο γνωσταὶ πολυμελεῖς χορωδία τοῦ Βελιγραδίου καὶ ἀπαγγελίας ἐπικαίρων ποιημάτων ἀφιερωμένων εἰς τὸν Ἅγιον Σάββαν ὑπὸ γνωστῶν καλλιτεχνῶν τοῦ Βελιγραδίου.

Τὴν ὄλην τελετὴν ἐκάλυψαν διὰ πρώτην φοράν καὶ τὰ μαζικὰ μέσα ἐνημερώσεως καὶ ὁ ἡμερήσιος καὶ περιοδικὸς τύπος τοῦ Βελιγραδίου μετὰ σχετικῶν φωτογραφιῶν καὶ λίαν εὐνοϊκῶν σχολίων.

ἐρωτήματα ὀρισμένων ἐπισκεπτῶν. Γράφει ὁ π. Μωϋσῆς: «οἱ ἐρωτήσεις τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους τώρα πλέον εἶναι, ἀπευθυνόμενοι πρὸς σεβασμίους Γέροντας, ἢ ἀγορὰ νέου αὐτοκινήτου, ὁ δεύτερος γάμος κ.λπ.». Μάλιστα ἐκλαιγε Γέροντας βλέποντας τὰ πλήθη τῶν ἐπισκεπτῶν σὲ μιὰ ἀγιορειτικὴ ἀγρυπνία νὰ περνοῦν τὴν ὥρα τους συνεχῶς μὲ κουτσομπολιά, φωτογραφικὲς μηχανές, ποῦ θὰ ἀναπαυθοῦν καὶ τί θὰ γευματίσουν». Ἀναφέρεται στὴν «τουριστικοποίηση» ἄλλων ἱερῶν τόπων ποῦ τὸ γαλήνιο καὶ ἡσυχαστικὸ περιβάλλον ἔχει μετατραπεῖ σὲ κέντρο ψυχαγωγίας καὶ εἰ μοναχοὶ κατανοῦν ξεναγοὶ καὶ ὑπηρετικὸ προσωπικὸ ἰδιότροπων ἐπισκεπτῶν. Ὁ κίνδυνος αὐτὸς ἀπειλεῖ καὶ τὸ Ὄρος: «ἤδη ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ἀρχίζει νὰ κτυπιέται καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος μὲ προγράμματα καὶ νοσοτροπιές ξένες ἀπὸ τὸ ἀσκητικὸ πνεῦμα τῶν αὐστηρῶν μοναχικῶν θεσμῶν» (σελ. 115). Βεβαίως ὅλα αὐτὰ εἶναι δείγματα τοῦ πολέμου ποῦ γίνεται ἀκατάπαυστα ἀπὸ τὸν «ἀντίδικον», ποῦ ἰδιαίτερος ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὴν πολιτεία τῶν μοναχῶν καὶ «μηχανεύεται» τὰ πάντα νὰ καταλύσει τὸ προπύργιο αὐτὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας. Τὸ εὐτύχημα εἶναι πῶς «τὸ περιδῶλι αὐτὸ τῆς Παναγίας», ὅπως σημειώνει πάλιν ὁ π. Μωϋσῆς «πέρα ἀπὸ τίς ὀργανωμένες κάποτε καὶ σκόπιμες συκοφαντικὲς ἐκστρατείες καὶ τὰ κάποινα προσωρινὰ ἀνθρώπινα καὶ μεμονωμένα προβλήματα, παραμένει φωτοδείκτης πολλῶν. Δίνει νόημα καὶ προνοή σὲ νέους, ποῦ νωρὶς ἔχουν κορεσθεῖ, μέσα σ' ἓνα κόσμο ἄτονο, ποῦ ἔχασε τὸν σκοπὸ του καὶ χάθηκε στὶς συμβατικότητες, τὴν ἀνεμελιά καὶ τὴν ὀκνηρία μιᾶς μαραιμένης ζωῆς, ποῦ κάνει τοὺς ἀνθρώπους ἀπομονωμένους, διχασμένους, παρόνομους, ψυχασθενεῖς καὶ τελικὰ ἀξιολύπητους... Αὐτὸ εἶναι τὸ μήνυμα τοῦ Ἁγίου Ὄρους σὲ ὅλους τοὺς ἀγαπητοὺς προσκυνητῆς του. Μήνυμα μαθητείας στὴν Ἑλληνορθόδοξη Παράδοση, ταπεινώσεως, προσευχῆς καὶ ἀγάπης» (σελ. 115).

Αὐτὸ τὸ μήνυμα καὶ μέσα καὶ ἀπὸ τίς δικές του προσωπικὲς ἐμπειρίες προσπαθεῖ νὰ μεταδώσει ὁ π. Μωϋσῆς καὶ στὰ διάφορα ἀκροατήριά του καὶ τώρα στοὺς ἀναγνώστες του.

Ἔτσι τὸ πρῶτο κείμενό του, ποῦ ἔδωσε καὶ τὸν τίτλο στὸ βιβλίο του «τὸ μήνυμα τοῦ Ἁγίου Ὄρους» κάμνει λόγο «γιά τὴ διακριτικὴ καὶ χαμηλόφωνη διδασκαλία τοῦ Ὄρους» (σελ. 14), ὅπου «ἀρκετοὶ τῶν ἡμερῶν μας πατέρες δὲν ἐξήλθαν ποτὲ τοῦ Ὄρους μετὰ τὴν εἰσοδὸ τους σὲ αὐτό, ὑπομένοντας καρτερικὰ γιά τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ τὴ θραεῖα ἀσθένεια, τὴν ξενιτεία καὶ τὴν μόνωση» (σελ. 16). Ὅμως ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Ἀθωνικῆς πολιτείας ἔχουμε καὶ παραδείγμα-

τα Ἀθωνιτῶν Πατέρων ποῦ «ἄφηναν τὴν ἡσυχία καὶ ἢ φλόγα τους τοὺς ὀδηγοῦσε σ' ἐπαρχίες μακρυνές, τραχεῖς καὶ δύσκολες γιά νὰ διδάξουν, νὰ γίνουν κτίτορες μονῶν, ἰδρυτὲς σχολείων καὶ ποιμένες μητροπόλεων σ' ὅλο τὸν ἐλλαδικὸ χῶρο» (σελ. 17). Πράγμα ποῦ γίνεται «καὶ σήμερα στὶς ἡμέρες μας μ' ὀρισμένους Ἀγιορεῖτες, ποῦ μεταφέρουν τὸ μήνυμα τῆς ταπεινῆς ἀγάπης, ποῦ φωτίζει τὸ σκοτάδι, μεταμορφώνει κι ἀνασταίνει τὸν ἄνθρωπο» (σελ. 17). Βεβαίως τὰ παραδείγματα αὐτὰ εἶναι τὰ λιγότερα, γιὰ τὸ «Ἅγιον Ὄρος συνηθίζει νὰ μιλά σιωπηλὰ» (σελ. 29), μὲ τὴν «ἐρημική» του βιωτὴ ποῦ συγκλονίζει «ὡς μήνυμα ἐλευθερίας, προσερχόμενο ἀπὸ τὴ νίκη τοῦ φόβου τοῦ θανάτου, τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς πενίας, ἀκράδαντης πίστεως στὸν Θεὸ ἀπὸ ἀγάπη, ὑγιούς ταπεινώσεως καὶ ἀληθινῆς μετανοίας, ποῦ προσφέρει τὴν ὑπὲρ πάντα νοῦν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ εἰρήνη» (σελ. 30).

Στὸ δεύτερο κείμενο, ποῦ ἐπιγράφεται «ρωγμὲς τοῦ νεοελληνικοῦ βίου» καὶ στὸ τρίτο «Ὁρθοδοξία καὶ Παράδοση» γίνεται λόγος γιά τὸ ρόλο καὶ τὴν καθοριστικὴ σημασία τῆς Παραδόσεως. Ὅντως «ἔθνος δίχως ἱστορία, παράδοση καὶ παρελθὸν εἶναι δένδρο δίχως ρίζες» (σελ. 37). Τὸ δυστύχημα γιά τὸ νεοελληνικὸ μας βίον εἶναι πῶς «ἡ διάρρηξη τῶν δεσμῶν μας μὲ τὸ ζωηφόρο παρελθὸν τῆς παραδόσεώς μας» ἔχει ἤδη συντελεσθεῖ σὲ πολλὰ σημεία καὶ ἓνα «κλίμα συγκρητισικὸ» εἶναι διάχυτο. Γιά τὸ λόγο αὐτὸ τὸ «Ἅγιον Ὄρος ἀνησυχεῖ γιά τὸ συγκρητισικὸ κλίμα ποῦ ἐπικρατεῖ τελευταῖα καὶ δὲν παύει συχνὰ νὰ διαμαρτύρεται ἔντονα γιά τὴν ἀπόκλιση, ἀλλὰ καὶ νὰ προσεύχεται θερμότερα. Ἡ οἰκουμενικὴ ἀποστολὴ τῆς ὀρθοδοξίας τὴν ὑποχρεώνει στὴν πιστὴ ὑπακοή της στὴν Ἀποστολικὴ Παράδοση...» (σελ. 64).

Στὸ τέταρτο κείμενό του «ἡ ὑπόποιος ταπείνωση» καὶ στὸ πέμπτο καὶ τελευταῖο «ἡ ὁδὸς τῆς μετανοίας» γίνεται λόγος γιά τίς δύο οὐσιώδεις καὶ καθοριστικὲς ἀρετὲς τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ πιστοῦ, οἱ ὁποῖες ἰδιαίτερος καλλιεργοῦνται στὸ Ὄρος καὶ ἀποτελοῦν καθημερινὸ μέλημα τῶν «πολιτῶν» του καὶ μποροῦν ἔτσι οὐσιαστικὰ νὰ καθοδηγήσουν τὸν κάθε προσκυνητὴ. «Τὸ Ἅγιον Ὄρος τὸ εἶπαν ὄρος τῆς μετανοίας, τόπο ὅπου μετανοοῦν πολλοὶ καὶ χαροπαιοῦν τὸν οὐρανὸ» (σελ. 108). Αὐτὴ ἡ ἀτμόσφαιρα μετανοίας γίνεται αἰσθητὴ ἀπὸ τὸν προσκυνητὴ, ποῦ ἔχει εἰλικρινῆ διάθεση στὸ προσκύνημά του. Ἡ «ὑπόποιος ταπείνωση» πάλιν ὡς ἔνδυμα καλύπτει τοὺς μοναχοὺς, οἱ ὁποῖοι φωτίζουν τίς καρδιές (σελ. 89) τῶν ἀναζητούντων τὸ θαυότερο νόημα τῆς «ἀγιορειτικῆς πολιτείας».

Τελειώνοντας τὴν παρουσίαση τοῦ καινούργιου δι-

θλίου τοῦ ὀσιολογιωτάτου μοναχοῦ π. Μωϋσέως καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς ἐκφράζουμε τὶς εὐχαριστίες μας καὶ τὶς πολλὰς μας εὐχὰς ἢ προσπάθειά του νὰ ἔχει εὐεργετικές καὶ καρποφόρες ἐπιπτώσεις καὶ ἐπὶ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ βιβλίου, ὅπως παλαιότερα εἶχε καὶ στοὺς ἀκροατὲς του. Εἶναι δεδομένο πὼς ὁ προφορικός λόγος τοῦ μοναχοῦ π. Μωϋσέως ὑπῆρξε «ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας» καὶ ὅπως δὴποτε ἔδωσε «χάριν τοῖς ἀκούουσιν» (Ἐφ. 4,29). Θέλουμε νὰ πιστεύουμε πὼς καὶ ὁ γραπτός του λόγος θὰ γίνῃ ἀποδεκτός, ἰδιαίτερος ἀπὸ τοὺς ἀγαπῶντας τὸ Ὅρος. Ἀκόμη θὰ ἐνημερώσει καὶ ἐκείνους, πού κινουῦνται ἀπὸ ἀγαθὴ συνείδηση, ὅμως εἶναι ἀνυποψίαστοι στὴν ἰδιαιτερότητα τῆς Ἀγιορείτικης πολιτείας.

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἰννοκεντίου, Ἐπισκόπου Καματσάτκα, Κουριλιανῶν καὶ Ἀλεουτιῶν νήσων, Ἀχνάρια πού ὁδηγοῦν στὴν Οὐράνια Βασιλεία, Ἀπόδοση Παντελεήμονος Κ. Καρανικόλα, Μητροπολίτου Κορίνθου, Ἐκδόσεις Πνοή, Κόρινθος, 1989, σχ. 8ον, σελίδες 112.

Πολλὰ ἐκ τοῦ πλήθους τῶν γνωστῶν δημοσιευμάτων τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορίνθου κ. Παντελεήμονος προβάλλουν τὰς πηγὰς τῆς Ὀρθοδόξου πνευματικότητος καὶ μυστικῆς παραδόσεως, ὡς λ.χ. τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν Φιλοκαλίαν τῶν Νηπίτικῶν καὶ τὸ ἔργον «Γνώφος ἀγνωσίας» (Β' ἔκδοση 1983), ἢ ὑποδοθηοῦν τὴν διονυχιστικὴν μελέτην τῶν πηγῶν τούτων, ὡς λ.χ. αἱ περίφημοι Κλειδὲς τῆς Πατρολογίας, τῆς Φιλοκαλίας, τῶν Ἱ. Κανόνων, τῶν Ὀρθοδόξων Κανονικῶν Διατάξεων καὶ τῶν Πρακτικῶν καὶ Κειμένων τῶν Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων τῆς Ἀδικιρέτου Ἐκκλησίας, ἢ καταπολεμοῦν τὰς ἀντιτιθεμένας εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν αἱρέσεις καὶ κακοδοξίας.

Εἰς τὰ δημοσιεύματα ταῦτα, τὰ ὅποια ὑποδοθηοῦν τοὺς μὲν Ὀρθοδόξους ἀναγνώστας πρὸς ἀναζωπύρησιν τῆς ὀρθοδόξου αὐτοσυνειδησίας των καὶ πρὸς διατήρησιν τῆς γνησίας πνευματικῆς ταυτότητός των, τοὺς δὲ ἑτεροδόξους πρὸς ἐκτίμησιν τῶν θησαυρῶν τῆς Ὀρθοδόξου παραδόσεως, προσετέθη ἐσχάτως καὶ ἡ λαμπρὰ μετάφρασις τοῦ ἔργου «Ἀχνάρια πού ὁδηγοῦν στὴν οὐράνια βασιλεία». Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐγράφη τὸ 1833 εἰς τὴν Ἀλεουτικὴν γλῶσσαν. Ἡ μετάφρασις εἰς τὴν Ρωσικὴν ἐγγύρωσε 46 ἐκδόσεις. Ἡ μεταγλώττισις εἰς τὴν νεοελληνικὴν ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορίνθου κ. Παντελεήμονος ἐκ τῆς Ἀγγλικῆς.

Τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ ἐγράφη εἰς τὰς πλησίον τῆς Ἀλάσκας μακρυὰς νήσους, εἶναι λίαν ἐποικοδομητι-

κὸν πνευματικὸν πόνημα τοῦ Ἁγίου Ἰννοκεντίου τοῦ Ρώσου, ὁ ὁποῖος, γεννηθεὶς τὸ 1797 ἐν Σιθηρίᾳ, ἐκοιμήθη τὸ 1879 ὡς Μητροπολίτης Μόσχας. Τὴν 8ην Ὀκτωβρίου 1977 ἀνεκηρύχθη Ἅγιος ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ρωσικῇ Ἐκκλησίᾳ, διότι διεκρίθη διὰ τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου του, διὰ τὴν πεφωτισμένην ἱεραποστολικὴν του δράσιν καὶ διὰ τὸ συγγραφικὸν του ἔργον. Πάντα ταῦτα ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Παντελεήμων ἐκθέτει ἐν θαυμασίᾳ εὐσυνόπτῳ βιογραφίᾳ τοῦ ἁγ. Ἰννοκεντίου, τὴν ὁποῖαν ἐπισυνάπτει εἰς τὸ τέλος, μετὰ τὴν εἰς ζωντανὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν μεταγλώττισιν τοῦ πονήματος «Ἀχνάρια πού ὁδηγοῦν στὴν οὐράνια βασιλεία».

Τὸ ἔργον τοῦτο, ὡς σημειώνει ἐν Προλόγῳ ὁ Σεβασμιώτατος Μεταφραστής, «εἶναι ἓνα πολὺ χαριτωμένο γραπτὸ κομμάτι προσωπικῆς, πνευματικῆς, χριστιανικῆς ἐμπειρίας, προσιτὸ στὸν καθένα χριστιανό... Ὁ ἅγιος Ἰννοκέντιος ἔγραψε τὸ μικρὸ τοῦτο βιβλιαράκι του, μὲ ἐμπνευση ἀπὸ μόνες τὶς Ἅγιες Γραφὰς καὶ τὸ βαθθὲς ἑσωτερικὸ βίωμά του, πού ἐπὶ πλέον εἶναι σὰν ἐπιπρόσθετη μαρτυρία τῆς ἀγιότητάς του. Ἔτσι εἶναι ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ γραμμένο ἀπὸ βιωματικὸ καὶ γεμᾶτο χάρη Ἁγίου Πνεύματος Ἐπίσκοπο, γιὰ τοὺς χριστιανούς, πού θέλουν νὰ ζήσουν σὰν πραγματικοί, σωστοὶ καὶ γνήσιοι ὀπαδοὶ καὶ φίλοι τοῦ Θεάνθρωπου Κύριου Ἰησοῦ Χριστοῦ» (σελ. 3-4).

Οὕτω τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίον εἶναι «μιά πνευματικὴ Ὀρθόδοξη παρορμητικὴ Κατήχησις καὶ προσφέρεται μὲ εὐκρίνεια, ὡς δὲ πρὸς τὸν τρόπο, εἶναι ἐπαγωγικώτατο, εὐχάριστο στὸν ἀναγνώστη, φυσικῶς προτρεπτικὸ, μοιάζοντας σὰν ἓνα δυναμωτικὸ πού δίδεται γιὰ τὴν ψυχικὴ, ἀλλὰ καὶ τὴν χριστιανικὴ εὐεξία κάθε καλοπροαίρετου πιστοῦ» (σελ. 3). Τὸ ἔργον τοῦ ἁγίου Ἰννοκεντίου, κατ' ἀπλοῦν τρόπον ἀποτελεῖ ὠραίαν μνήσιν ἀπ' ἐνὸς εἰς τὰς εὐλογίας, τὰς ὁποίας ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς μᾶς ἐχάρισε διὰ τῆς ἐπὶ γῆς ζωῆς Του καὶ διὰ τοῦ ἐκουσίου θανάτου Του (μέρη Α' καὶ Β'), ἀπ' ἑτέρου εἰς τὴν ὁδόν, ἣτις ὁδηγεῖ εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν (μέρη Γ' καὶ Δ').

Γενικῶς ἐντύπωσιν δημιουργεῖ ἡ Ἀγιοπνευματικὴ θεμελίωσις τῆς ὅλης διαπραγματεύσεως, τοῦθ' ὅπερ εἶναι εἰδοποιὸν γνώρισμα τῆς Ὀρθοδόξου πνευματικότητος. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἐξῆς περικοπή, διὰ τῆς ὁποίας κατακλείεται τὸ Δ' μέρος πρὸ τῶν Πρακτικῶν Συμπερασμάτων: «Ἐὰν ἔλαβες τὸ Παράκλητο Ἅγιο Πνεῦμα καὶ ἔτυχες ἔπειτα κατὰ κάποιον τρόπο νὰ πέσης, δηλαδὴ νὰ ἀμαρτήσης καὶ ἔτσι νὰ χάσης τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, μὴ περιπέσης σὲ ἀπελπισία καὶ μὴ νομίσης ὅτι τὸ πᾶν ἐχάθηκε. Ὁχι. Μόνον κάνε γρήγορα καὶ γονάτισε

θερμά μπροστά στὸν Θεὸ μὲ μετάνοια, μὲ ἐξομολόγηση καὶ μὲ προσευχὴ καὶ γὰ εἶσαι βέβαιος ὅτι θὰ σὲ ξαναεπισκεφθῆ, θὰ ξανάρθῃ μέσα σου τὸ Πανάγιο Πνεῦμα» (σελ. 89).

Ὁφείλονται τῷ ὄντι εὐχαριστίαι εἰς τὸν Ἅγιον Κορίνθου διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν μεταγλώττισιν τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς θὰ γίνῃ ἐποικοδομητικὸν ἀνάγνωσμα τῶν ποθούντων τὴν μυσταγωγικὴν ἀνάτασιν εἰς τὰς σφαῖρας τῆς ἀληθῆς Ὁρθοδόξου πνευματικῆς ζωῆς.

Εἰς τὸ τέλος τῆς ἐλληνικῆς αὐτῆς ἐκδόσεως παρατίθεται καὶ ὁ ἐντυπωσιακὸς πίναξ τῶν ἔργων τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορίνθου κ. Παντελεήμονος, ὅστις μαρτυρεῖ περὶ τῆς καθ' ἑλοῦ μεγάλης συγγραφικῆς προσφορᾶς του.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καρπενησίου, Σύνδεσμος «Εὐγένιος ὁ Αἰτωλὸς», ΣΥΝΑΞΙΣ ΕΥΓΕΝΙΟΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ, Καρπενήσιον, 12 - 14 Ὀκτωβρίου 1984. ΠΡΑΚΤΙΚΑ, Πρόλογος: Μητροπολίτου Καρπενησίου Νικολάου, Ἐπιμέλεια: Παναγιώτου Κων. Βλάχου, Ἀθήναι 1986, σελ. 707.

Ὡς εἶναι γνωστὸν εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικούς καὶ θεολογικούς κύκλους, μετὰ ἀπὸ αἵτησιν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Καρπενησίου καὶ πρότασιν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μὲ τὴν 346)1982 Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Πράξιν του ἀνεκήρυξεν Ἅγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τὸν κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα ὁσίως ζήσαντα Ἱερομόναχον Εὐγένιον Γιαννουλὴν τὸν Αἰτωλόν. Ὄρισε δὲ ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου τούτου τὴν 5ην Αὐγούστου, ἡμέραν τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας του. Ὁ πρῶτος ἑορτασμός τῆς μνήμης του ἐγένετο τὸ 1982 ἐν Καρπενησίῳ, τὸ δ' ἐπόμενον ἔτος ἔλαβον χώραν ποικίλαι καὶ πολυήμεροι λατρευτικαὶ ἐκδηλώσεις ἐν Εὐρυτανίᾳ. Ὡς συνέχεια δὲ τῶν ἐκδηλώσεων αὐτῶν συνέρχεται τὸ φθινόπωρον τοῦ 1984 σύναξις ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἐπιστήμης πρὸς μελέτην τοῦ ἔργου τοῦ Ἁγίου Εὐγενίου καὶ τῆς ἐποχῆς του, δηλαδὴ συνέρχεται ἐν Καρπενησίῳ 12 - 14 Ὀκτωβρίου 1984 ἐπιστημονικὸν συνέδριον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν ΣΥΝΑΞΙΣ ΕΥΓΕΝΙΟΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ. Ὁ μετὰ χεῖρας τόμος ἀποτελεῖ τὰ ΠΡΑΚΤΙΚΑ τοῦ Συνεδρίου τούτου «ἐν συναισθήσει ὅτι ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις καὶ ὁ Σύνδεσμος συντρέχουν εἰς τὴν ἐυρύτεραν γνωριμίαν τοῦ κεκοσμημένου μὲ πολλὰς ἀρετὰς σοφοῦ τούτου διδασκάλου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, τοῦ συνδυάσαντος ἀσκησιν καὶ κοινωνικότητα, σιωπὴν καὶ φήμην» ὡς

γράφει εἰς τὸν Πρόλογον ὁ Σεβ. Μητροπολίτης (σ. 12).

Ὁ τόμος μετὰ τὸν «Πρόλογον» καὶ τὸν «Πίνακα περιεχομένων» περιλαμβάνει «τὸ χρονικὸν τοῦ Συνεδρίου» γραφὸν ὑπὸ Παν. Κ. Βλάχου, Προέδρου τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς —καὶ ἐπιμελητοῦ τῆς παρούσης ἐκδόσεως— ὅπου ἐκτίθενται τὰ περὶ ὀργανώσεως, ἤτοι ἀλληλογραφία, προσκλήθέντες, παραστάτες, φιλοξενία, κ.λπ., καὶ γίνεται μνεία τοῦ ἀσχοληθέντος μὲ τὸ Συνέδριον Ὑπόπου. Ἐν συνεχείᾳ παρατίθενται αἱ προσφωνήσεις τῶν ἐπισήμων καὶ τῶν ἐκπροσώπων διαφόρων φορέων καθὼς καὶ ἐπιστολαὶ ἢ τηλεγραφήματα προσκεκλημένων καὶ σχετικαὶ μὲ τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου φωτογραφίαι. Ὑπὸ τὸν τίτλον δὲ «τὸ συντελεσθὲν ἔργον» γίνεται συνοπτικὴ παρουσίασις τῶν ἐπιστημονικῶν ἀνακοινώσεων τοῦ Συνεδρίου ὑπὸ Π. Κ. Βλάχου (σελ. 17-74).

Ἀκολουθεῖ τὸ κύριον ἔργον τοῦ ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου μὲ ἀνακοινώσεις τῶν ἐξῆς: Τάσου Ἀθ. Γριτσπούλου, Καριοφίλη Μητσάκη, Κλεομένους Κ. Κουτσούκη, Καλλιόπης Ἀλ. Μπουρδάρου, Εὐνοφῶντος Σπ. Παπαχαράλαμπος, Κων. Σ. Γρηγοριάδου, Ἀχ. Γ. Λαζάρου, Φωτίου Ἀρ. Δημητρακοπούλου, Γεωργίου Ι. Τσουκνίδα, Ἰωάννας Γιανναροπούλου, Ἄγγελος Παπαμιχαήλ - Κουτρούμπα, Μάρκου Α. Γκιόλια, Ε. Λυκούρη - Λαζάρου, Πρωτ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ, Δημητρίου Β. Γόνου, Ἀποστόλου Ἀθ. Γλαβίνα, Κώστα Σαρδελῆ, Κώστα Ν. Τριανταφύλλου, Παναγιώτου Γ. Νικολοπούλου, Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ἀγγελικῆς Σκαρθέλη - Νικολοπούλου, Π. Β. Πάσχου, Γεωργίου Χρ. Εὐθυμίου, Παναγιώτου Φ. Χριστοπούλου, Στεργίου Ν. Σάκκου, Νικολάου Κ. Βλάχου, Παναγιώτου Γ. Νικολοπούλου (σελ. 75-670).

Ἐκάστην ἀνακοίνωσιν ἀκολουθεῖ σύντομος ξενόγλωσσος περίληψις. Ὁρισμένοι δὲ ἀνακοινώσεις εἶναι σύντομοι ὡς ἀνεγνώσθησαν καὶ ὀρισμένοι μετὰ τὴν ἀνάγνωσίν των ἔτυχον περαιτέρω ἀναπτύξεως καὶ ἐπεκτάσεως. Αἱ γενόμεναι ἐπὶ τούτων συζητήσεις δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὸν τόμον.

Μὲ τὸν τίτλον ΑΠΗΧΗΣΕΙΣ παρατίθενται δημοσιεύματα τοῦ ἡμερησίου καὶ περιοδικοῦ Ὑπόπου —ἐπώνυμως καὶ ἀνωνύμως— ἔνθα δίδεται εἰς τὸ κοινὸν ἢ εἰκὼν τοῦ Συνεδρίου καὶ κατακλείεται ὁ τόμος μὲ πίνακα τῶν μελῶν τοῦ Συνδέσμου «Εὐγένιος ὁ Αἰτωλὸς» καὶ μὲ «συνοπτικὸν πίνακα ὀνομάτων καὶ πραγμάτων» (σελ. 671-707).

Εἶναι γεγονός ὅτι εἰς τὸν βραχὺν βίον τοῦ νεοελληνικοῦ κρατιδίου δὲν ἐπετελέσθη σπουδαῖον ἔργον εἰς τὴν μελέτην τῶν προσώπων καὶ τῶν γεγονότων, ποὺ καλύπτουν τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ τόπου μας

και τοῦ Γένους. Τὰ ἑλληπῆ μέσα, ἢ ὄχι καλὴ ὀργάνωσις, ἢ σπάνις τῶν ἔρευνητῶν, τὸ ἀντιπαραδοσιακὸν πνεῦμα, ποῦ μετεφυτεύθη ἀπὸ τὴν Δύσιν εἰς τὴν χώραν μας ὑπὸ τῶν Βαυαρῶν κ.λπ. δὲν ἐπέτρεψαν τὴν εἰς ὃν ἔπρεπε βαθμὸν ἔρευνας τῆς ἑλληγορθοδόξου παραδόσεως. Διὰ τοῦτο καὶ προσωπικότητες ὡς ὁ Εὐγένιος ὁ Αἰτωλὸς παρέμειναν ἀγνωστοὶ ἢ πολὺ ὀλίγον γνωσταί. Περισσότερον δὲ παρέμεινεν ἀγνωστον τὸ ἔργον των.

Μετὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμον ὅμως καὶ μάλιστα τὰς τελευταίας δεκαετίας παρατηρεῖται στροφὴ πρὸς τὴν παράδοσιν καὶ προσπάθεια ἀπεγκλιωτισμοῦ ἀπὸ τὰς δυτικὰς ἐπιδράσεις. Βυζαντινοὶ καὶ μεταβυζαντινοὶ συγγραφεῖς καὶ σύγχρονα πρὸς αὐτοὺς γεγονότα ἀποτελοῦν σήμερον ἀντικείμενα μελέτης συγχρόνων ἔρευνητῶν καὶ συχνὰ βλέπουν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος οἱ καρποὶ τῆς ἐργασίας των.

Τὸ ἐν λόγῳ συνέδριον ἐφώτισε πολλὰς πτυχὰς τῆς ζωῆς καὶ δράσεως τοῦ Ὁσίου Εὐγενίου καὶ τῆς ἐποχῆς του. Αἱ περιλαμβανόμεναι εἰς τὸν τόμον τῶν Πρακτικῶν ἐργασίαι εἶναι λίαν κατατοπιστικαὶ διὰ τὴν ἐξεταζομένην ἐποχὴν καὶ τὸ ὅλον Συνέδριον ἀπετέλεσε συμβολὴν εἰς τὴν ἐπιστήμην. Διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖται καὶ συνέχεια τοῦ ἔργου του. Νὰ συγκληθῆ, δηλαδὴ, ἐν δευτέρῳ τοιοῦτον μὲ ἀντικείμενον τὸ συγγραφικὸν ἔργον Εὐγενίου τοῦ Αἰτωλοῦ καὶ τῶν συγχρόνων του. Νὰ ἀσχοληθῆ μὲ τὴν ἀναζήτησιν, τὴν ἀνεύρεσιν, τὴν συγκέντρωσιν, τὴν μελέτην καὶ τὴν ἐκδόσιν τῶν ἔργων των, ὥστε καὶ ἡ περαιτέρω μελέτη αὐτῶν νὰ καταστῇ εὐχερῆς καὶ περισσότεροι νὰ ἀναδιψήσουν εἰς αὐτὰ καὶ οἱ πνευματικοὶ καρποὶ των εἰς τὴν κοινωνίαν νὰ προσφερθοῦν πλουσίως.

Ὁ μετὰ χεῖρας τόμος, ποῦ ἐξετυπώθη εἰς ἀρκετὰ ἀντίτυπα καὶ ὡς τώρα κατέστησεν ἀποδέκτας του πολλούς, θὰ ἐρεθίσῃ καὶ θὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον δι' ἔρευνας ὠρισμένων, ὥστε ἡ συμβολὴ τοῦ Συνεδρίου νὰ ἀποβῆ μεγαλυτέρα. Ἡ δὲ ἐπιμέλεια τῆς ἐκδόσεως εἶναι ἀρτία καὶ δίδει τὸ μέτρον τῶν δυνατοτήτων, ποῦ δύνανται νὰ φθάσουν, ἐπαρχιακὰ ἐπιστημονικὰ συνέδρια, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ὀλίγα εἰς τὰς ἡμέρας μας. Διὰ τοῦτο θερμὰ προέρχονται ἀπὸ κάθε γνώστην τῶν Πρακτικῶν τὰ συγχαρητήρια πρὸς τοὺς μοχθήσαντας διὰ τὰ φέρουν εἰς τὴν δημοσιότητα τὸ σπουδαῖον τοῦτο πόνημα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Γ. ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Κ. Ε. Τσιροπούλου, Ἄλφάθητο (Σημειώσεις Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας), «Ἀστὴρ», Ἀθήναι 1987, σελ. 188.

Ὁ κ. Τσιρόπουλος, παλαιὸς συνεργάτης τῆς «Ἐκκλησίας» καὶ γνωστότατος νεοελληνας συγγραφέας, ἀπὸ

τοὺς πολυγραφώτερους —καὶ μάλιστα σὲ ὅλα σχεδὸν τὰ εἶδη τοῦ λόγου— συγκέντρωσε στὸ διβλίον τοῦτο εικοσιδύο μικρὰ καὶ μεγάλα κείμενα γιὰ σημαντικὰ θέματα καὶ μορφές τῆς νεοελληνικῆς μας λογοτεχνίας. Ἡ προσέγγισις αὐτῶν τῶν θεμάτων καὶ τῶν μορφῶν δὲν εἶναι γραμματιολογική, οὔτε τυπικὰ καὶ ξερὰ κριτική. Ὁ σ. θυθίζεται στὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ἔργων καὶ τῶν προσώπων, γιὰ νὰ μᾶς παρουσιάσει —μὲ μιὰ γλῶσσα ὄχι μονάχα ἑλληνική καὶ σιλιπνή, ἀλλὰ ζωντανή καὶ ἀσπαιρούσα— τὸ θαυότερον νόημα ὁποῦ τὰ διαπερνᾷ. Ἄς πᾶρω ἕνα πρόχειρον παράδειγμα, λίγες γραμμὲς ἀπὸ ἕνα κείμενό του γιὰ τὸν Φώτη Κόντογλου, ποῦ τὸ ἐπιγράφει «Ἐνικός καὶ Πληθυντικός — Ἄτομο καὶ Κοινότητα στὸν Κόντογλου»: «Πρὸς τὸν Θεὸ πηγαίνει ὁ ἄνθρωπος, ἀχτινοβολώντας τὴν δόξα τῆς μεταμόρφωσης, σὲ μοναξιά, καθὼς ζεῖ «σὲ μοναξιά». Ὁ χαρακτήρας τοῦ προσώπου εἶναι μοναχικός καὶ μοναδικός, γιὰ τοῦτο καὶ οἱ ἅγιοι Μάρτυρες τῆς Ὁρθόδοξης Εἰκονογραφίας ἔχουν χαρακτήρα καθορισμένο, ποῦ ἡ παράδοσις τὸν φέρνει ἀπὸ ἐποχὴν σὲ ἐποχὴν καὶ ἀπὸ ἀγιογράφο σὲ ἀγιογράφο. (Οἱ Τεσσαράκοντα Μάρτυρες, ἡ μνημειακὴ μεγαλοσχέματη εἰκόνα τοῦ Κόντογλου, ἀποτυπώνει στὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ τῶν Μαρτύρων ἀκριδῶς αὐτὴ τὴν ἀσύγκριτη μοναδικότητα τοῦ προσώπου τοῦ χριστιανοῦ). Ἡ μοναξιά τοῦ ἀσκητῆ, τοῦ ἀγίου καὶ τοῦ μάρτυρα εἶναι ἄλλου ποιοῦ καὶ ἄλλης σημασίας ἀπὸ τὴν μοναξιά τοῦ ἀτόμου στὸν «Πέδρο Καζᾶ». Ἡ πρώτη ἀφορᾶ, συναρτάται στὴν κοινότητα ὀργανικά, ὡς σ' ἕνα σῶμα. Θὰ ἔλεγα πὼς τὴν «ἐμπνέει» ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ, ὠθώντας τὸν πιστὸ σὲ δίωσις ἀρχέτυπου βίου. Ἡ δευτέρη μοναξιά λακτίζει τὴν κοινότητα καὶ τὴν καταφρονεῖ — ὅταν δὲν λειτουργεῖ ἐρήμην τῆς κοινότητος. Ὁ Ἅγιος ἐκπροσωπεῖ συνειδητὰ τὴν κοινότητα τῶν πιστῶν ὡς πρόσωπο. Ἀγῆκει καὶ ἐκφράζει τὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐνικός του εἶναι οὐσιαστικὰ πληθυντικός. — Ἡ μελέτη τῶν κειμένων ποῦ εἶναι συναγμένα στὴν «Φιλοκαλία» πιστοποιεῖ τὴν διαπίστωσις αὐτῆς τῆς μεταμόρφωσης τοῦ ἐνικοῦ τους σὲ πληθυντικό...» (σελ. 105).

Ἐντυπωσιάζει τὸν ἀναγνώστη ἡ θαθεὶὰ πνευματικὴ καὶ, συνακόλουθα, ἡ εὐθύνη μὲ τὴν ὁποία ὁ σ. ἀντιμετωπίζει τὰ ποικίλα θέματα καὶ τὰ διαφόρων κατευθύνσεων καὶ τάσεων πρόσωπα καὶ λογοτεχνικὰ ἔργα ποῦ ἐξετάζει. Θὰ τολμοῦσα νὰ πῶ, χωρὶς ἐπιφύλαξιν, πὼς αὐτὸς ὁ τόμος ἀποτελεῖ ἕνα corpus ἀπὸ Σημειώσεις γιὰ μιὰ Εἰσαγωγή στὴ Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία, χωρὶς τὴν φλούδα τῆς «φιλολογίας». Αὐτὸ φαίνεται καὶ στὰ πρόσωπα ποῦ ἐξετάζει (Φ. Κόντογλου, Ἀ. Βαλαωρίτης, Διαλ. Ζευγώλη - Γλέζου, Γ. Θεοδοῦς, Κ. Π.

Καθάκης, Ἄ. Κάλδος, Ἰ. Μ. Παναγιωτόπουλος, Γ. Σεφέρης, Ἄ. Σικελιανός, Ἄ. Τερζάκης, Κ. Τσάτσος, Αἰμ. Χουρμούζιος κ.ά.), μὰ πιδ πολὺ στὰ θέματα («Μεταμόρφωση καὶ θάνατος συμβόλων», «Σημεῖα ἑλληνικότητας στὴ λογοτεχνία μας», «Ἐθνικοὶ συγγραφεῖς τῆς Γενιᾶς τοῦ '30»).

Κλείνοντας αὐτὴ τὴ σύντομη παρουσίαση καὶ ἀφήνοντας στὸν ἀναγνώστη τὴν πρωτοβουλία γιὰ μιὰ οὐσιαστικώτερη γνωριμία μ' αὐτὸ τὸ σπουδαῖο βιβλίο, δίνω λίγες γραμμὲς ἀκόμη, πὺ χαρακτηριστίζουσι τὴν πνευματικότητα πὺ ἐμπνέει τὸ συγγραφέα μας: «Στὴν Ἐκκλησία, ἀνάμεσα στὸ ἄτομο καὶ στὴν κοινότητα ὑψώνεται ἕνας συγκλονιστικῆς σημασίας ἀναδαθμός: τὸ π ρ ὅ σ ω π ο. Καὶ τὸ ἄτομο μετασχηματίζεται σὲ πρόσωπο, ὅταν συνδεθεῖ ὀργανικὰ μὲ τὸ Θεό, ὅταν δηλαδὴ μ ε τ α μ ο ρ φ ω θ ε ῖ. Αὐτὸ εἶναι τὸ πανύψηλο δίδαγμα τῆς Μεταμόρφωσης τοῦ Χριστοῦ, πὺ ἡ Ἐκκλησία συντελεῖ μὲ τὴν λειτουργικὴ τῶν Μυστηρίων τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας» (σελ. 97).

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Ἄ θ α ν. Γ. Παρὰ δέ λ λ η, «Ραντιεῖς με ὕ σ σ ὡ π φ» (φαρμακολογικὲς μελέτες), Θεσσαλονίκη 1988, σελ. 75.

Ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλοκόλουθος Καθηγητῆς τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἄ θ α ν. Παρὰ δέ λ λ ης ἔχει τὸ χάρισμα καὶ τὴ δυνατότητα νὰ κάμνει τὸν ἐπιστημονικὸ λόγον του ὄχι μονάχα κατανοητὸ ἀλλὰ καὶ εὐχάριστα δεκτὸ ἀπὸ ἕνα πλατύτερον κοινόν. Τὸ εἶχαμε ἰδεῖ στὸ προηγούμενον βιβλίο του «Ἄνθρωποι καὶ φάρμακα» (1986), τὸ βλέπουμε καὶ στὸ νέο του πόνημα, μὲ τὸν φαλμικὸ τίτλον, πὺ μᾶς ἔρχεται ἀπ' τὸν καταναυτικὸν πενηντοστὸ φαλμό. (Πι' αὐτό, ἄλλωστε, καὶ ἡ παρουσίασὶς του ἔχει θέσση στὶς σελίδες τῆς «Ἐκκλησίας»).

Τὸ βιβλίο περιέχει ἕνα μικρὸ ἀνθολόγιον ἀπὸ μελέτες τοῦ κ. Παρὰ δέ λ λ η, πὺ εἴτε δημοσιεύτηκαν σ' ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ, εἴτε εἰπώθησαν ὡς διαλέξεις ἀπὸ βήματα διαφόρων ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα αἰθουσῶν. Ὁμολογοῦμε πὺς ἀνοίξαμε τὸ βιβλίο γιὰ νὰ ἰδοῦμε μονάχα τὰ περὶ τοῦ ὕ σ σ ὡ π ο υ, ἀλλὰ σιγὰ - σιγὰ μᾶς τράθηξαν καὶ τ' ἄλλα κεφάλαια τὴν προσοχή. Ὁ σ. ἔχει τὸν τρόπο νὰ κερδίζει τὸν ἀναγνώστη του (φαντάζομαι καὶ —πολὺ περισσότερο— τοὺς ἀκροατῆς του) καὶ νὰ τοῦ λέει μὲ ἀνεση αὐτὰ πὺ ἔχει νὰ τοῦ πεῖ. Καὶ δὲν τὸ λέω αὐτὸ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ Κεφαλαίου του γιὰ τὸν ὕ σ σ ω π ο, στὸ ὁποῖον βλέπουμε α) τὴ χρῆσιν τοῦ ὕ σ σ ω π ο ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους ὡς μέσου καθαρμοῦ (λοιμωδῶν νοσημάτων), β) τὴν ἀπομόνωση ἀπὸ τὸν ὕ σ σ ω π ο τοῦ Pe-

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὕπ' ὄψιν τὰς διατάξεις: α) τῶν ἀρθρῶν 38, παραγρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 ὡς καὶ τὴν ὕπ' ἀριθ. 2899/16.12.1982 Ἀπόφασιν Ἡμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἑνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προθῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγίων Πάντων - Καλλιθέας, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους, ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 34/1α τοῦ ὕπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7ῃ Μαρτίου 1989

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

ΚΛΗΣΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ

Πρὸς τὸν Πρεσβύτερον

Βασίλειον Γεωργίου Νικολακόπουλον

Ἐφημέριον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Βασιλείου Βασιλιτσίου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας Ἀγνωστοῦ διαμονῆς

Ἐνεργοῦντες κατὰ σοῦ τακτικῆς ἐνὸρκου ἀνακρίσεις, συμφώνως πρὸς τὸ ὕπ' ἀριθ. πρωτ. 50)13 Φεβρουαρίου 1989 ἔγγραφον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομου, καλοῦμέν σε ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Μητροπολι-

nicillium notatum καὶ γ) τὴν ἀπομόνωση - παραγωγὴ ἀπὸ τὸ Penicillium notatum τῆς πενικιλίνης. Ὁ ἀναγνώστης τὸ διαπιστώνει καὶ σ' ἄλλα κεφάλαια, ὅπου, ὁ λόγος γιὰ τὴν κοκαίνην, τὰ τρόφιμα, τὰ φάρμακα κ.λπ., γίνεται λόγος ζωντανός, πὺ ἐνδιαφέρει ἄμεσα τὴν ὑπόθεσιν τῆς υγείας — ἐκείνης τῆς κοινωνίας καὶ τῆς προσωπικῆς μας.

Τὸ βιβλίο ἀφιερώνεται ἀπὸ τὸν σ. στὸν φίλον καὶ συντοπίτην του, τὸν ἀλησμόνητον Μητροπολίτη Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου, κυρὸ Τί τ ο Σ υ λ λ ι γ α ρ ὀ δ ἄ κ η ι, πὺ ἀναπαύτηκ' ἐν Κυρίῳ πρόσφατα.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

τικού εν Καλαμάτα Ἱεροῦ Ναοῦ Ὑπαπαντῆς τοῦ Σωτήρος τὴν 5ην Ἀπριλίου 1989, ἡμέραν Τετάρτην καὶ ὥραν 10 π.μ., προκειμένου νὰ ἀπολογηθῆς ἐπὶ ἀποδιδομένῃ σοι κατηγορίῳν καὶ ὑποδείξῃς τοὺς πρὸς ὑπεράσπισίν σου μάρτυρας.

Ἐν Καλαμάτα τῇ 20ῇ Φεβρουαρίου 1989

Ὁ Ἀνακριτῆς

Πρωτοπρεσβύτερος Κωνσταντῖνος Γιαννακόπουλος

Ὁ Γραμματεὺς

Πρεσβύτερος Κωνσταντῖνος Σακελλαρόπουλος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΑΜΕΙΟ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ
(Τ.Α.Κ.Ε.)

Π Ρ Ο Κ Η Ρ Υ Ξ Η

ΘΕΜΑ: Πλήρωση με ἐπιλογή τεσσάρων (4) θέσεων τῆς Κατηγορίας ΠΕ, τοῦ Κλάδου ΠΕ1 Διοικητικοῦ - Λογιστικοῦ, με εισαγωγικό βαθμὸ Γ' (πρώην Κλάδος ΑΤ1 Διοικητικός - Λογιστικός, με εισαγωγικό βαθμὸ 8ο) καὶ ἑπτὰ (7) θέσεων τῆς Κατηγορίας ΔΕ, τοῦ Κλάδου ΔΕ1 Γραφῶν - Δακτυλογράφων, με εισαγωγικό βαθμὸ Γ' (πρώην Κλάδος ΜΕ1 Γραφῶν - Δακτυλογράφων, με εισαγωγικό βαθμὸ 10ο) καὶ μίαν (1) θέσεως τῆς Κατηγορίας ΔΕ τοῦ Κλάδου ΔΕ2 Βοηθῶν Προγραμματιστῶν, με εισαγωγικό βαθμὸ Γ' (πρώην Κλάδος ΜΕ2 Βοηθῶν Προγραμματιστῶν, με εισαγωγικό βαθμὸ 10ο).

Ἐχοντες ὑπόψη:

α. Τίς διατάξεις τῶν ἀριθ. 53796)1958 (ΦΕΚ 141 Β') καὶ 54265)1964 (ΦΕΚ 218 Β') Ὑπουργικῶν Ἀποφάσεων, τοῦ ἀρθροῦ 42 τοῦ Ν. 590)1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (ΦΕΚ 146 Α') καὶ τῶν ἀρθρων 1, 6 ἕως 13 καὶ 154 παρ. 5 τοῦ ἀριθ. 5)1978 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων» (ΦΕΚ 48 Α'), 1, 2, 4 καὶ 15 τοῦ Ν. 1586)1986 (ΦΕΚ 37 Α').

β. Τὴν ἀριθ. 260)1926)10.5.1988 Ἀπόφαση τοῦ Ὑπουργοῦ Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως.

γ. Τὴν ἀριθ. 11547)18.4.1986 ἀπόφασή μας.

δ. Τὴν ἀριθ. 54879)300)15.6.88 Ἀπόφαση τοῦ Ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν (Γ.Λ.Κ.).

ε. Τὴν ἀριθ. 1)1.3.1989 Πράξη τοῦ Α.Υ.Σ.Ε., ὡς καὶ τὴ σχετικὴ ἀπόφαση τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, ἢ ὁποία ἐλήφθη κατὰ τὴ Συνεδρίαση τῆς 8 Μαρτίου 1989 (ἔγγραφο Δ.Ι.Σ. ἀριθ. Πρωτ. 669) Διεκ. 309)8.3.1989.

1. Προκηρῶσσουμε τὴν πλήρωση χωρὶς διαγωνισμό, ἀλλὰ με ἐπιλογή, τῶν κατωτέρω θέσεων μονίμων ὑπαλλήλων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.:

α. Τεσσάρων (4) θέσεων τῆς Κατηγορίας ΠΕ, τοῦ Κλάδου ΠΕ1 Διοικητικοῦ - Λογιστικοῦ, με εισαγωγικό βαθμὸ Γ' (πρώην Κλάδος ΑΤ1 Διοικητικός - Λογιστικός, με εισαγωγικό βαθμὸ 8ο).

β. Ἑπτὰ (7) θέσεων τῆς Κατηγορίας ΔΕ, τοῦ Κλά-

δου ΔΕ1 Γραφῶν - Δακτυλογράφων, με εισαγωγικό βαθμὸ Γ' (πρώην Κλάδος ΜΕ1 Γραφῶν - Δακτυλογράφων, με εισαγωγικό βαθμὸ 10ο).

γ. Μίαν (1) θέσεως τῆς Κατηγορίας ΔΕ, τοῦ Κλάδου ΔΕ2 Βοηθῶν - Προγραμματιστῶν, με εισαγωγικό βαθμὸ Γ' (πρώην Κλάδος ΜΕ2 Βοηθῶν Προγραμματιστῶν, με εισαγωγικό βαθμὸ 10ο).

2. Οἱ ὑποψήφιοι πρέπει:

α. Νὰ εἶναι Ἑλληνες Πολῖτες καὶ Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι καὶ νὰ ἔχουν τὸ προσήκον δι' ἐκκλησιαστικὸν ὑπάλληλον ἦθος (ἀρθρ. 8 καὶ 12 Κ.Ε.Υ.). Γίνονται ὁμοίως δεκτοὶ καὶ ἄλλοδαποὶ ὁμογενεῖς ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ Κ.Ε.Υ.

β. Νὰ ἔχουν συμπληρώσει τὸ 21ο ἔτος τῆς ἡλικίας των καὶ νὰ μὴν ἔχουν ὑπερβεῖ τὸ 40ό. Διὰ τίς θέσεις ὅμως τῆς Κατηγορίας ΔΕ, τοῦ Κλάδου ΔΕ1 Γραφῶν - Δακτυλογράφων, μποροῦν νὰ λάθουν μέρος καὶ γυναῖκες ποὺ ἔχουν συμπληρώσει τὸ 18ο ἔτος τῆς ἡλικίας των, ἀλλὰ δὲν ἔχουν ὑπερβεῖ, θεβαίως, τὸ 40ό (ἀρθρ. 9 Κ.Ε.Υ.).

γ. Οἱ ἄνδρες νὰ ἔχουν ἐκπληρώσει τίς στρατιωτικὰς τοὺς ὑποχρεώσεις ἢ νὰ ἔχουν ἀπαλλαγῆ, νομίμως, ἀπὸ αὐτέσ, νὰ μὴν εἶναι ἀνυπότακτοι ἢ νὰ μὴν ἔχουν καταδικασθῆ διὰ λιποταξία με τελεσίδικη ἀπόφαση (ἀρθρο 10 Κ.Ε.Υ.).

δ. Νὰ μὴν ὑπάρχει κώλυμα ἀπὸ ποινικὴ καταδίκη ἢ ὑποδικία ἢ ἀπαγόρευση ἢ δικαστικὴ ἀντίληψη (ἀρθρο 13 Κ.Ε.Υ.).

ε. Νὰ εἶναι ὑγιεῖς (ἀρθρο 13 Κ.Ε.Υ.).

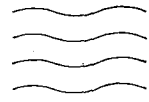
στ. Νὰ ἔχουν:

αα. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν πρόσληψη σὲ θέση τῆς Κατηγορίας ΠΕ τοῦ Κλάδου ΠΕ1 Διοικητικοῦ - Λογιστικοῦ, πτυχίον ἢ δίπλωμα Νομικῆς ἢ Πολιτικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν ἢ τῆς ΑΣΟΕΕ ἢ τῆς ΠΑΣΠΕ ἢ Ἀνωτάτων Βιομηχανικῶν Σχολῶν τῆς ἡμεδαπῆς ἢ ἰσοτίμου ἀντιστοίχου ἐιδικότητος Σχολῆς τῆς ἄλλοδαπῆς.

ββ. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν πρόσληψη σὲ θέση τῆς Κατηγορίας ΔΕ, τοῦ Κλάδου ΔΕ1 Γραφῶν - Δακτυλογράφων, ἀπολυτήριον ἐξαταξίου Γυμνασίου ἢ Λυκείου ἢ ἄλλου ἰσοτίμου Σχολείου Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ

γγ. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν πρόσληψη σὲ θέση τῆς Κατηγορίας ΔΕ, τοῦ Κλάδου ΔΕ2 Βοηθῶν Προγραμματιστῶν, ἀπολυτήριον ἐξαταξίου Γυμνασίου ἢ Λυκείου ἢ ἄλλου ἰσοτίμου Σχολείου Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐιδικότητα σὲ θέματα Μηχανογραφῆσεως, ποὺ θὰ ἀποδείκνυνται προσηκόντως (ἔγγραφως).

3. Αὐτοὶ ποὺ θέλουν νὰ διορισθοῦν στίς ἀνωτέρω θέσεις, δεῖν νὰ εἶναι μετὰ σὲ ἀποκλειστικὴ προθεσμία εἰκοσι (20) ἡμερῶν, ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῶξεως, δηλαδὴ μέχρι καὶ τῆς 10ης Ἀπριλίου 1989, νὰ ὑποβάλουν, ἢ νὰ ταχυδρομήσουν, ἐπὶ ἀποδείξει, στὸ Τ.Α.Κ.Ε. (Σοφοκλέους 4, Ἀθῆναι 102 10), αἴτηση - ὑπεύθυνη δήλωση, ποὺ θὰ περιλαμβάνει ὅλα τὰ στοιχεῖα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ

προκύπτει ότι ο υποψήφιος κατέχει τὰ προσόντα πού ὀρίζονται ἀπό τήν παρούσα Προκήρυξη. Ἀκόμη, πρέπει νά περιέχει καί τὸ ἄν ὁ υποψήφιος ὑπηρετεῖ στό Δημόσιο Τομέα, ὅπως αὐτὸς ἐννοεῖται εἰς τήν παράγραφο 6 τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Ν. 1256)1982 καί ἄν ἔφυγαν γιά ποιά αἰτία.

Ἡ αἴτηση - Ὑπεύθυνη Δήλωση θά συνοδεύεται μέ τὰ ἐξῆς δικαιολογητικά:

— Πιστοποιητικό τοῦ οἰκείου Δημάρχου ἢ Προέδρου Κοινότητας, περί τῆς ἐγγραφῆς τοῦ υποψηφίου στό Μητρώο Ἀρρένων, ἢ, προκειμένου περί θηλέων, στό Γενικό Μητρώο. Ἀπό τὸ Πιστοποιητικό αὐτὸ νά φαίνεται ἀκόμη ἡ χρονολογία γεννήσεως τοῦ υποψηφίου, καθώς καί ὁ τρόπος καί χρόνος κτήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἰθαγενείας.

— Τίτλος σπουδῶν, ἀπό τοὺς ἀναφερομένους στήν παράγραφο 2 περίπτ. στ' τῆς παρούσας Προκήρυξης καί ἀνάλογα μέ τὴ θέση τῆς Κατηγορίας καί τοῦ Κλάδου στήν ὁποία κάθε ἐνδιαφερόμενος ἐπιθυμεῖ νά προσληφθεῖ.

— Βιογραφικό σημεῖωμα διὰ τίς μέχρι σήμερα σπουδές ἢ ἀσχολίες.

4. Μετὰ τὸν ἔλεγχο τῶν τυπικῶν προσόντων θά ἐπακολουθήσει συνέντευξη ἐνώπιον τῆς ἀρμοδίας Ἐπιτροπῆς, διὰ τὴν ἐξέταση τῶν οὐσιαστικῶν προσόντων καί τὴν ἐν γένει ἱκανότητα τῶν υποψηφίων νά ἀνταποκριθοῦν εἰς τὰ ὑπαλληλικά τῶν καθήκοντα.

Ὁ χρόνος πραγματοποιήσεως τῆς συνεντεύξεως καί κάθε ἄλλη σχετικὴ λεπτομέρεια, θά γνωστοποιεῖται ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ μέ ἀνακοίνωσή της, πού θά τοιχοκολλεῖται εἰς τὰ Γραφεῖα τοῦ ΤΑΚΕ (Σοφοκλέους 4, 5ος ὄροφος, Ἀθήναι).

5. Ὅσοι θά ἐπιλεγοῦν καί πρέπει νά διορισθοῦν, θά κληθοῦν νά υποβάλουν ὅλα τὰ νόμιμα δικαιολογητικά, ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τὴ δημοσίευση τοῦ σχετικοῦ Πίνακα Ἐπιλογῆς.

6. Ἡ παρούσα πρέπει νά δημοσιευθεῖ, ἐν περιλήψει, μέ δαπάνη καί μέριμνα τοῦ ΤΑΚΕ, εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Ἐκκλησίας «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» καί τὸ Δελτίο «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», μέχρι καί τῆς 16ης Μαρτίου 1989.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9ῃ Μαρτίου 1989

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Δράμας

Προκειμένου νά προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν κατ' ἐπιλογὴν μιᾶς (1) θέσεως Ἐκκλησιαστικοῦ Ὑπαλλήλου - Ὁδηγοῦ, κλάδου Μ.Ε. τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς 20ῆς ἡμέρας, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, υποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά, εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως, διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Δράμᾳ τῇ 14ῃ Μαρτίου 1989

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΙΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἐλασσώνος ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

† Ὁ Θήρας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Προϋποθέσεις τῆς γενετησίου ἀγωγῆς.

Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ Ὁσίου Νικάνορος καὶ τὸ κειμηλιοφυλάκιον αὐτῆς.

Μητροπ. πρ. Παραμυθίας Τίτου, Πρακτικὰ τοῦ Φροντιστηρίου τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου... τῆς περιόδου 1934 - 35.

Βασ. Ν. Ἀναγνωστοπούλου, Τὸ διορθόδοξο καὶ διαχριστιανικὸ ἔργο τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου (1923 - 87) καὶ ἡ συμβολὴ σ' αὐτὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης.

Ἡλία Β. Οἰκονόμου, Ὁρθοδοξία καὶ Οἰκολογία.

Ἰω. Φ. Ἀθανασοπούλου, Ὁ Χριστιανουπόλεως ἅγιος Ἀθανάσιος καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ ἔμνογραφία.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.